

Vanha

Tuomas

1500-luvun rajamerkkejä etsimässä
Siipiniemen Korhosia Konginkankaalla
Impi Sirkan äiti jäi orvoksi nälkävuosina

23. vuosikerta 2015

Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura ry

Sisälllys

Päätoimittajan puheenvuoro	3	Vihta-Paavon suku	35
Sirkka Makkosen muistolle	4	Henkilöhistoriaa sarjakuvan ...	36
Ulla-tädin muistolle	5	Savon Antero Vipunen	37
DX-kuuntelija Jari Korhonen	6	Lisää sotasurmia	38
Sukuseuran kesäretki 2015	9	Kerkonjoensuun torpat	44
Kanta-Korholan rajapyykkejä ...	11	Korhosia Keski-Suomen opistossa	46
Kirkkopolon varrelta	14	Oppineita Korhosia	55
Siipiniemen Korhose	22	Kirsi Lehdon esivanhempia	55
Gallen-Kallela Konginkankaalla	25	Talousneuvos Toivo Korhonen	56
Siipiniemen Korhosten sukupuu	26	Sukutietopalsta	56
Lapsuuden kesät	34		

Sukuneuvosto

Ilkka Korhonen (pj.)
Kapteeninkatu 26 A 18, 00140 Helsinki
Puh. 040 581 5549
Sähköposti: ilkka.t.korhonen(at)gmail.com

Minna Vanhamäki (varapj.)
Rantatalontie 45, 62800 Vimpeli
Puh. 040 565 1620
Sähköposti: minna.vanhamaki(at)krs.fi

Pirjo Korhonen (sihteeri)
Jokelantie 52, 77700 Rautalampi
Puh. 040 518 3635
Sähköposti: pirjokorhonen(at)hotmail.com

Eeva-Liisa Hassinen
Kierinniementie 41, 77700 Rautalampi
Puh. 050 368 7570
Sähköposti: eeva-liisa.hassinen(at)vanhamaki.fi

Juhani Korhonen
Pihlajakatu 36, 77600 Suonenjoki
Puh. 050 491 6868
Sähköposti: juhani.korhonen(at)metla.fi

Jyrki Korhonen
Lehtoniemenkatu 4 a 5, 70100 Kuopio
Puh. 044 303 0842
Sähköposti: jyrkijkorhonen(at)hotmail.fi

Risto Korhonen
Mäntykuja 1, 72210 Tervo
Puh. 044 282 5551
Sähköposti: risto.j.korhonen(at)tervolainen.com

Seppo Korhonen
Ketsunmäentie 83, 41370 Kuusa
Puh. 0400 642 649
Sähköposti: seppo(at)korhonenoy.com

Varajäsenet

Pertti Korhonen
Ukonsalmentie 17, 56100 Ruokolahti
Puh. 040 547 1625
Sähköposti: ppk644(at)gmail.com

Pentti Korhonen
Koipiniementie 802, 77930 Kerkonjoensuu
Puh. 040 575 1465

Jukka Korhonen
Pulkkaniementie 270, 72210 Tervo
Puh. 044 749 9350
Sähköposti: jukka.korhonen(at)tervo.fi

Hannu Korhonen
Kelotie 3, 16300 Orimattila
Puh. (03) 777 2777
Sähköposti: korhonen.h(at)gmail.com

Ukko-Pekka Korhonen
Virranniementie 13, 72300 Vesanto
Puh. 040 769 2530
Sähköposti: ukko-pekka.korhonen(at)pp.inet.fi

Urho Korhonen
Konnevedentie 630, 41540 Ristimäki
Puh. 040 822 1838
Sähköposti: urhojaviivi(at)gmail.com

Eeva Takala
Tappuratie 9, 44150 Äänekoski
Puh. 044 545 6588
Sähköposti: e.takala(at)luukku.com

Kansikuvassa rajamerkkien rohkeat samoojat kesäretkellä 2014 Teräväpääkivellä. Vasemmalta Jesse Kassenpoika Korhonen, isoisä Seppo Korhonen, Tarja Flander, Petri Korhonen, Minna Vanhamäki, Hannu Korhonen ja Eeva-Liisa Hassinen. Kuva Kasse Korhonen.

Päätoimittajan puheenvuoro

Silmiesi edessä on tuorein sukuseuramme Vanha Tuomas –lehti. Tämä kerran vuodessa ilmestyvä talkoovoimin tehty julkaisu on mielestäni vakiinnuttanut paikkansa sukututkimukseen liittyvän tiedon välittäjänä, sukuseuran tiedotuskanavana ja myös viihdyttäjänä. Nykyään pääosa tiedosta liikkuu sähköisesti reaaliajassa. Kaiketi kuitenkin tarvitaan myös vähän hitaampaa tiedonvälitystä? Vai tarvitaanko?

Ei kai vielä olla siinä pisteessä, että kaikkien päivä alkaa jonkin sähköisen vempaimen käynnistämällä tai profiiliin päivittämällä? Ainakin minä olen lisäksi sen verran vanhanaikainen, että pidempiä tekstejä lukiessani viihdyn kyllä paremmin paperisen kuin sähköisen julkaisun ääressä. Taisi tulla jo selväksi, että miestäni Vanhaa Tuomastakin tarvitaan myös tulevaisuudessa. Tähänkin asiaan voi ottaa kantaa uudistetuilla nettisivuillamme tai viimeistään seuraavassa sukukokouksessa.

Jos sukuseuran harvaksen ilmestyvä lehti halutaan pitää hengissä, tarvitaan kuitenkin myös tekijöitä. Hannu Korhonen on alusta asti ansiokkaasti kantanut päävastuun lehden konkreettisesta tekemisestä, vaikka minulle hienolta kuulostava päätoimittajan titteli onkin jossakin vaiheessa langennut.

Kyselen nyt, löytyisikö sukuseuran väestä ihmisiä, jotka olisivat valmiita ottamaan tulevaisuudessa vastuuta muun muassa materiaalin kokoamisesta, lehden taittamisesta ja painatuksen tai postituksen hoitamisesta. Tämä voisi toimia vähän niin kuin mestari ja

kisälli -periaatteella, niin että kaikki mahdollinen hiljainen tieto olisi käytettävissä. Jos intoa ja ideoita on, muihinkin tehtäviin voi ilmoittautua. Ei kai mikään sukuseuran tehtävä ole tarkoitettu elinikäiseksi. Uudet ihmiset tuovat yleensä myös uusia ideoita.

Lehden tekemiseen voi toki yhä osallistua myös materiaalia toimitamalla, kuten te sukuseuran jäsenet olette tähän astikin kiitettävän aktiivisesti tehneet. Aina kirjoitukset eivät sovi heti seuraavaan lehteen, mutta aikanaan ne kuitenkin julkaistaan. Taiton kannalta myös lyhyet tekstit, runot, valokuvat tai vaikka piirroksot ovat usein tärkeitä, jotta saadaan sivut sopivasti täyttymään. Kaikki Korhosten hengentuotteet ovat tervetulleita.

Julistan lopuksi avatuksi Vanhan Rautalammin Korhosten runokilpailun. Kilpailu-aika päättyy 31. tammikuuta 2016. Runon aihe, muoto ja tyyli ovat vapaasti valittavissa. Runot tulee toimittaa sähköpostiin minna.vanhamaki@krs.fi tai kirjepostina osoitteeseen Rantatalontie 45, 62800 Vimpeli.

Mukaan pitää luonnollisesti liittää tekijän nimi-, puhelin- ja osoitetiedot. Tuomaristona toimii sukuneuvosto. Parhaiten menestyneille ilmoitetaan sijoituksesta kevään 2016 aikana. Tulokset julkaistaan Vesannon sukukokouksessa kesällä 2016. Palkinnosta sukuneuvosto ei ole vielä päättänyt, mutta ainakin mainetta ja kunniaa parhaimmisto varmasti saa. Toivomme innokasta osallistumista.

Minna Vanhamäki

Julkaisija:

Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura ry

Toimitus:

päätoimittaja Minna Vanhamäki

toimitussihteeri Hannu Korhonen korhonen.h@gmail.com

Painotyö:

Kevama, Kuopio

Tunnukset:

ISSN-L 1798-9817

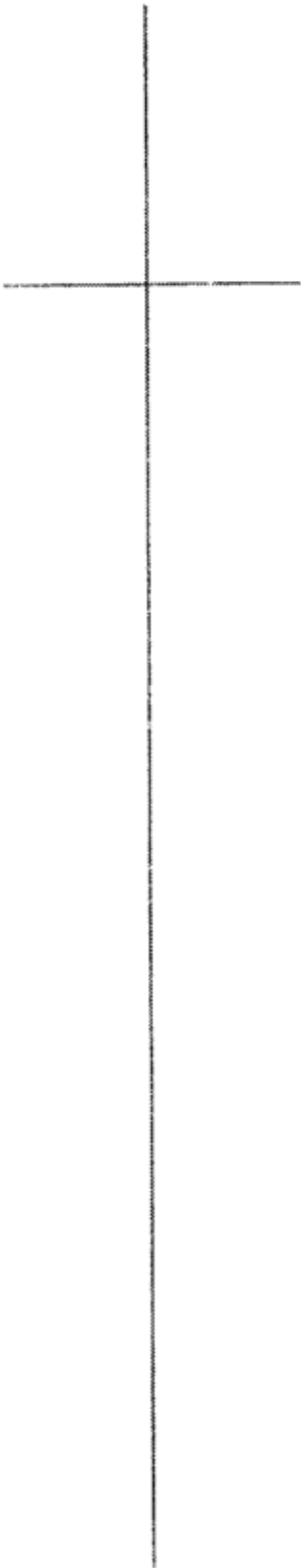
ISSN 1798-9817

(painettu)

ISSN 1998-9825

(verkkojulkaisu)

Sirkka Kanerva

MAKKONEN

os. Korhonen

* 5.8.1926

† 13.10.2014

Opettaja Sirkka Makkonen on siirtynyt ajasta ikuisuuteen. Hän teki merkittävän työn sukuseuramme hyväksi. Suurimpana kulttuuritekona oli koota kansanrunoilija Paavo Korhosen eli Vihta-Paavon runot ja laulut kirjaksi. Ne ovat nyt meillä jälkipolvilla helposti luettavissa.

Sirkan muistoa kunnioittaen
Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura

Ulla-tädin muistolle

*Sinä Ulla-täti - sinä olet juuri siinä
Olet keskellä minun lapsuuttani
olet yhä keskellä muistojeni maailmaa
Sinä annoit niin paljon, kaikkea, kaikkea.
Annoit vaatteet, kengät, monet mekkokankaat.*

*sinä annoit monet muistot, monet leikit
monet monet saunareissut, tukanpesut
parturissa käynnit, monet hauskat vieraat
annoit paljon iloa, naurua ja laulua
loit maailman, johon myös lapset mahtuivat*

*Nyt siellä rajan takana -
en usko että pysyisit hiljaa ja toimeettomana
olet siellä varmaan nuori taas, ja vahva ja naurava
varmaan leivot kakkuja ja kestität vieraita
pidät juhannusjuhlia ja syntymäpäiviä,
kaikille niille, jotka menivät sinne jo ennen sinua.*

*Noita taivaan iloja täällä vain arvaillaan
Mutta tärkeintä on, että matkan varrella
voimme toisiamme kohdata, ja muistaa,
että voimme kuulua toinen toistemme maailmaan.*

Kiitos Sinulle siitä, että kohtasit meitä, pieniä.

Kirsi Lehto

Ulla Marketta Korhonen 1932–2015

Ulla Korhonen (s. 2.6.1932) oli Tulilan Alpi Johannes Korhosen ja Salli Korhosen (o. s. Tiitinen) tytär. Hän kuoli Kuopiossa pitkäaikaiseen sairauteen 20.1.2015 ja haudattiin Vesannolla 7.2.2015.

Ulla teki elämäntyönsä lastentarhan opettajana ja johtajana Suonenjoella ja Kuopiossa. Suku ja työverit muistavat hänet taiteellisena ja tavattoman energisenä henkilönä, joka huolehti varsinkin lapsista ja huolehtimista tarvitsevista vanhuksista. Erityisen taitava hän oli talkoiden ja muiden vastaavien tapahtumien järjestämisessä ja organisoinnissa.

Sukuseuramme muistaa hänet ainakin Lehtemme Wanhan Tuomaan ensimmäisen toimitusneuvoston jäsenenä ja yhtenä Vesannon kotiseutuyhdistyksen perustajana ja torpparimuseon rakentajana. Ulla oli naimisissa Levän Kosti Korhosen kanssa.

Jyrki Korhonen

DX-kuuntelija Jari Korhonen

Juhani Korhonen, Suonenjoki

Rautalammin Korhosten laajassa suvusta löytyy erikoisuuksia moneen lähtöön. Näin on myös harrastuksissa. Varsinkin nuoremmalle sukupolvelle vähemmän tunnettu harrastus on DX-kuuntelu. Harrastus määritellään seuraavasti: DX-kuuntelulla tarkoitetaan kaukaisten yleisradio- tai televisioasemien lähetysten seuraamista ja siihen usein liittyvää kuuluvuusraporttien ja ohjelmia koskevien kommenttien lähettämistä näille asemille. Tänä päivänä DX-harrastajien lukumäärä Suomessa lienee alle tuhat aktiivista. 1960-luvulla harrastajia oli tuhansia. Tuolloin nuoriso kuunteli pop-musiikkia ulkomaisilta radioasemilta. Tunnetuin asema lienee Radio Luxemburg.

DX-kuuntelijan yhtenä tavoitteena on kuulla Suomen kamaralla radiota käyttäen radioasemia ympäri maapallon. Siis hieman lintubongausta muistuttava harrastus. Harrastus on alkanut yleisradiotoiminnan alkaessa. Alussa radiot lähettivät ohjelmaa AM-alueella. Ensin pitkillä aalloilla 1920-luvulla ja 1930-luvulta alkaen pitkien aaltojen ohella enimmäkseen lyhyt- ja keskiaalloilla. Tuolloin radioasemille oli tärkeää saada palautetta lähetysten kuuluvuudesta sekä ohjelmien sisällöistä. DX-lyhenteen vuoksi radion kaukokuuntelusta voidaan käyttää nimitystä "diksaaminen" ja kaukokuuntelijasta "diksari", englanniksi ("DXer").

Nyt suurin osa maailman radioista toimii pelkästään ULalla (FM-alue). Näin on erityisesti Suomessa ja muissa pohjoismaissa. DX-kuuntelua voi harrastaa myös ULA-asemia kuuntelemalla. ULA-alueella kaukaisia asemia voidaan kuulla silloin tällöin noin 2000 km päästä. Ompa maassamme kuultu kiinalainen ja intialainen FM-alueen asema. Pelkän aseman tunnistamisen lisäksi DX-kuuntelijan tavoitteena on saada kuulemaltaan asemalta vahvistus aseman kuulumisesta suomessa. Näitä kiittäuksia kutsutaan QSL-korteiksi.

Meille kaikille lienee tuttua AM-radiosta kuuluvat erilaiset vinkunat, piipitykset ja vieraskieliset puhe- ja musiikkiohjelmat.

Jari Korhonen (oikealla) ja kirjoittaja Lemmenjoen kuuntelukämpän pihalla 2008 lähdössä maastoon pitkiä lanka-antenneja tarkastamaan.

Yleisradiotoiminnan alkua ajoista 1920-luvun alusta aina 1950-luvulle saakka ohjelmat lähetettiin AM-alueella lyhyillä, keskipitkillä ja pitkillä aalloilla. Teini ikäisenä, 1960-luvun lopulla, Jari kiinnostui perheen putkiradiosta kuuluvista erilaisista äänistä, vieraskielisestä puheesta sekä pop-musiikista. Jari asui tuolloin Pieksämäellä, jossa oli niin radioamatöörejä kuin DX-kuuntelijoitakin. Muiden paikkaunnalla asuvien niin radioamatöörien kuin DX-kuuntelijoidenkin avulla Jari pääsi tutustumaan molempiin harrastuksiin.

DX-kuuntelu vei voiton. Miksi juuri DX-kuuntelu? Ehkä se oli nuoren miehen kärsimättömyyttä. Radioamatööritoiminnassa olisi pitänyt opetella sähköttäminen ja suorittaa tutkinto. DX-kuuntelun saattoi aloittaa heti. Jari aloitti DX-harrastuksen Skantik merkkisellä ruotsalaisella putkiradiolla. 1960-luvun lopussa lähes joka kodista löytynyt putkiradio, jossa oli ULA (FM) alueen lisäksi AM alue. Tiedonhaluinen

Jari Korhonen DX-kuunteluretkellä Lemmenjoella Inarissa vuonna 2008. Radioita on useita, mutta tietokonekin on mukana. Kuunteluharrasteessaan Jari on erikoistunut maiden keräilyyn. Täydellisyydestä puuttuu muun muassa Jamaika. Radioiden, antennien ja systemaattisen bandin päivystyksen lisäksi "henkimaailman keinot" otetaan käyttöön kuulumisen onnistumiseksi. Tarkemmin kuvaa katsottaessa kuuntelulaitteistoon kuuluu myös Jamaika-rommi pullo.

voi selvittää ULAn ja Amän erot esimerkiksi internetistä.

Jari syntyi maaliskuun 1 päivänä vuonna 1955. Syntymäkotikunta oli tuolloin Pielavesi. Jarin vanhemmat Paavo ja Kaarina Korhonen (o. s. Nousiainen) asuivat tuolloin siellä. Vuonna 1962 perhe muutti Paavo isän työn perässä Pieksämäelle. Hän toimi tuolloin vakuutus-alalla Pohjola yhtiöissä. Äiti Kaarina sai työpaikan Pieksämäen aluesairaalan toimistossa. Perhe oli yksilapsinen ja sisarusten puuttuessa Jari piti tiiviisti yhteyttä serkkuihinsa. Erityisesti Pielaveden ja Rautalammin mummoloiden lähistöllä asuvat saman ikäluokan serkut olivat läheisiä. Serkkujen joukosta löytyi myös toinen alan harrastaja (tämän jutun kirjoittaja). Yhteinen radioharrastus serkuksilla on jatkunut vuosikymmenten läpi aina näihin päiviin saakka.

Jari on mitä tukevimminkin Rautalammin Korhosia. Isä Paavo Kalervo Korhonen

syntynyt 13.11.1924. Kuollut 5.1.1978. Puoliso 2.8.1953 Kaarina Fredrika Korhonen o. s. Nousiainen, s. 27.11.1931, apulaishkanslisti. Isän isä Nestor William Korhonen. Syntynyt 1.10.1893. Kuollut 19.7.1971. Puoliso 24.6.1923 Helmi Elina Korhonen, o. s. Vesterinen, s. 26.1.1898 Rautalammillä, k. 13.9.1981. Asuivat Saikarilla Kuusikko-harjussa. Nestorin isä Oskari Korhonen, syntynyt 1.4.1864, kuollut 31.1.1921. Puoliso 26.6.1887 Riikka (Henrika) Gråsten. Syntynyt 8.7.1864, kuollut 10.2.1919. Oskari Korhosen vanhemmat olivat Juoso Juhonpoika Korhonen s. 1821 Saikarin Korholasta (Kerkonjoensuu 11 Naulakaarre) ja itsellisen tytär Eeva Huttunen Haapamäen Ranssista s. 1824. (Lähde Hannu Korhonen).

Jari valmistui ylioppilaaksi Pieksämäen lukioista vuonna 1974. Samana vuonna nuoren miehen tie vei tuolloisen Kuopion korkeakoulun lääketieteelliseen tiedekuntaan, josta hän valmistui lääkäriksi 1980. Myöhemmin Jari erikoistui työterveyslääkäriksi. Ensimmäinen ihan oikea vakituinen työpaikka löytyi Kiteen terveyskeskuksesta. Valmistumisen aikoihin 1980 Jari avioitui kuopiolaisen sairaanhoitaja Tuula Kinnusen kanssa. Kiteellä heille syntyi kolme poikaa Antti 1981, Aku 1983 ja Riku 1989. Terveyskeskuspäivätyön Kiteellä muuttui terveyskeskuksen johtavan lääkärin työksi. Seuraava työpaikka oli Itä-Suomen lääninhallitus Joensuu ja vuonna 2008 Joensuun Työterveyden johtajan toimi. Asuinpaikka vaihtui Kiteen keskustasta naapurikunnan Tohmajärven Saarion kylälle 2000-luvun alkuvuosina.

Aina 60-luvun loppupuolelta alkaen Jarin harrastus numero 1 on ollut DX-kuuntelu. Aikaa harrastukseen on ollut perheopiskelu ja työtilanteesta johtuen vaihteleva määrä. Ulkomaisten asemien kuuntelu alkoi Skantikmerkkisellä putkiradiolla. Pian Korhosten perheeseen hankittiin Jarin kesätyötienesteillä toinenkin radio. Trio-merkinen Japanissa valmistettu liikennevastaanotin. Siis radio, jossa oli ULA-aluetta lukuunottamatta "kaikki käytössä olevat radioaajuudet". Tuo Trio-malli oli laite, jota lähes kaikki DX-kuuntelijat himoitsivat 60-70-lukujen vaihteessa itselleen. Sen hinta oli vajaat 500 markkaa. Rahat radioon Jari sai keräämällä mustikoita. Hänen, kuten monen muunkin noin 15 vuotiaan nuorukaisen haaveissa oli ostaa mopo. Mustikkatili ei

kuitenkaan mopon hankintaan riittänyt, mutta liikennevastaanottoon se riitti.

Vuosien varrella liikennevastaanottimia Jari on hakkinut useampia mm. Drake, Collins, AOR, NCR ym. Viimeisin hankinta on italialainen Perseus-merkkinen tietokoneeseen kytkettävä vastaanotin. Sen erikoisominaisuus on mahdollisuus tallentaa koko bandin kaikki kuunteluhetkellä kuuluvat radioasemat tietokoneen kovalevyille. Kovalevyiltä asemia voi "kuunnella jälkikäteen". Melkoinen muutos harrastuksessa noin 50 vuoden aikana. Jarin aloittaessa harrasteen kuullut asemat tallennettiin kela- tai kasettinauhurilla tai koetettiin poimia "korvakuulolla" ohjelmasta.

Asemat eivät aina kuulu hyvin ja yhdellä kuuntelulla aseman nimeä ja kotimaata ei

useinkaan saada selville. Kaukaa tuleva radiolähete on matkalla heikentynyt. Toiset asemat ja maapallon ilmakehä aiheuttavat ymmärtämistä vaikeuttavia häiriöitä. Lisäksi ohjelman kieli voi olla sellainen, että nauhoitettuun tallenteeseen on palattava lukuisia kertoja ennenkuin selviää mitä radioasemaa on kuunneltu. Radion lisäksi käytetty antenni on erittäin tärkeä. Asemat eivät kuulu millä tahansa antennilla. Lisäksi kuuntelupaikka täytyy valita siten, että häiriöitä on mahdollisimman vähän. Kaupunkipaikat ovat DX-harrasteen suhteen melko huonoja. Taajamissa, liikenteestä, liike-elämästä ja ihmisten asumisesta aiheutuu herkille radioille häiriöitä. Lisäksi tilaa tehokkaille antennille löytyy huonosti.

Työn kodin arjen ja DX-kuuntelun yhdistäminen on taiteilua. Varsinkin lasten ollessa pieniä. Tässä palapelissä Jari onnistui ja hänelle ei harrasteesta tullut vuosien taukoa. Radion kuunteluretki, jota harrastajat kutsuvat DX-pedioniksi on yksi mahdollisuus järjestää aikaa kuuntelulle. Retki voi olla esim radionkuunteluviikonloppu kesämökillä tai

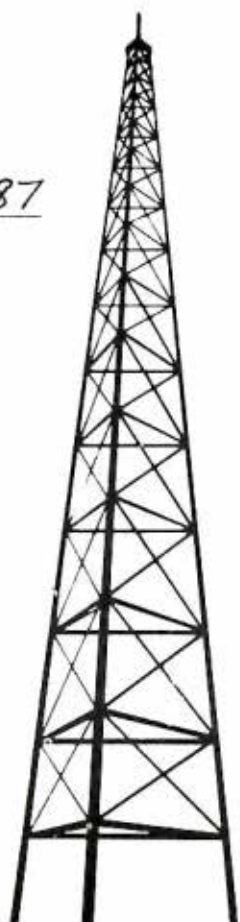
This Is To Confirm
Your Reception On

JANUARY 30, 1987

of **KFI 64** RADIO
Los Angeles, California

Power: 50 Kw
640 KHz
C-Quam AM Stereo
Transmitter: La Mirada
California
Antenna: 750 feet
KFI Radio operates
24 hours daily
Non-Directional
Since 1922

73's
Marvin Collins
Chief Engineer

The
Canadian
Broadcasting
Corporation

is pleased to verify your reception
on October 30 1988
of its transmissions from
Station CBC-AM
Frequency 1400 KHz
Power 1 KW
This station is on the
CBC Radio Network
Per RTS Envoies
Date November 21, 1988

 RADIO NACIONAL DE ANGOLA

Caro Senhor
Agradecemos a recepção de sua carta, sobre as condições de escuta da
nossa estação emissora, na frequência de _____ KHz, aos _____
no período das _____ às _____ e das _____ às _____ horas GMT.

Cher Monsieur
Nous remercions votre lettre et vos informations sur nos conditions
d'auditions sur la fréquence de _____ KHz, le _____ des _____ à
_____ heures TMO.

Dear Sir
We received your letter listing conditions of broadcast on short
wave frequencies of 4930 KHz, listened by you on 10.32/10.11.25 GMT UTC
from 10.32/10.11.25 GMT UTC

Rádio Nacional de Angola, 10.32/10.11.25
O Director, 10.32/10.11.25

Esimerkkejä kuunteluraporttien vahvistuksesta.

Kanadalaisen Canadian Broadcasting Corporation (CBC) Newfoundlandin asemana CBG Ganderin 1400 kHz tyylikäs folderi.

KFI Los Angeles California 640 kHz yksinkertainen QSL-kortti.

Harvinainen radiomaa Cabinda. Tämä on Angolasta erillään oleva radiomaa. Radio Nacional de Angola, Cabinda 4970 kHz toimi vain muutaman vuoden ajan ja vastasi erittäin huonosti kaukaisten kuuntelijoiden kirjeisiin, joten maa on harvinaisuus.

Sukuseuran kesäretki 2015

Juhani Korhonen, Suonenjoki

Vanhan Rautalammin Korhosten sukuseura järjestää retken Karjalan kannakselle 29.7.–1.8.2015. Retki tehdään yhteistyössä Venäjän ja Baltian matkoihin erikoistuneen Puolakan valmismatkojen kanssa. Yöpymiset ovat Viipurissa, Kiviniemessä (Losevo) ja Käkisalmissa.

Matkalla tutustutaan muun muassa Nuijamaan seutuun, Viipurin kaupunkiin, Äyräpään-Vuosalmen taistelupaikkoihin, Metsäpirttiin, Käkisalmen kaupunkiin, Konevitsan luostariin ja Karjalan luontoon sekä kuullaan kertomuksia Korhosten asumisesta Kannaksella. Ja mikä tärkeintä, samalla on mahdollisuus tutustua läheisempiin tai kaukaisempiin sukulaisiin.

Retkelle ilmoittaudutaan verkossa osoitteessa <http://rautalamminkorhoset.fi/kesaretki-2015> tai ilmoittamalla vastaavat tiedot (nimi, mahdollinen sukuseuran jäsenyys, sähköposti, puhelin, postiosoite, muiden lähtijöiden määrä ja nimet, ryhmäviisumin tarve, jos ei ole omaa kestoviisumia) puhelimitse 0504916868 iltaisin kello 16–18 tai sähköpostitse juhanikorhonen230@gmail.com tai kirjeitse osoitteella Vanhan Rautalammin Korhoset, c/o Juhani Korhonen Pihlajakatu 36, 77600 SUONENJOKI. Lisätietoja matkasta antaa Juhani Korhonen.

Matkan perushinta sukuseuran jäsenelle + yhdelle kanssamatkustajalle on 385 €/henkilö. Edellyttää 40 matkustajaa. Hinta sisältää majoituksen 2 hengen huoneessa ja kaikki matkaohjelmaan merkityt ruokailut ja pääsyliput (ellei toisin mainita).

Perushintaan lisätään ryhmäviisumi 75 €. Mikäli matkustajalla on voimassa oleva viisumi ryhmäviisumiin ei tarvitse osallistua. Majoittumisesta yhden hengen huoneeseen peritään 50 € lisämaksu. Lapsialennus 40 €. Matkaa ei suositeta kouluikäistä nuoremmalle.

Mikäli matkustajia on vain 30 henkeä, matkan perushinta on 425 Euroa. Muuten kuin 40 matkustajan vaihtoehdossa

Muille kuin sukuseuran jäsenille matkan hintaan lisätään 20 euroa. Mikäli tällainen henkilö haluaa liittyä sukuseuran jäseneksi, sen voi tehdä täyttämällä sukuseuran internet-sivuilla olevan jäseneksiliittymislomakkeen.

Bussin kyytiin voi nousta bussipysäkeiltä reitin Suonenjoki–Pieksämäki–Mikkeli–Lappeenranta–Nuijamaa varrelta. Ilmoita ilmoittautumisen yhteydessä bussipysäkki, mikäli se ei ole joku matkareitissä mainituista paikkakunnista.

Ilmoittaudu matkalle heti, mikäli haluat varmistaa paikkasi. Ilmoittautumisen jälkeen sinulle

---

lomaviikko jossain muualla kuin kotona. Isovanhemmat voivat olla iso apu harrastusvapaan järjestämisessä. Ensimmäiset kuunteluretket Jari teki 70-luvulla. Useimmiten ne olivat viikonloppuretkiä läheiselle maaseudulle tuttavien mökille tai maalla asuvan harrastajakaverin kotiin. Lähes vuosittain aikaa kuunteluretkille on järjestynyt 1-2 viikkoa. Kaikkein häiriötömmimmät kuuntelupaikkaunnat ovat maamme syrjäseutuja, kuten Lappi ja saaristo. Vuosien varrella Jarille on kertynyt useita kymmeniä kuunteluretkiä. Ahkeran pitkäjänteisen paneutumisen johdosta Jari on yksi maamme johtavia DX-harrastajia. Radiomaita Jarille on kertynyt yhteensä 236 kpl. Mainittakoon, että kaikista maista on vastaus eli QSL-kortti tai kirje. Asemia on kertynyt kaikkiaan noin 4800 radioasemaa.

Muita harrastuksia Jarilla on liikunta ja penkkiurheilu sekä matkailu. Takavuosien juoksu- ja hiihtoharrastus on vaihtunut pikkuhiljaa hyötyliikunnaksi. Polttopuiden teoksi, pihan hoidoksi, marjastamiseksi ym askareiksi. Penkkiurheilun saralta mainittakoon, että Pieksämäellä asuessaan Jari seurasi suurella innolla Pieksämäen Namikan lentopallo-otteluja. Pieksämäellä nähtiin tuolloin säännöllisesti mestaruustason lentopallo-otteluita. Kiteen vuosina lentopallon seuraaminen vaihtui pesäpalloon. Matkailu harrasteen saralla Jari kiersi Jussi Suokkaan kanssa maapallon ympäri vuonna 2001. Pitkähköjä matkoja perheensä kanssa Jari on tehnyt muun muassa Argentiinaan, Puerto Ricoon, Irlantiin ym. Merkkipäiväänsä päivän sankari viettää Tuula rouvan kanssa matkoilla Keski- ja Etelä-Amerikassa.

lähetetään kuukauden kuluessa 100 Euron suuruinen ennakkomaksu. Loput matkan hinnasta maksetaan heinäkuussa. Ennakkomaksu palautetaan mikäli joudut peruuttamaan matkasi. Ilmoita matkasi peruuntumisesta heti sen varmistuttua, sillä tilallesi täytyy hankkia korvaava matkustaja.

Loppulaskun yhteydessä tulevat myös viisumiohjeet. Kestoviisumin omaavien ei tarvitse ilmoittautua ryhmäviisumiin. Ryhmäviisumiin ilmoittautumisen jälkeen, kesä/heinäkuun vaiheessa, matkaa ei voi enää peruuttaa maksamatta sitä. Matkavakuutuksen ehdoista riippuen peruuntuneesta matkasta saa korvauksen vakuutusyhtiöltä. Matkavakuutuksen hyväksymiä peruuttamissyitä ovat muun muassa omaan tai lähiomaisen terveydentilaan liittyvät seikat – siis matkan estävä sairastuminen.

Huolehdi siitä, että passisi on voimassa vähintään 6 kuukautta matkan päättymisen jälkeen.

Lisätietoja retkestä saa sukuseuran verkkosivulta <http://rautalamminkorhoset.fi/kesaretki-2015>. Nettisivujen tietojia täydennetään säännöllisesti.

Ohjelma

29.7 Keskiviikko

- 7:00 Lähtö Suonenjoki, linja-auto asema
- 7:00–7:45 Suonenjoki–Pieksämäki
- 7:45 Pieksämäki, linja-autoasema
- 7:45–8:30 Pieksämäki–Mikkeli
- 8:30 Mikkeli tarvittaessa (matkakeskus) (Juna Helsingistä 8:02)
- 8:45–9:15 kahvitauko Mikkelin ABC
- 9:15–10:45 Mikkeli Lappeenranta
- 10:45 Lappeenranta (rautatieas tai linja-autoasema) (Juna Helsingistä klo 9:16)
- 11:00–12:00 Lounastauko esim ABC Viipurinportti (tämä ruokailu ei sisälly matkan hintaan)
- 12:00–12:30 Lappeenranta Nuijamaa
- 12:30–16:00 ”Kotiseuturetki Nuijamaalla” Jyrki ja rouva. Sisältää kahvitauon
- 16:00–19:00 Nuijamaa–Viipuri. Rajanylityksen jälkeen valuutan vaihto ja mahdollisuus käydä kaupassa. Kellot siirretään Venäjän aikaan. Ajan salliessa poikkeaminen Tali-Ihantalan taistelupaikoille
- 19:00 Majoittuminen hotelliin
- 20:00 Päivällinen hotellissa

30.7 Torstai

- 7:30 Aamiainen hotellissa
- 8:30–9:30 Kiertoajelu Viipurissa.
- 9:30–15:00 Korhoset Viipurissa ym myöhemmin sovittavia kohteita. Porukka voi tarvittaessa osaksi aikaa jakautua kahtia, koska esimerkiksi Viipurin linnaan tutustuminen voi joillekin osallistujista olla vaikeaa. Sisältää lounaan Pyöreän Tornin ravintolassa ja jonkin verran ostosaikaa. Opas Viipurissa Ilkka.
- 16:00–17:00 Viipuri–Äyräpää
- 17:00–18:00 Äyräpään Vuosalmen taistelut 1940 ja 1944. Äyräpään kirkon rauniot. Oppaina Äyräpäässä Ilkka ja Juhani
- 18:00–18:45 Äyräpää–Kiviniemi. Majoittuminen hotelliin
- 20:00 Päivällinen hotellissa

31.7. Perjantai

- 7:30 Aamiainen hotellissa
- 8:30 Retkeily Metsäpirtin ja Raudun pitäjissä. Korhoset, vanhan rajan ylitys, Taipaleen taistelut 1939–1940, mahdollisesti vierailu yksityisessä talvisotamuseossa. Yms. Lounas ns. ”metsälounas”. Ohjelmaa tarkennetaan myöhemmin. Hannu, Ilkka ja Juhani
- 16:00–17:15 Metsäpirtti–Käkisalmi
- 17:15–18:45 Kiertoajelu Käkisalmissa. Mahdollisesti opastettu tutustuminen Käkisalmen Linnaan.
- 19:00 Majoittuminen hotelliin
- 20:00 Päivällinen hotellissa

1.8. Lauantai

- 7:30 Aamiainen hotellissa
- 8:30–09:00 Käkisalmi–Sortanlahti
- 9:00–13:30 Sortanlahti–Konevitsa–Sortanlahti. Tutustuminen Konevitsan luostariin ja saareen. Lounas Konevitsassa. Ulkopuolinen opas
- 13:30–16:30 Sortanlahti – Svetogorsk tai Nuijamaa.
- 16:30–18:00 Rajanylitys kellot siirretään Suomen aikaan – tunti taaksepäin.
- 17:00–17:15 Raja–Imatran Rautatieasema. Junat Helsinkiin klo 17:15 ja 20:15
- 17:15–22:00 Imatra–Suonenjoki (Lappeenrannan kautta). Junayhteydet Helsinkiin toimivat myös Lappeenrannasta.

Kanta-Korholan rajapyykkejä etsimässä

Ilkka Korhonen, Helsinki

Oman sukumme varhaisvaiheita selvittäessä osallemme on sattunut sellainen onnenpotku, että voimme osoittaa varmuudella kantaisämme varhaisimmat tilusrajat yli 450 vuoden takaa. Nämä on voitu selvittää 11. tammikuuta 1553 annetun oikeuden päätöksen perusteella, jossa luetellaan hämäläisten erämaahan muuttaneen Korhosen hankkiman maa-alueen rajamerkit.

Vertaamalla näitä Kerkonjoensuun kylän nykyiseen alueeseen, voidaan todeta, että rajat ovat pysyneet käytännössä aivan samoina vuosisadasta toiseen. Kerkonjoensuun kylän Pohjois-Saikarin alue ei Korhosten tiluksiin kuulunut, mikä on tiedetty jo muista yhteyksistä. Korhosen saamasta rajapäätöksestä oli perusteellinen kirjoitus vuoden 2009 Wanha Tuomas -julkaisussa.

Alkuperäinen Korhosten alue oli varsin laaja. Siihen kuuluneet tilukset ulottuvat nykyisissä 1:20 000 mittakaavassa olevissa maastokartoissa kaikkiaan kuuden eri karttalehden alueelle. Tilusten koko ei varmaankaan ole tullut mieleen monellekaan seuramme jäsenelle, joka on seissyt Vesterilän kylässä sijaitsevan Korhosten kiven ääressä lukien siihen kiinnitetyn laatan tekstiä. Kivi seisoo todennäköisesti juuri siinä paikassa, tai ainakin aivan sen lähellä, johon Korhosen ensimmäisen asumuksensa 1500-luvun

puolivälissä pystyttivät.

Siihen syntyi muutamassa vuosikymmenessä Kerkonjoensuun maakirjakylän keskus, kun kantatila halottaessa syntyneet uudet talot rakennettiin sadan - parinsadan metrin välein toisistaan nykyisen peltoaukean ja Niiniveden rannan väliin. Myöhemmin vakiintunut nimi Vesterilä syntyi kirkonkirjojen kautta, joiden nimistö ei Rautalammillä useinkaan seurannut maakirjan käytäntöä, vaan halusi osoittaa tarkasti sen paikan, jossa kukin talo sijaitsi.

Jotta sukumme alkuvaiheet tulisivat tältäkin osin jäsenillemme tutummiksi, vuoden 2014 päätapahtumaksi päätettiin järjestää mainittujen rajapyykkien etsiminen maastosta. Luonnollinen kokoontumispaikka osanottajille olisi tietenkin ollut Korhosten kivi, mutta käytännön syistä valittiin tästä kolmen kilometrin päässä oleva Kerkonkosken kanavan venesatama. Alueella on riittävästi parkkitilaa sekä ruokailumahdollisuus suuremmallekin joukolle.

Lauantaina 26. heinäkuuta tänne kerääntyi sitten parikymmentä Seuran jäsentä valmiina lähtemään tutkimusretkelle. Sikäläkin Kerkonkoski sopi lähtöpaikaksi mainiosti, että kaikille nimetyille rajamerkeille on sieltä linnuntietä matkaa noin kuusi kilometriä.

Seura oli varannut paikalle karttoja, joita myös osanottajat olivat ottaneet matkaansa. Rajamerkkejä on kaikkiaan seitsemän, ja tarkoitus oli, että jokainen muodostunut autokunta käy niin monessa kohteessa, kuin parissa-kolmessa tunnissa ehtii. Kaikki rajamerkit ovat kohtuullisen hyvin autolla tavoitettavissa, osa vaatii toki vähän metsässä rämpimistäkin. Jonkin verran asiaa hankaloittaa se, että pari kohdetta sijaitsee nykyisin talojen pihapiirissä. Pohjoisen rajamerkit Teräväpääkivi, Väärämänty ja Koipiniemi tulivat varmaan useimmilta kierretyksi, muilla kävi ilmeisesti vain jokunen porukka.

Ensimmäinen rajamerkki on suuri kivi Joutenlahden pohjoisemman lahden pohjukassa, erään kesämökin laiturin juuressa.

Lähtö-, paluu- ja ruokailupaikka Kerkonkosken venesatamassa. Kuva Kasse Korhonen.

Ensimmäinen rajapyykki Joutenlahdessa Niiniveden eteläpäässä on suuri luonnonkivi. Kuvat Ilkka Korhonen.

Mökin naispuolinen asuja otti parhaillaan laiturillaan aurinkoa, kun varovasti lähestyimme pihaa. Hän ei nähtävästi ollut kovinkaan ihastunut tunkeilijoihin, vaikka kovasti yritimme selittää asiaamme. Valokuva kivistä kuitenkin saatiin.

Seuraava paikka Rastunjärvi on nykyisin kuivattu. Raja tekee siinä kaksi mutkaa. Rajamerkki on selvästikin ollut järven kaakkoispäässä, aivan Rastulta päin tulevan tien kohdalla, Suohovin talosta parisataa metriä etelään lähellä Vapontien ja Rastunsuontien risteystä.

Vennamonlammen rantaan raja tulee suoraan idästä suohon kaivettua ojaa pitkin. Kohdalla, jossa oja laskee lampeen, raja kääntyy kohti luodetta. Tässä kohdassa oli pystyssä punainen sauva, joka ei arvelumme mukaan kuitenkaan ollut peräisin 1500-luvulta. Paidat hiestä märkinä soisessa metsässä vähän matkaa rämmittyämme löysimme lähteen, jonka raikas vesi tuli tarpeeseen.

Kiesimän rajamerkki löytyi aivan Kiesimäntaipaleen tien reunasta, juuri ennen vasemmalle kaartuvaa mutkaa etelästä tullessa, metsän vaihtuessa niityksi. Siinä näkyi selvästi vanhan rajapyykin kiviä, joiden päälle oli asetettu uudempi, säännöllisen muotoinen pylvä.

Väärämännyn rajamutka sijaitsee Likoniemen kärjessä olevan kesämökin rannassa. Koska ketään ei näkynyt kotosalla, uskal-

Kolmas rajamerkki on Vennamonlampi. Sen kohdalla ei vanhaa pyykkiä näy, mutta uusi raja noudattaa vanhaa linjaa

simme tunkeutua talon pihamaalle mahdollista rajapyykkiä etsimään. Ja löytyihän sieltä sammalten peittämä kivrakennelma juuri oikeasta kohdasta. Mäntyjäkin oli, muttei yhtään 500 vuotta vanhan näköistä, vääristynyttä puuvanhusta. Niemen eteläpuolella, järven rannassa oli komea jääkauden aikainen kivikko.

Ehkä kaikkein selkein rajapyykkimme on Teräväpääkivi, joka jököttää Niiniveteen kuuluvan Vihtalahden pohjukassa. Rämpiminen rantaan rajamerkin lähelle oli hieman vaivalloista, mutta se kyllä kannatti, koska kivi

Kiesimäntaipaleen rajamerkki. Kuva Ilkka Korhonen

Likoniemestä ei löytynyt Vääräämäntyä, mutta kaksikin rajapyykkiä. Vasen kuva Hannu Korhonen, oikea kuva Ilkka Korhonen.

on todella vaikuttava näky. Tässä kohdassa raja kääntyy kaakkoon ja kulkee Niiniveden halki aina Etelä-Saikarin kohdalla olevien Kaksoset-saarten lähelle. Siitä nykyinen raja koukkaa Saikarinniemenle siten, että Etelä-Saikarin kaikki maatilat Haapa-niemen kylän alueen eteläpuolella on lohkaistu Kerkonjoensuun vanhasta kanta-talosta n:o 3, joka nykyiseltä nimeltään on Pelto-Paanala.

Tällä perusteella Korhosten alkuperäisen tilanrajan olisi kuvitellut kulkevan juuri näin. Kuitenkin viimeinen rajamerkki on nimeltään Haukitaipale, joka sijaitsee Haukilahden ja Haukilammen välissä, eikä sen kohdalla raja tee minkäänlaista mutkaa. Mahdollisesti alkuperäinen raja onkin kulkenut Niinivedeltä suoraan tähän ja kääntynyt siitä alkukohtaan Joutenlahteen. Etelä-Saikari olisikin näin ollen liitetty "kanta-Kerkonjoensuuhun" vasta

myöhemmin.

Rajapyykkien etsijöitä odotti Kerkonkoskella maukas lihakeitto ja pullakahvit ennen kotiinlähtöä. Ateriasta ja muista järjestelyistä kiitokset Eeva-Liisa Hassiselle ja Jyrki Korhoselle! Reippaan luontoretkeilyn ja kohteiden löytämisen ilon lisäksi osanottajille tuli selväksi, että kantaisämme Tuomas Korhonen oli todella suuren tilan isäntä. Ja kaiken kruunasi kesäinen sää, joka antoi parastaan.

Löysimme päivän aikana yli puoli vuosituhatta vanhoja, kivisiä merkkejä Korhosten elämästä näillä vanhan Rautalammin saloseuduilla. Ehkäpä joku jälkeläisistämme puolestaan seisoo jonain päivänä Korhosten kiven äärellä ihaillen, kuinka komean pystin hänen esi-isänsä ovat joskus muinoin 2000-luvun alussa saaneet aikaan...

Terävpääkivi on nimensä arvoinen, kun sitä katsotaan sopivasta suunnasta. Vasen kuva Hannu Korhonen, oikea kuva Ilkka Korhonen.

Kirkkopolun varrelta

Jyrki Korhonen, Kuopio / Vesanto

Eivät kirkkomatkat ihan yksinkertaisia olleet Sonkarin, Vesannonrannan tai Vesamäen asukkaille senkään jälkeen, kun oma kirkko oli Vesannolle saatu. Vaikka kirkkoa oli pontevasti vaadittu sekä Vesamäelle että Hietasalmen kankaalle, ”kun siellä on niin helppokai-vuista hiekkamaatakin”, niin Vesannon-päähän kirkko kuitenkin v. 1857 rakennettiin.

Talvella toki kirkonmäelle pääsi mukavasti maitse tai järven jäätä ja kesällä soutamalla, mutta eihän sitä kaikilla hevostakaan ja Sonkarin rannoilta soutamalla saattoi matkaakin kertyä. Mutta hyviä kangasmaiden polkuja myöten pääsi kyllä kätevästi, kun vain muisti ajoissa lähteä. Ja tienvarteen päästyä saattoi jonkun kyytiinkin päästä. 1910-luvun lopulla, kun uusia torppia ja mäkitupia oli jo Vesantojärven rannalle syntynyt, saattoivat kirkossakävijän taival ja ajatukset olla seuraavanlaisia.

Jokelasta Juurikkaniemeen

Voimme kuvitella kirkkopolun alkaneen vaikkapa Sonkarinsaaren Jokelasta, johon teitä ja polkuja myöten oli päästy eri puolilta kylää aina Siikalahdesta, Korkealasta, Syvälahdesta ja Ukkolasta saakka, siis Korhosten, Huuskosten, Huttusten, Simosten ja muiden vanhojen sukujen alueilta. Ehkäpä polkua käyttivät muuttamat Patoveden itärannankin asukkaat. Jokelasta polku vie suoraan Hietasalmeen kuivaa kangasharjua pitkin. Hietasalmessa kengät pois jaloista, lahkeita käärimään ja hameenhelmoja kokoilemaan ja kahlaamalla yli, ainakin vähän veden aikaan. Vesistö mataline pikkujärvineen on vielä luonnontilassa. Samalla siirrytään Sonkarinsaaren kylältä Juurikkaniemen kylälle.

Salmen takana rinteessä polun pää on taas näkyvissä suorastaan kutsuvana, samalla kangasharjulla kun edelleen ollaan. Kohta polku haarautuu oikealle kohti Vehkajärven rannalla

olevia Vehkalan ja Levän taloja. Hyvä ja kuiva polku sekin, vaikka kahden suon välistä me-neekin. Polku on sama, jota Hietasalmen väki käytti vuosikymmeniä myöhemmin linja-autolle päästäkseen.

Hietasalmen kankaalta kirkkopolku jatkuu pohjoiseen nuoressa mäntymetsässä, mikä varttuu hakkuukypsäksi, kun Vehkalan Adamin pojanpoika Arvo rakentaa taloonsa uuden tiilinavetan 1950-luvulla. Meidät koululaiset vietiin samaiselle hakkuuaukealle muutama vuosi myöhemmin keräämään puolukoita koulumme tarpeisiin. Tietysti varoitettiin kovasti tallaamasta männyntaimia. Puolukoita varmaankin kertyi hyvin, koskapa olen vielä-

Hietasalmen ja Itälahden pellon välillä polku on joillakin kohdilla vielä vanhassa mahdisaan. Katajamäen tienoille tultaessa se on rehevimmillä kohdilla hävinnyt jo täysin näkyvistä.

kaivettu ojan tapainen, jossa tiedetään olleen Vehkalan veljesten Risto ja Tahvo Tiitisen tilojen rajan, siis Vehkalan ja Levän raja 1860-

lojen rajan, siis Vehkalan ja Levän raja 1860-

luvulta alkaen. Vasta 30-luvulla paikalle hakataan oikea rajalinja Itälahden pohjasta kirkolle menevän maantien reunaan ja edelleen Vehkajärven rantaan aivan tuolloin jo autiona olleen vanhan Levän (välittömästi Vehkalan pohjoispuolella olleen) pihan läpi, kun Vehka-Aatun pojat Aukusti ja Yrjö jakavat jälleen isossa jaossa v. 1788 muodostetun Räsälän eli Vehkalan tilan. Vehkalassa on isännöys vaihtunut vuonna 1892 Adam ja Johanna Korhosen siirryttyä yhdeksän lapsensa kanssa Säkkinmäeltä Vehkalaan, jolloin vanha Levä autioitui.

Itälahti ja Itälän torppa

Kosteasta notkosta ja purosta päästään yli muutamia riukuja myöten. Vasemmalla pilkottaa jo järvi, Vesantojärven hiekkapohjainen Itälahti, jossa on ollut ainakin Itälahden torpan ja Vehkalan venepaikat verkko- ja nuottavappeineen, ilmeisesti myös Vehkalan nuottakota ja ikiaikainen lasten uimaranta. Kirkkoon menijät kääntyvät kuitenkin polkua oikealle kohti mäentöyryä ja taustalla olevaa peltoa ja rakennuksia.

Pellolla on vielä entinen Itälahden torppa, nyt jo toistakymmentä vuotta tyhjänä ollut, mutta rakennuksia on vielä jäljellä. Tuparakennus harjun korkeimmalla kohdalla, navetarakennus, jossa tilaa muutamalle lehmälle, lampaalle ja hevosellekin. Kivikko harjun vierellä kelpaa vain laitumeksi, sen alla kaivo. Vielä muutama ulkorakennus, jopa pieni riihikin. Eihän tämä mikään pieni torppa ole ollutkaan, mutta väkeäkin tiedetään olleen parhaimmillaan lähes kymmenen omastakin takaa, ajoittain renki ja piikakin.

Tiedetään, että Itälahden torpan oli perustanut Vehkalan poika Matti (Mats) Tiitinen yhdessä vaimonsa kanssa v. 1823. Ennen torppariksi ryhtymistään Matti oli ollut Rautalammin pappilan tallirenkinä ja tällöin nainut pappilan piian Stiina Knäpin. 40 vuotta myöhemmin torpparioikeudet siirtyivät hetkeksi Matti-torpparin vävyille Lassi (Lars) Huuskoselle ja jo vuoden sisällä Lassin kuoltua tämän pojalle Johannes Huuskoselle.

Vuonna 1871 Johannes siirtyi kuitenkin jostakin syystä torppariksi Matoniemmen Raviahon torppaan ja uudeksi torppariksi tulee Jaakko Ritvanen Ukkolan Savikannan torpas-

ta. Jaakko kuitenkin kuolee vuonna 1881 ja Itälahti saa taas uuden torpparin, Erik Kilpeläisen v. 1884. Erik on ollut aikaisemmin renkinä Matoniemessä ja asuu nyt torppaa vaimonsa ja viiden lapsensa kanssa. Vaimo Wilhelmiina Rossi kuitenkin kuolee pari vuotta Itälahteen tulon jälkeen ja Erik löytää vuoden päästä torppaansa uuden emännän Amalia Korhosesta. Erikille ja Amalialle syntyy Itälahdessa kaksi lasta: Yrjö Emil ja Eedla. Vuonna 1898 Erik siirtyy perheineen Laurilan eli Harjulan torppariksi Vehkajärven itäranalle Valkamoahoön. Täällä syntyy Erikin kahdeksas lapsi Edvard. Syynä viimeisen torpparisuhteen päättymiseen lienee ollut se, että Korhosten tultua Vehkalan ja Levän omistajiksi haluttiin sopivalla paikalla sijaitseva torppa peltoineen ottaa isäntätilan käyttöön.

Ainakin yhdessä suhteessa Itälahden torppa ansaitsee erityismaininnan. Jos isä-Yrjön, Vehkalan Adamin nuorimman pojan luonteesta haluaa mainita oleellisimman, on se varmaankin sosiaalisuus ja kanssaeläjien huomioon ottaminen. Tähän hänet kasvatti jo syntyminen Säkkinmäen kahden veljeksensä Adamin ja Oton perustamaan ”suurperheeseen” ja perheen kristillinen ja herännäinen ajatusmaailma sekä äitinsä Kuuslahden Vedenpäässä v. 1846 syntyneen Johanna Laitisen luonne ja kasvatustapa.

Vehkalaan muuttamisen jälkeen ikä- ja leikkiverit, Säkkinmäen Oton ja Edlan lapset, olivat jääneet Säkkinmäelle ja omassa sisarus-sarjassa ikähaitari oli peräti 21 vuotta. Uudet toverit löytyivätkin Itälahden torpparin perheestä ja näin hyvin alkanut lapsen ja nuorukaisen sosiaalinen kehitys pääsi keskeytymättä jatkumaan, ehkä entisestäänkin parantuen. Oli helppo havaita näiden ystävyssuhteiden pysyminen läpi elämän, kuten arvostavan suhtautumisen muihinkin rannan asukkaisiin ja heidän lapsiinsa.

Hyväkasvuista peltoa vaikuttaa nyt entisen torpan ympärillä olevan peräti kolmisen hehtaaria, ruistaa, ohraa ja perunaa. Tiedetään, että Vehkalan viljely ja varsinkin karjanhoito on kovasti tehostunut uusien isäntien aikana. Peltoa ja työväkeä tarvitaan siis entistä enemmän, siksi uusia torppien ja mäkitupien konttrahteja on solmittu entisen Tuhkaharjun lisäksi peräti kuusi kappaletta, vaikka Itälä,

Vehkalan sisaruksia noin vuonna 1920. Yrjö, Oton puoliso Louna, Otto, Aukusti (yläkuvassa takana vasemmalta), äiti-Johanna, isä-Aatami ja Aukustin puoliso Lyydia (edessä).

Oikeanpuoleisessa kuvassa Aino ja Emil takana sekä Aura ja Alma (edessä).

kuten paikkaa nyt kutsutaan, otettiin omaan käyttöön. Onhan toki talossa työvoimaa omastakin takaa, mutta vain osa 9 lapsesta on enää kotona, opintielle kun ovat lähteneet.

Vehkalan sisaruksista

Vehkalan isännällä Aatami Korhosella s. 10.9. 1846 ja hänen puolisoillaan Johanna Laitisella oli yksitoista lasta. Heistä kerrottiin Wanhassa Tuomaassa vuonna 2008 s. 12-13. Kylällä heistä puhuttiin aikanaan ehkä tähän tapaan:

"Vehka-Aatun ja Johannan lapsista Otto, se joka kävi kauppakoulunkin Kuopiossa, kuuluu olevan jossakin SOK:n konttorissa johtajana, nyt kuulema jo Viipurissa ja naimisissa ja kaksi lastakin. Puhuvat, että lasten äiti on sitä kuuluisata Koskisten sukua ja oppikoulun laskennon opettaja, ainakin ollut."

"Vaan se vanhin, se Amanda, vaikka Mandiksihan sitä on aina sanottu, se se taisi päästä herraskaisiin naimisiin sen nimismies Lindholmin kanssa. Lapsillakin kuuluu olevan niin hienot nimet, jotta. On Seth Arnold Johannes-ta ja Meeri Linea Isa Elisabetiä ja mitä niitä nyt onkaan. Mitenkähän lienee Vehka-Aatun tytär siihen joukkoon sopeutunut!"

"Ne puhuvat totena, että kun tämä nimis-

mies Uno Lindholmin hevonen, tai joku kirjurihan se silloin vasta oli, kääntyi tieltä kievarin pihaan, sanoi Mandi äidilleen: ´Kohta tulee minun mies kievariin´, vaikka ei ollut koskaan miestä nähnytkään eikä ollut tietoa, ketä sieltä tuodaan. Ja samana vuonna niitä jo kuulutettiin. No, eipä ne kyllä olleet eilisen teeren poikia kumpikaan naimisiin mennessään."

Eipä arvannut kirkkoväki, että elämä oli varannut sisarusten älykkäimmälle ja miehuusvuosinaan menestyneimmälle miehelle kovan kohtalon. Tytär Maija-Liisa kuoli kohta aikuiseksi vartuttuaan ja poika Veikko Tapio kaatui 26-vuotiaana Syvärillä jatkosodan aikana. Sota vei myös ehkä maan tärkeimmän SOK:n konttorin evakkomatkalle Mikkeliin ja kohta Otto-sedän terveyden ja työpaikankin. Eikä elämä kohdellut silkkihansikkain myöskään "herraskaisiin naimisiin" päässyttä Mandi-tätiä: Hän joutui miehensä kuoleman jälkeen yksin huoltamaan perhettään sota-aikana Viipurissa ja Kuopiossa ja niin tästä nyt jo kokonaan sammuneesta sukuhaarasta on jäänyt jäljelle vain kuvaava sanonta: "Peruna se on oiva jälkiruoka", sanoi Mandi-tätikin.

"Ja Emilkin, se joka meni naimisiin sen Hiekka-ahon Ainin, sen K.G:n sisaren kanssa, on kuulema kanttorina Laatokan rannalla Venäjän rajalla, olisikohan se ollut Metsäpirtissä. Ainakin kolme lasta jo niilläkin. Kummasti ne

Hietasalmi ruopattiin 1920-luvulla eikä kahlaaminen ole enää mahdollista. Salmi on vain toistakymmentä metriä leveä. Etelärannalla polku on muuttunut autolla ajettavaksi Hietasalmen taloon johtavaksi tieksi. Pohjoisrannalla polku on olemassa, mutta sen päälle on rakennettu mökki. Molemmat rannat ovat täyteen pusikoituneet niin, että etelärannan sauna, joka on edelleen olemassa, ei näy vesille edes läheltä ajettaessa.

vaan kaikki sinne Viipuriin ja Karjalan puoleen täältäkin hamuavat.”

”Aukustista tulee varmasti taloon isäntä, onhan sillä jo emäntäkin, se Jussilan Lyyti, ja vilkas Arvo-poika. Mutta Yrjöstä ei kyllä tiedä. Se on niin innokas kuorolainen ja mukana kaiken maailman järjestöissä. Kyllä taisi se Sörnäisten kristillinen opisto miehen muuttaa. Senhän ne ovat käyneet ihan järjestään Säkkinmäenkin nuoret. Nyt siellä jo kuuluu olevan se nuorinkin, Hannako se on.”

”Opin tielle ne ovat lähteneet Vehkalankin tyttäret. Eipä taida Vehka-Aatu uskoa, että tyttöjen koulutus on vähän kuin naapurin vasikkaa juottaisi. Alma on jo kuulema valmis sairaanhoitaja, vaikka yrittihän se ensin sitä opettajan hommaa, kun oli Emilin ja Ainon luona siellä Metsäpirtissä. Oli kuulema kirkkoherra Uinolla niin villikko tytär, että ei Alma sille kotiopettajana oikein pärjännä. Alma tul’ kottiisa ja tuumi, että mikähä se siitäkii Sylyvistä oikein tulloo!” (Vain tulipa kuitenkin peräti presidentin puoliso.)

”Aura siinä vielä on kotonaan vanhempiaan hoitamassa, mutta kuuluu vastaavan tarvittaessa hyvinkin yhtä miestä - ajaa tarvittaessa kieverin hevosetkin. Senhän ne

laittoivat Suonenjoellekin jollekin kurssille – kyllä se sitten palattuaan muut kyläläiset opettaa. Eikös se käynyt talouskoulunkin siellä Viipurissa?”

”Tosi surullinen tapaus se Ainon kuoleminen kaksosten synnytykseen Halolassa, siitäkin taitaa tulla kohta kymmenen vuotta. Sääliksi käy lapsia. Vehkalassa olivat aluksi Auran ja Johanna-mummon hoidossa, isänsä sisarella kuuluvat nyt olevan. Eivät taida Vehkalan pojat olla enää oikein välilöissä Karhusen Toivon kanssa. Anopilleen kuuluu kyllä Toivo vielä kirjoittelevan, ja Auralle. Supattavat, että olisi mies mennyt Saksaan sotaoppiin.”

”Nuorenaha se kuoli Vehkalan Ellikin, tai oikeastaan Anna Emiliahan se, kohta 30 vuotta täytettyään. Se joka oli täällä kiertokoulun opettajana ja opettajana jossakin Pohjanmaallakin.”

”Ovat ne Vehka-Aatu ja Johanna kyllä kuoleman vierailuihin tottuneet. Yksitoistahan niitä lapsiakin kaikkiaan oli, mutta kaksi kuoli jo lapsina Säkkinmäellä. Säkkinmäellehän se tuli kuolemaan Suonenjoelta se Anna-Reettakin, se kirkonmies Juhon sisar, sen jälkeen kun sen mies ja poika olivat ensin kuolleet.”

Kauan senkin jälkeen, kun kirkkopolku oli menettänyt merkityksensä kulkuväylänä, Hieta-salmi oli kyläläisille tärkeä kokoontumispaikka. Nuorisoseura järjesti siellä 1950-luvulla kesätahtumia, joissa esiintyjät olivat salmen etelärannalla ja katsojat pohjoisrannalla.

”Olivat kyllä muutamat innokkaat kovasti nolestuneet, kun erehtyivät Aatulle esittämään, että kirkosta pitäisi erota näiden riitojen takia. Myö kyllä pappia tarvitaa vastakii, meillä kastetaa ja haavvataan tämän tästä, ja muutennii’, oli Aatu sanonut.”

Vesannon rannan tie ja polettipolut

Itälän pellon poikki menee vinottain rannan ainut kärrytie. Se lähtee maantieltä Levän talon kohdalta ja jatkuu Tuhkaharjun torpan (sekä vanhassa että nykymaastoissa nimenä on Tuhkala, uusi Levä on nykyään välittömästi Tuhkalan eteläpuolella) kautta rannan uusien torppien itäpuolitse ja nousee vähitellen Katajamäelle yhtyen siellä jälleen kirkolle vievään maantiehen. Ehtihän se Itälahden ja Tuhkaharjun torppien väki kävellä polkua kymmeniä vuosia taksvärkissä käydessään ja nykyiset isännät ajavat samaa polkua jo hevosella. Tarkasti katsottaessa Itälän pellon takana näkyy syntymässä oleva polku melko suoraan itään kohti uutta Järvenpään torppaa tai mäkitupaa, jonka Taneli Liukkonen on perustanut.

Kirkkopolku yhtyy hetkeksi rannan kärrytiehen, mutta sen kääntyessä kohti Tuhkaharjua, polku jatkuu suoraan pohjoiseen nousevassa maastossa, Katajamäkeä kun aletaan lähestyä. Näissä hommissa kaiken A ja O on turhien mutkien välttäminen ja onhan toki hyvää polkua mukavampi kävellä kuin huonoa kärrytietä. Kohta polku ylittää toisen paljon käytetyn polun. Täällä kaikki polut näyttävät tulevan Vesannon rannan uusista torpista ja mäkituvista ja vievän samaan kohteeseen Vehkajärven rannalle, polettipolkuja kun ovat. Tämäkin polku jatkuu kuivaa harjannetta myöten suoraan kohti Vehkalaa yhtyen rannan kärrytiehen vasta lähellä nykyistä Väinö Koskisen asuntoa. Polku saa vuosikymmenien päästä uuden Levän Yrjön lapsilta nimekseen Koivusenkiventie, kun sen alkupäässä on koivu ja loppupäässä sekä koivu että kivi. Nykyisestä Levästä Kempinniemeen johtavaa tietä ei siis lainkaan ollut, korkeintaan heikosti näkyvä polku tulevan tien paikalla.

Puolen kilometrin päässä Itälästä polku ylittää taas puron, olisiko jo kolmas. Uima-suon vedet virtaavat siinä Vesantoon vieden

mennessään satoja kuutioita hiesua ja hienoa hiekkaa, kuten muutkin rannan purot. Tällä kohtaa yli päästään kuitenkin helposti ja hetken päästä ollaan jälleen risteyksessä, tämän polun tärkeimmässä. Rannalta tulevaa polkua käyttävät kaikki Vesannon rannan uudet torpparit: Ranta-ahon Aukusti Huuskosen joukko ja Rinteen Taavetti Tiitinen, Rajaharjun Juho Markkanen ja vähän myöhemmin myös Mäntyharjun Jussi Jauhiainen ja usein myös Tuhkaharjun Aukusti Tiitinen.

Kirkkoon menijätkin lähtevät joskus rantapolulle, jatkavat Rinteeltä vielä Akselin pihan läpi Santalaan ja Suljuun ja sieltä tavalla tai toisella kohti Laajakaarretta, jos sattuu olemaan riittävän kuiva keli. Nyt kuitenkin jatketaan oikealle ja nouseaan mäentöyrylle. Siihen rakensi entinen Siikamäen renki Martti Tiitinen kodin perheelleen 1950-luvun alussa. Martin vaimo oli Jatkolan torpparin Evert Hytösen tyttären tytär. Mökki, sauna, puukatos ja huussi aivan muinaisen kirkkopolun varrella, oikeastaan päällä. Vesi saatiin kantamalla niin tupaan kuin saunaankin mäen alta Tuhkalan lähteestä.

Kirkkopolku ylittää jälleen rannan kärrytien Katajamäen alla, mutta mäelle kirkkokanssa ei nousemaan, vaan jatkaa Katajakallion alitse suoraan kohti Vesamäkeä. Vasemmalla pilkottaa Juho Markkasen mäkitupa. Maasto nousee hissukseen ja muuttuu kauniiksi lehtometsäksi. Äkkiä tullaankin maantielle ja samalla yllättävästi takaisin Sonkarinsaaren kylälle, vanhan kantatilan Ilmolan maille. Muutama sata metriä melko tasaista maastoa suoraan pohjoiseen ja aletaankin nousta Vesamäelle. Kohta Santalan tien tai polun risteyksen jälkeen vasemmalle jää pieni aukeama ja siinä harmaa Kalle ja Hilma Jäntin mökki. Viimeistään nyt on aika istahtaa ja syödä eväitä, eihän kirkolle ole enää kuin reilut viisi kilometriä ja Kallen kaivosta löytyy vettä.

Jos Katajamäelle olisi noustu, olisi sieltä löytynyt vielä yksi polku lisää. Sitä käytti Jatkolan torppari Evert Hytönen perheineen maantien varteen päästäkseen. Miksipä ei olisi käyttänyt, eihän polulla ollut pituutta kahtaan kilometriä, tosin halki Jokikorven kosteikkoiden ja Vehkapuron yli.

Edellä kerrottu polkuverkosto oli vielä hyvässä kunnossa ja osittain käytössäkin, kun isäni, Säkkinmäellä syntynyt ja Vehkalassa lapsuutensa ja nuoruutensa elänyt Yrjö palasi so-

dan jälkeen perheineen Tervon Hautomäeltä ja alkoi rakentaa nykyistä Levää Vesantojärven rannalle Tuhkalan, entisen Tuhkaharjun torpan naapuriksi. Rannan kärrytiekin saatiin torppien itsenäistyessä kartalle ainakin joten kuten lohkomistoimituksessa v. 1921, mutta kirkko- ja polettipolut eivät kiireistä maanmittaria kiinnostaneet.

Meille koululaisille rannan kärrytie tuli kyllä tutuksi, kun me sitä myöten kouluun kävelimme tai hiihdimme – oli kai meitä parhaimmillaan kymmenkunta. Myöhemmin kirkkopolku ja polettipolut antoivat erinomaiset mahdollisuudet niin mopon kuin moottoripyöränkin ajoharjoituksiin, ja muutenkin me niitä mieluusti käytimme ainakin 1960-luvulle saakka. Vaan vaikeita ne olivat silloin tällöin Hautomäeltä kotiini tulleille satunnaisille työmiehille, jotka yrittivät osalla niityltä tai vanhalta Levän pellolta majapaikkaansa. Yleensä he löysivät itsensä jostakin suon laidalta, Katajamäeltä tai Hietasalimesta, milloin mistäkin. Eikä ainakaan uskollisen työmiehemme Kalle-Aukusti Jääskeläisen hermostumiselta voitu välttyä.

Tilaton väestö säätykierrossa

Edellä on kirkkopolkua kuvattu oikeastaan vain yhden talon, Vehkalan kohdalta. Samalla on tullut kerrotuksi vuosisadan vaihteen säätykierrosta ja tilattoman väestön ongelmasta. Eri syistä vuosisadan vaihteessa isojakin taloja hävisi tai niitä myytiin. Osa lapsista saattoi olla renkinä tai torpparina lähisukulaisille, jopa veljille. Palkollisista osa hankki itselleen mökin ja kirjattiin kohta mäkitupalaiseksi tai solmi torpankontrahdin. Näin myöskin Vehkalan kohdalla. Tuhkaharjun viimeinen torppari Aukusti Tiitinen oli Vehkalan (tai oikeastaan Vanhan Levän) Aapeli Tiitisen poika; Rinteen Taavetti Tiitinen Vehkalan Joel Tiitisen poika ja Ranta-ahon August Huuskonen Itälahden torpparin Johannes Huuskosen poika.

Järvenpään Taneli Liukkonen, Rajaharjun (myöhemmin Kallioharjun) Juho Markkanen ja Jatkolan Evert Hytönen löytyvät vuosisadan vaihteessa Vehkalan rippikirjasta mäkitupalaisiksi kirjattuina. Kaikki nämä pääsivät lunnastamaan rakentamansa torpat ja mäkituvat ja raivaamansa pellot itselleen vuonna 1921 ja vähän myöhemmin myös Mäntyharjuun ilmestyy Juho Jauhiainen. Uusien itsenäisten

tilojen kokonaispinta-alat vaihtelivat 14 hehtaasta 20 hehtaariin.

Näin syntyneet uudet tilat täyttivät kyllä tehtävänsä, kun ne tarjosivat elannon, vaikkakin niukan ja kovalla työllä hankitun, hyvin 2–3:n sukupolven ajaksi, myös tulevien sota-aikojen yli. Lapset saatiin kasvatettua ja koulutettua kunnan ammatteihin, kukin kykensä mukaan. Työstä ei tuolloin todellakaan ollut puutetta. Tietysti tiloja on myyty ja omistajat ovat saattaneet vaihtua useampaankin kertaan eikä entisenlainen viljely ole enää mahdollista, mutta niinpä maatalouden rakennemuutos on koskettanut useimpia kanta-tilojakin.

Edellä mainittujen kahdeksan torpparin ja uusien tilanomistajien jälkeläisiä rannalta löytyy vielä: August Huuskosen, Juho Markkasen, Evert Hytösen ja Taneli Liukkosen sukua asukkaina, kesäasukkaina tai maanomistajina. On ilo nähdä, kun peltoja joku viljelee, metsistä huolehditaan ja nykyiset omistajat pitävät perimänsä ja uusimansa rakennukset kunnossa ja ilmestyvät ainakin kesän tultua isiensä maille.

Näihin lasken kernaasti myös itseni ja perheeni, onhan minulla ollut onni rakentaa kesäpaikkani entisen Itälahden torpan rantaan, johon pääsen vanhaa Vesannonrannan kärry-

tietä ja sonkarilaisten kirkkopolkua myöten. Ja kesäisin järven parhaalta uimarannalta kuuluu lasten mekastus, Vehka-Aatun jälkeläisiä hekin, viidennessä sukupolvessa.

Sanastoa:

torppa = talon, kunnan, seurakunnan tai valtion mailla oleva vuokratila, jonka vuokra määritellään torpan kontrahdissa ja maksettiin tavallisesti päivätöinä (r. torp)

mäkitupa = vuokramaalla sijaitseva mökki tai asunto (ruots. backstuga), jonka vuokra maksettiin päivätöinä tai tuotteina. Oikeus pienimuotoiseen esimerkiksi puutarhaviljelyyn ja muutama kotieläimeen. Yleensä työläisten, käsityöläisten tai muiden itsellisten asumispaikka. Torpat ja mäkituvat itsenäistyivät 1920-luvulla v. 1918 säädetyn lain perusteella.

taksvärkki = torpparin päivätyö, Itä-Suomessa ropotti (ven. robota, ruots. dagsverk)

poletti = Savossa päivätyöstä käytetty nimitys; myös kuitti ja rahake (ruots. pollet)

vappeet = verkon tai nuotan kuivatustelineet, rakennettu tavallisesti maahanlyödyistä seipäistä ja riuista, joilla pellavalangasta, myöhemmin puuvillasta valmistetut verkot saatiin nopeasti kuivumaan

Kirjoittaja Jyrki Korhonen on syntynyt

Tervon Hautomäellä ja elänyt nuoruutensa Juurikkaniemen Levässä Säkkinmäellä syntyneen Yrjö Korhosen nuorimpana lapsena. Koulutukseltaan

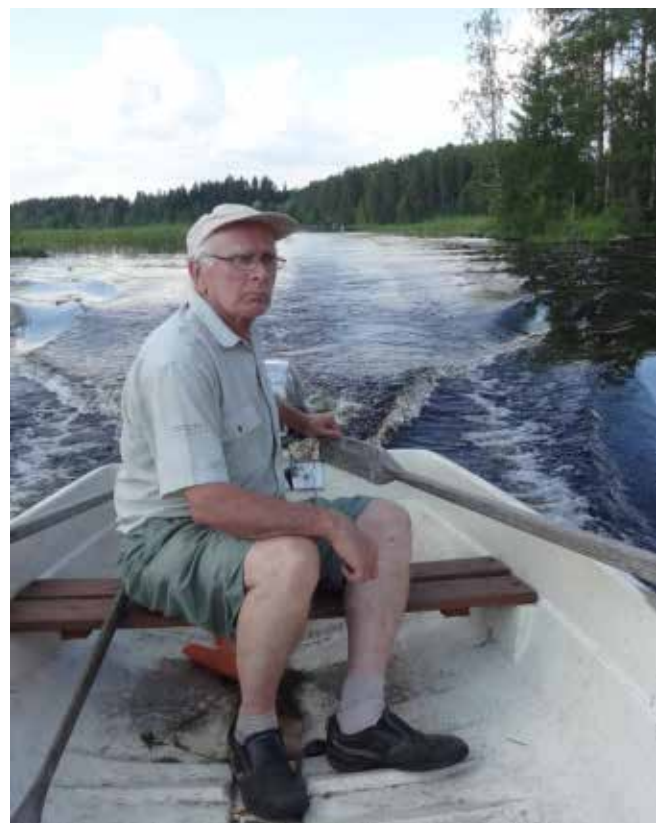
Jyrki kuten Nuijamaalla syntynyt vaimonsa Kaarinakin (os. Laapio) on maatalouskerhoteknikko ja hortonomi.

Työtehtävänä on molemmilla ollut puutarhureiden kouluttaminen

Reitkallin Puutarhurikoulussa ja Harjun Maatalousoppilaitoksessa Haminassa. Eläkepäivät kuluvat

Kuopiossa, kesät Vesannolla.

Sukututkimuksen lisäksi antoisia eläkeläisharrastuksia ovat kotiseututyö, ylipitkien juttujen kirjoittelu ja dendrologia.

Siipiniemen Korhoset Konginkankaalla

Hannu Korhonen, Orimattila

Siipiniemen talo on Iisjärven rannalla Konginkankaalla, nykyistä Äänekoskea. Siellä asui neljä Korhosen veljestä vanhempiensa kanssa maalattiaisessa savupirtissä. Omaehtoisen elämäntapansa takia he olivat paikallisia kuuluisuuksia. Maakuntalehden paikallistoimittaja kävi talossa aivan 1940-luvun lopussa [1]. Valtakunnallisen uutiskynnyksen he ylittivät vielä 1968, kun pääsivät Seura-lehden palstoille [2].

Aikaisemmin samana vuonna 1968 Siipiniemessä kävi myös paikallislehden toimittaja [3]. Silloin vanhemmat olivat jo kuolleet, yksi veljistä oli kaatunut sodassa ja toinen sairautensa seurauksena. Vanhempien eläessä valmistunut uloslämpöä honkatalo oli silloin jo lähes parinkymmenen vuoden ikäinen, mutta toimittajan mielestä keskenikäinen, kun toinen pää oli asumaton ja kylmillään.

Ladon pojat olivat kuitenkin rakentaneet pellon reunan, "jykevän kuin seuran-talo". Lato on edelleen pystyssä ja näyttää todellakin yhtä tiiviiltä ja tukevalta kuin Siipiniemeen navetaksi siirretty Mustakankaan metsäkämpän talli.

Siipiniemi 1900-luvun alun pitäjänkartalla.

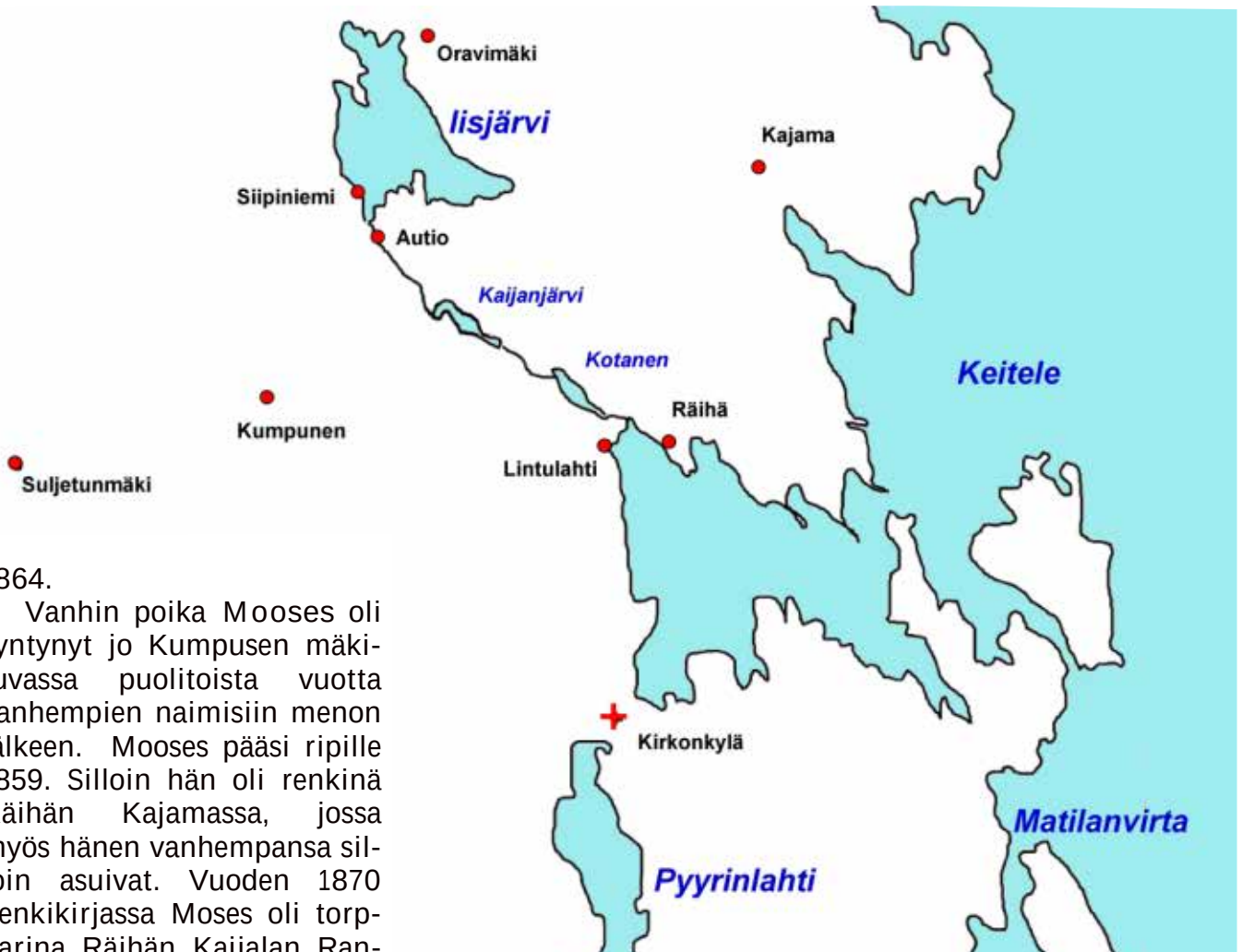
Sukujuuret

Siipiniemen Korhoset ovat sukumme Kärkkäälän haaraa. Veljesten isoisän isä Olli Olinpoika Korhonen muutti lokakuussa 1839 Konginkaalalle, joka silloin kuului Viitasaaren pitäjään. Hänen isänsä Olli ja isoisänsä Sipi olivat olleet torppareina Kärkkäälässä. Heidät mainitaan Armas Korhosen sukupuussa Wanha

Tuomas 2011 s. 14–15. Muutolla oli selvä syy, sillä Olli vihittiin jo 3.11.1839 Maija Liisa Lihun kanssa. Morsiamen vanhemmat olivat itsellinen Aatami Lihu ja Maija Juhontytär Konttinen Konginkankaalta.

Aluksi nuoripari asui appivanhempien kanssa Kumpusen mäkituvassa, Konginkan-

kaan numeroa 1. Vuoden 1850 henkikirjassa Olli mainitaan itselliseksi Räihässä (Kalaniemi 3), myöhemmin muonarengiksi ja vuodesta 1859 itselliseksi siellä. Lapsia siunaantui kaikkiaan yhdeksän: Mooses 1841, Kirsti 1843, Serafiina 1845, Aatami 1848, Matti 1851, Ville 1855, Maija 1858, Liisa 18869 ja Karoliina

1864.

Vanhin poika Mooses oli syntynyt jo Kumpusen mäkituvassa puolitoista vuotta vanhempien naimisiin menon jälkeen. Mooses pääsi ripille 1859. Silloin hän oli renkinä Räihän Kajamassa, jossa myös hänen vanhempansa silloin asuivat. Vuoden 1870 henkikirjassa Moses oli torpparina Räihän Kaijalan Rantalassa. Siipiniemeen Moses siirtyi 1880-luvun alkupuolella, aluksi Räihän mäkitupalaiseksi.

Siipiniemestä torppa

Maiden omistuksen uudelleenjärjestelyssä Siipiniemi siirtyi osaksi laajaa valtionmetsää ja siitä tuli kruunun torppa vuoden 1890 tienoilla. Kontrahti on tosin merkitty henkikirjaan päivätyksi vasta 18.6.1896. Mooses oli siis asettunut perheineen syntymäkotinsa lähelle, sillä Siipiniemestä ei ollut Kumpuseen kuin vajaat neljä kilometriä, samalla tiettämällä valtion maalla nyt molemmat. Vuoden 1917 pitäjänkartassa [5] kruunun torppa Siipiniemi näkyy peltoineen.

Vaimon Mooses oli saanut

Siipiniemen Korhosten elämänpiiri Konginkankaalla.

Saarijärveltä. Anna Leena Saarman oli talollisen tytär Suljetunmäestä, Pyhäjärvi no 26. Talo oli tullut tutuksi ainakin sillä tavalla, että Mooseksen sisko Serafiina oli ollut siellä piikana. Suljetunmäki ei muutenkaan ollut kaukana. Sinne oli Kumpusesta vain viitisen kilometriä. Se oli siis lähempänä kuin oman pitäjän Konginkankaan kylien talot.

Mooses ja Leena vihittiin vuonna 1870. Heillä oli kuusi

lasta: Oskari 1872, Vilhelm 1874, joka kuoli pienenä, Liivari 1877, Ville 1879, Ida 1882 ja Anna 1886. Mooseksen kuollessa 7.12.1896 vain vanhin poika Oskari oli täysikäinen. Muille määrättiin holhoojaksi [6] talokas Tobias Rautiainen Räihän talosta, Kalaniemi 3.

Paljon valtion torpassa ei omaisuutta ollut perukirjan mukaan: rautaa "Kirves ja Havurauta, Wiitake ja 2 Sirp-

*Anna Leena Saarman Oskari Korhonen
Diva Korhonen 20*

Kirjoitustaito ei ollut tullut Siipiniemeen vielä 1800-luvulla. Perillisten puumerkit Mooseksen perukirjassa vuonna 1897.

piä, Rautalapija ja Höylä, 3 Pataa ja Kahvipannu, Puntar ja Haahlat", muut kalut puuta ja vaatteita, 7 verkkoa ja 5 mertaa, elukoita sentään "Punikki Lehmä, Kukkanen Lehmä, Härkä mullikka, Emä lammas, 3 Wuonnaa". Pesä jäi velkaiseksi, sillä varat arvioitiin 124 markaksi, velat kuudelle eri velkojalle yhteensä 235 markaksi ja kulut "Waiwas Rosentti" mukaan lukien 32 markaksi.

Lapsista kolmas, livari s. 21.2.1877, jäi asumaan Siipiniemeen. Oskari asettui asumaan Iisjärven toiselle puolelle, ensin vähäksi aikaa Oravimäen torppaan ja sitten Korventauksen talosta loh-

kaistuun Notkolaan. Tämän pojalla Arvilla s. 1906, k. 1961, oli kuusi aikuisikään elänyttä poikaa, joista suku jatkuu, vaikka Siipiniemestä Korhosten suku sammuihin niin kuin jäljempänä nähdään.

livarin perhe

Vuonna 1926 museoviraston kuvaaja kävi Konginkankaalla, mistä hänet opastettiin Siipiniemeenkin. Siellä isäntä livari esitteli muun muassa kuoreenpyyntiä. Kutu on ainoa kunnollinen tilaisuus pyydystää kuoretta, kun se nousee jäiden lähdön jälkeen suurina parvina muutamana yönä kutemaan virtavesiin ja

järvien rannoille. Silloin kuoretta pyydetään nuotalla tai suurella haavilla lippoamalla.

livarin naimisesta kerrotaan näin. livari oli talviaikaan hakenut vaimoa Keiteleeseen takaa Sumiaisten Heikkilän Laksilasta, puhemieskin oli ollut mukana. Matilanvirran sulan kohdalla, joka piti kiertää, puhemies oli ehdottanut, että "tää hevonen on nii vanha ja morsian kamalan näköne, ajetaan sulaan ja hypätään reestä pois". livari oli kuitenkin sanonut vievänsä eukon Siipelään, kun oli luvannut.

Taisi siinä olla tunteitakin mukana heti alusta, sillä kerrotaan, että livari istui edelli-

Siipiniemen isäntä livari esitteli kuorelippoja Museoviraston kuvaajalle vuonna 1926. (Kuva: Konginkankaan kotiseutukerhon Kömin killan arkisto.)

Siipiniemen emäntä Josefina Häyrinen eli Siipi-Joose.

Vanha Iivari lehtikuvassa 1949.

senä iltana morsiamensa kanssa käsikaulaa Laksilan tuvan penkillä niin kauan, että nukahtivat siihen ja lyykistyivät siitä lattialle uniaan jatkamaan. Eikä huonosti käynyt muutenkaan. Iivari ja Josefiina Aatamintytär Häyrinen s. 7.5.1881 saivat viisi poikaa: Iivar 1915, Lauri 1917, Aati, Eino 1921 ja Aati 1923. Vanha Iivari eli pitkään. Hän kuoli 85-vuotiaana 16.11.1962 sairaalassa Muikunlahdessa Viitasaarella.

Akseli Gallen-Kallela Konginkankaalla

Hannu Korhonen, Orimattila

Syrjäisyydestään huolimatta Konginkangas ei ollut tuntematon paikka 1900-luvun alun kulttuuripiireille. Akseli Gallen-Kallela vietti siellä perheineen kesän 1904. On arveltu, että hän kävi siellä myös kevättalvella 1906, mutta Gallen-Kallelan kirjeestä käy ilmi, että lumituisku esti jo valmiiksi suunnitellun retken.

Maantieliikenne ei silloin vielä ollut ensisijainen kulutapa. Gallen-Kallelakin kulki Konginkankaalle moottoriveneellä Suolahdesta. Kesäpaikkana oli Lintulan talo Keiteleen rannalla Räihän kylällä. Kuuluisin sen kesän monista maalauksista on Keitele, joka tunnetaan ainakin neljänä eri toisintona. Saunatyttö sekä Saunatyttö ja lapset on myös maalattu Konginkankaalla.

Mistään ei käy ilmi, olisiko Gallen-Kallela retkeillyt Siipiniemessä asti. Matkahan ei Lintulasta Siipiniemeen ole linnuntietä kuin vajaat kuusi kilometriä. Kotasen rantarörmä Gallen maalasikin ja kävi varmaan-kin myös Ilvesvuorella, joka on Kaijanjärven rannalla Lintulan ja Siipinimen puolella välissä.

Ei jonkinlainen yhteys mikään mahdollisuus olisi ollut, sillä Uuden-Räihän arentimies ja Lintulan tilanhoitajana kesällä 1904 toiminut Matti Honkonen oli

Siipiniemen Mooseksen lanko. Hän oli myös Gallen-Kallelan maalauksen Ilves-Matti mallina. Saunatyttö mallina oli hänen tyttärensä Roosa. Saunatyttö ja lapset -taulusta on tehty postikortti, josta lapset on rajattu pois.

Ilves-Matti eli Matti Honkonen Konginkankaalta. Osa Gallen-Kallelan maalauksesta.

Josefiina oli kuollut kolme vuotta aikaisemmin 12.10. 1959.

Kolmas lapsista kuoli pienenä, kun tuli tarttui vaatteisiin uunin luukusta. Lapsen kuoleman jälkeen Josefiina kulki alasti, koska pelkäsi tulen tarttuvan vaatteisiin. Hakiessaan vettä lähteeltä paljasjaloin hän puki vain päällystakin päälleen. Kirkonkylälläkin kulkiessa hänellä oli kai joskus vain takki päällä, koska ei suostunut ottamaan sitä pois. Papin rouva oli järkyttynyt, oli käynyt kerran Siipelässä ja vienyt verho kangasta, mutta eihän siellä verhoja käytetty.

Josefiinan pelon takia pojat saivat myös kulkea usein alasti ja kuulemma aina paljain jaloin. Jalkapohjat kovetuivat. Ehkä perimälläkin oli osuutta, sillä isä-livari kertoi juosseensa talvella avojaloin lähitalosta Autiosta Siipelään, eihän matkaa ollut kuin runsas kilometri. Ei pystynyt kyyn hammaskaan poikien jalkapohjaan. Joku pojista oli iskettänyt kyllä jalkapohjaansa. Kauhea hekotus oli vain kuulunut tunkion takaa. Eivät olleet poikien näpitkään kylmän- tai kuumanarat. Kerrotaan Aatin kaataneen perunkeitinveden sormien läpi kattilasta ja syyttäneen piipun kekäleellä, jonka otti nuotiosta.

Pojat sodassa

Eino palveli jatkosodassa konekiväärimiehenä JR 8/8:ssa. Hänen kerrotaan ampuneen karhun rintamalla. Onpa siitä tapahtumasta ollut kuvakin aikanaan Siipelän tuvan seinällä. Hän haavoittui Prääsän Matrosassa [7] 3.9.1941.

Einolta jäi vihkimätön morsian Hanna Pekkarinen ja poika Reijo, joka syntyi lähes puoli vuotta isänsä kaatumisen jälkeen. Eino nimittäin haavoittui toisen kerran pian kotilomalta palattuaan Suistamon Loimolassa 5.8. 1944. Se osoittautui kohtalokkaaksi, sillä hän kuoli haavoihinsa seuraavana päivänä [8].

Kun pappi tuli kertomaan pojan kaatumisesta, niin äiti Siipi-Joose oli sanonut: "Us-

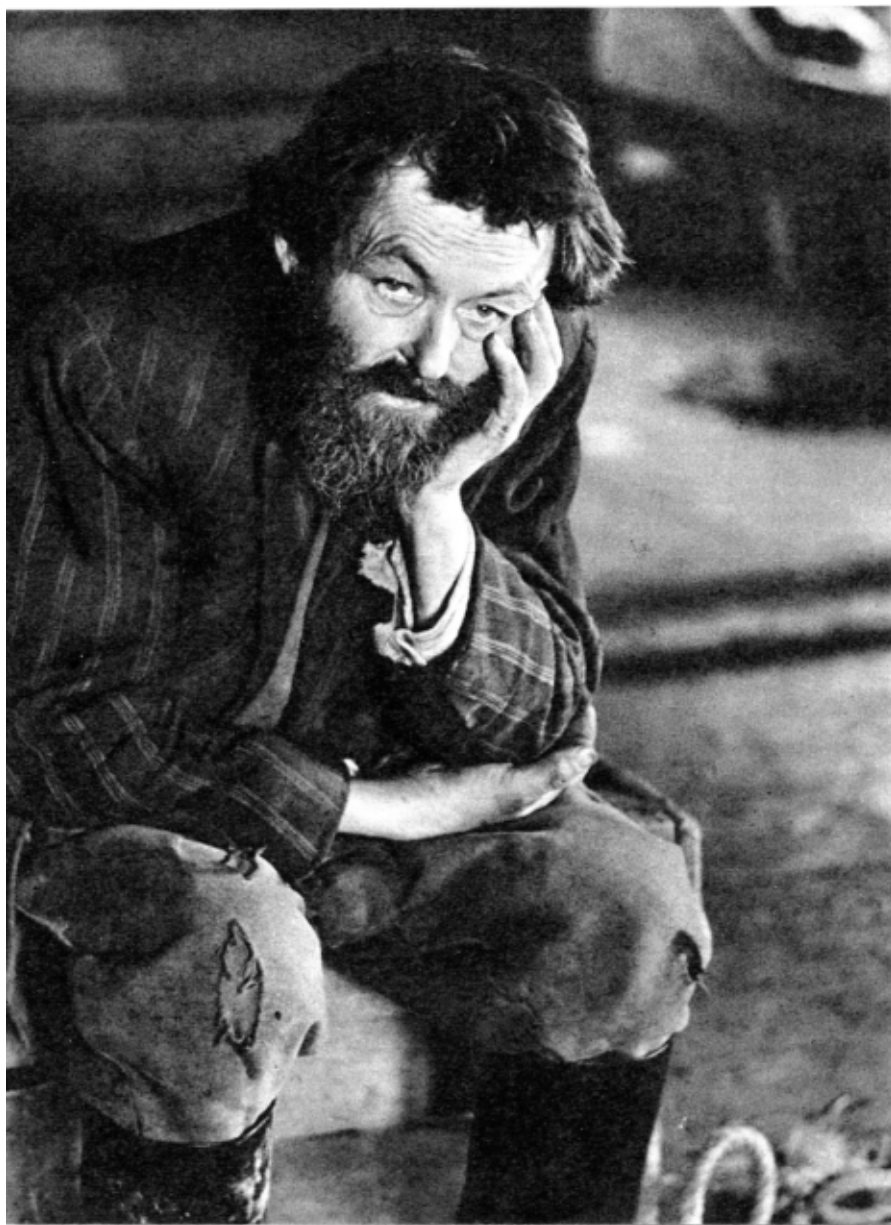
seiha seon koatunna, aena ite noussunna ylös. Ootte taenna tappoa sen siellä". Eino haudattiin Konginkankaalle. Äiti kävi myöhemmin poikansa haudalla kirkonkylällä itkemässä suruaan ja laulamassa virsiä.

Kaksi muutakin poikaa Lauri ja Aati haavoittuivat sodassa. Ainakin toinen oli pitkään sotilassairaalassa Lappeenrannassa. Kerrotaan, että äiti Josefiina kävi häntä siellä

Poika-livari lajittelee perunoita Siipiniemen tuvassa syksyllä 1968. Tällä kuvalla pyrittiin Seura-lehden jutussa todistelemaan Siipiniemen ryysyrantalaisuutta..

Seura-lehti kuvasi livarin metsäläiseksi.

katsomassa kulkien jalan koko matkan edestakaisin rautatietä seuraten, söi eväänsä ja otti nokoset pientareella, neuloi sukkaa matkalla. Sukankutominen oli Josefiinalla tapana tavallisillakin kirkonkylän käynneillä eikä se muistitiedon mukaan ollut tuolloin ihan vierasta muillekaan naiseläjille.

Sotilaskantakortista päättellen se poika, jota Josefina kävi katsomassa, oli Lauri. Häntä hoidettiin nimittäin sotasairaala 43:ssa, jonka sijaintipaikka jatkosodan aikana oli Joutseno. Haavoit-

tumispaikaksi mainitaan [9] Inkerin Lempaala ja -ajaksi 20.3. 1942. Laurin – Lassin – vammat eivät olleet pelkättään fyysisiä. Hänen mielensä järkkäsi niin, että välistä hän oli sodan jälkeen useita vuosia hoidettavana Seinäjoella. Siipelässä ollessaan hän asusteli omassa pirtin viereen rakennetussa mökissään.

Aati haavoittui Talin taisteluissa 28.6.1944 ja elokuussa hänet siirrettiin Jyväskylään sotasairaala 30:een, missä hänkin oli hoidettavana puolisen vuotta. Kranaatin-sirpaleita hän kantoi ruumiis-

saan lopun ikäänsä. Laurin joukko-osasto jatkosodan aikana oli JR 63 ja Aatin JR 50, molemmat kiväärimiehiä, joskin Laurin kohdalla on lisämaininta pst-mies.

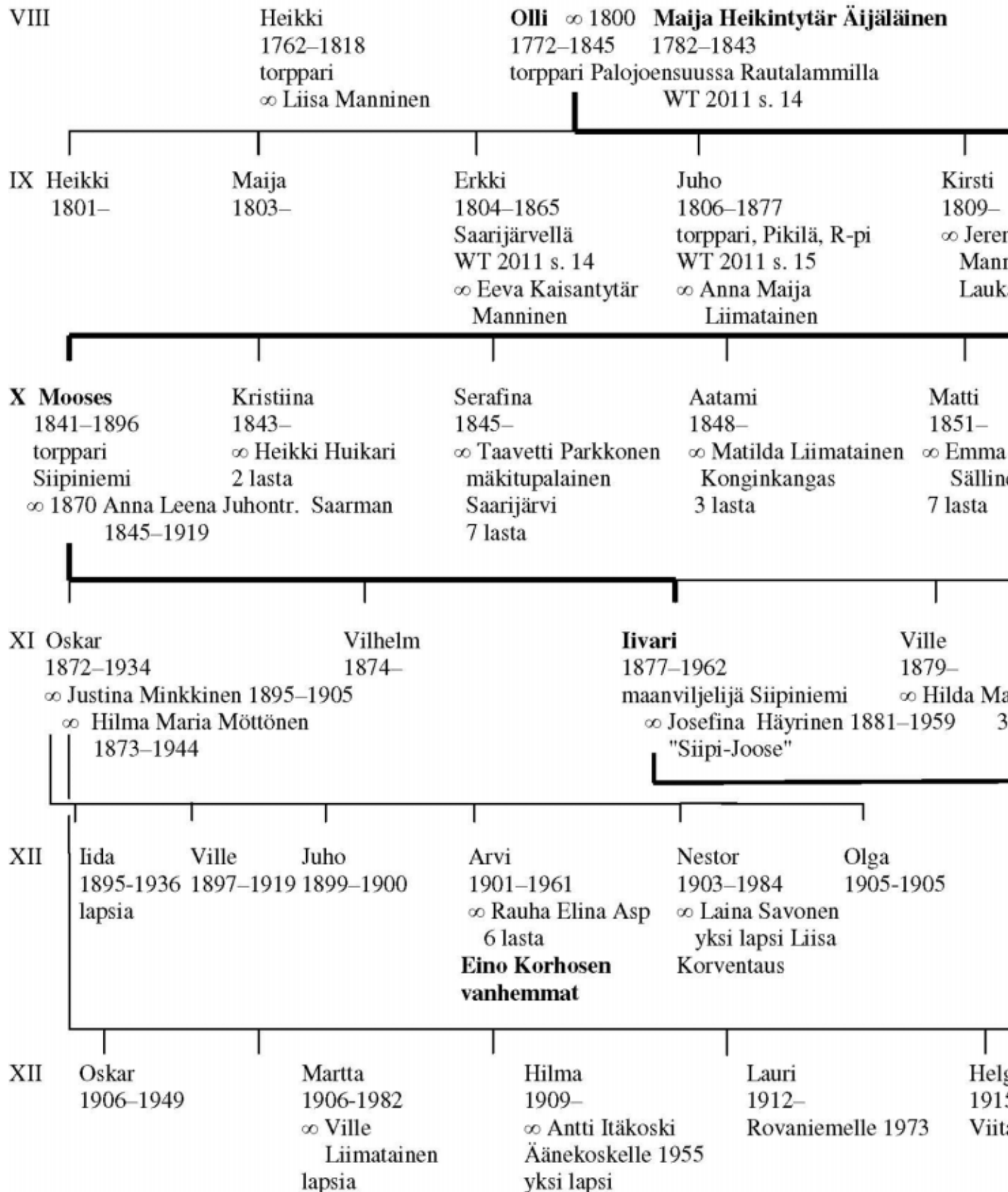
Siipiniemen elämää

Elämä Siipelässä ei kulkenut aina ihan tavallisia latuja. Korvessa elettiin. Savupirtissä asuttiin, kunnes uusi holkainen talo valmistui 1949. Tie Siipelään saatiin vasta 1955. Eikä se sittenkään nykyisiä laatunormeja tavannut, louhikkoiseen maastoon kun oli rakennettu. Talvisin kulku oli helpompaa, kun kirkolle päästiin jäitä pitkin nykyisen tien suuntaa noudattelevaa reittiä Iisjoki–Kaijanjärvi–Kotanen–Keitele. Jäällä kulkikin vilkas hevosliikenne, koska sitä pitkin kulkivat myös jätkät ja herrat metsäkämpille ja muonamiehet päivittäin ruoanajossa. Sama vesireitti palveli kesäisin sekä puunuittoa että raskaamman tavaran kuljettamista venepelissä ennen tien valmistumista.

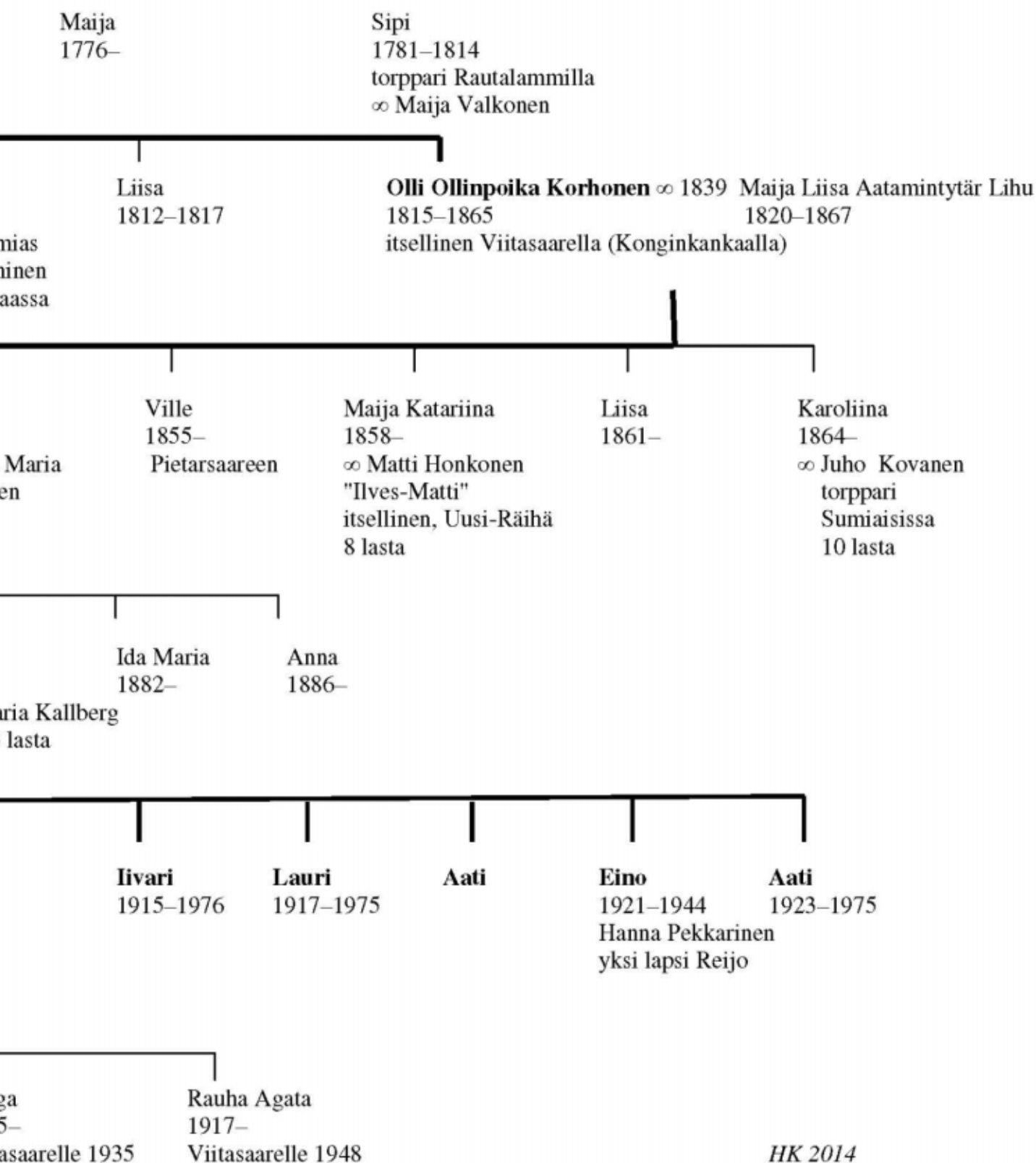
Metsäkaupoista saatuja rahoja säilytettiin seinähirsien rakoihin tilkittyinä. Myytävää riittikin, sillä metsää oli nelisenkymmentä hehtaaria, vaikka viljelyssä oli vain alun kolmatta hehtaaria. Siipiniemeläisistä on vieläkin paljon muistikuvia paikallisten ihmisten mielissä, varsinkin poikien elämästä 1960- ja 1970-luvuilta.

Nuorempi livari oli vieraanvarainen. Paikkakuntalainen Kari meni kerran metsäherran kanssa Siipelään. Livari otti pöydältä "vähän" käytetyn kahvikupin, pyöräytti sormilla vanhat po-

Konginkankaan Siipiniemi

en Korhosten sukupuu

rot pois ja tuumasi, että kai vieraille kahvi maistuu. Kari oli kiireesti sanonut, että minä en juo yleensä kahvia ollelleenkaan, mutta tuo Jaakko kyllä on kova kahvimies. Met-säherra joutui sitten juomaan.

Poikien taloudessa kan-nettiin uunin lämmittämiseksi tupaan kokonainen puunrunko. Siitä sahattiin sitten polttopuuta suoraan uuniin tarpeen mukaan. Tupa oli silloin aika pimeä. Iivari istui usein uunin ja seinän välillä vieraiden näkymättömissä. Sieltä vain kuului naurun remakka, kun joku sattui sanomaan jotain huvittavaa.

Aati ajeli kesät talvet hevosella rekipelissä. Kesällä hiekka vain narskui, kun jalakset viistivät maata reiden alla. Ääni oli Aatilla niin kuuluva, ettei koskaan tarvinnut kysyä että mitä. Siipelän hevonen ostettiin naapuriin Aatin kuoltua. Monta vuotta se oli uudessa kodissaan niin säikky, ettei sen likellä ollut varaa "edes rykästä, kun jo lähetettiin. Ohjat piti olla käsillä, kun nousi rekeen, sillä hevonen lähti heti, ei tarvinnut käskä".

Pelkästä pelosta ei kuitenkaan liene ollut kyse, vaan hevonenkin oli viisas. Kerrotaan, että Aati oli tullut hevosella järven yli naapuritaloon Valkamaan ja pysähtynyt isännän Sulo Palosen kanssa juttusille pihalla. Seuraavalla kerralla Aatin tultua Sulo oli taas ulkosalla. Hevonen oli muistista pysähtynyt sillä seurauksella, että ajaja ei osannut pitää varaansa, vaan kaatui rekeen mahalleen.

Pienet tapaturmat eivät haitanneet. Olivat menossa naapurin pojan mopolla Hei-

Aati ja Iivari Lassi-veljen haudalla 1975.

näpohjalle juhlimaan. Tarakalla istuneen Aatin jalka oli mennyt mopon ketjun ja rat-taan väliin heti niittypellon päässä, avojaloin kun oli. Siinä tilanteessa Aatilta oli päässyt parkaisu. Jalka saatiin irti. Verta oli tullut melkoisesti. Aati oli kuitenkin vain sotkenut multaa haavan ja tokaissut sitten että "nyt voi jatkua".

Aatin kahvinkeitto oli myös mieleenjäädä. Hän paini kaasun päälle ja lähti etsimään tulentekovehkeitä. Kun löysi, tuli takaisin ja raappaisi tikun. Siitähän liekki loimahti lähes kattoon asti, mutta ei se Aatia haitannut.

Aati ehkä olikin veljeksistä värikkäin. Hänen kerrotaan myös viinaa keitelleen. Kerrankin poliisit jäljittivät häntä kevätaikaan. Aati pake-

ni Iisjärven yli niin heikkoja jäitä pitkin, että virkavalta ei ollut uskaltanut tulla perässä. Putosi jäihin, mutta pääsi lopulta tuulen kuljettamalla lautalla yli. Poliisien kierrettävänä oli yli kymmenen kilometrin matka järven ympäri.

Lehtijuttuja

Maakuntalehti Keskisuomalaisen juttu on neutraalisti ja ymmärtäväisesti kirjoitettu. Siipiniemi on siinä vain yksi tietämässä erämaassa asutuista taloista. Valtion metsät antavat töitä sadoille metsureille. Tien saamista toivotaan kuitenkin kovasti, sillä se helpottaisi ja vilkastuttaisi elämää. Yksin he eivät sitä pysty rakentamaan. Valtion apu olisi tarpeen. Tähän yh-

tyy toimittajakin kirjoittamalla: "Avunansaitsevia 'Iis-kylän' asukkaat toki ovat, sillä karuista olosuhteista huolimatta he viljelevät, raivaavat ja muutenkin ponnistelevat kovasti, ja veroja heiltä osaa sekä kunta että valtio kiskoa siinä kuin muiltakin".

Paikallislehti Sisä-Suomen lehti kävi talossa parikymmentä vuotta myöhemmin. Juttu katsoo Siipiniemeä ihannoivassa valossa, mitä osoittaa jo otsikointikin "Iisjärven vesireitti on kuin runo ja livari ja Aati kappale mennyttä". Toimittaja kuvaa Siipiniemen elämäntapaa seuraavasti: "Tulipa joskus, taisi olla viime vuosisadan puolella, muuan Mooses Korhonen Sumiaisista, [No, ei tullut Sumiaisista, mutta mitä siitä. Toim. huom.] teki pirtin tänne Iisjärven ranta-

mille, partainen ja karvainen ukko. Aika jätti Mooseksen, mutta poika livari jatkoi talon asumista, kaskesi, pui varstoilla, pyyti riistaa, eli omillaan eikä tarvinnut muiden apua. Eikä välittänyt muun maailman touhuista, ei tiennyt partureista eikä muusta, antoi kasvaa, mikä oli kasvaakseen".

Itsenäisyys korostuu kerrottaessa livarin suhtautumisesta kansanhuollon lähettämiin kirjeisiin. Kun niitä oli kasassa jo kokonainen nippu, niin "vanha livari painoi mustan karvalakin olkapäille ulottuvan tukkansa peitoksi, sipaisi pitkää partaansa ja lähti kirkolle. Meni kansanhuoltoon, sanoi, että perkele, jos se kirjeenvaihto jatkuu, niin sitten tulee kummia. Kirjeenvaihto loppui, siipeläiset saivat elää omissa oloissaan".

Veljekset olivat jatkaneet vanhempiensa aikaista elämäntapaa. Toimittajasta se on suorastaan kadehdittavaa: "veljekset ovat saaneet ja saavat nauttia vapaudestaan ja lähellä olemisestaan sen alkuperäisen elämänmuodon keskellä, josta me muut olemme – monesti omaksi onnettomuudeksemme etääntyneet. Siipelässä ei rauhaa häiritse koneitten melu, salolta kuuluu vain riekon ääni tai hirven mylvähdys".

Seuran kaupunkilaistoittoimittajat katsovat asiaa samana syksynä ihan toiselta näkökulmalta. Heille alkupe- räisyys oli metsäläisyyttä ja asukkaiden elämäntapa vierasta. Se kiteytyy jutun otsikossa "Mitä mieltii metsäläinen livari Korhonen". Samaa todistaa sivunkokoiseksi

Aati (keskirivissä toinen vasemmalta) Räihän koulun koulukuvassa. Iästä päätellen kuva on otettu joskus 1930-luvun alkupuolella.

pääkuvaksi valittu poseeraus, jossa isä-livarilta peritty hiusmuoti ja poika-livarin omat asusteet korostavat otikon sanomaa.

Ei ole tekstikään mairittelevaa: "Vähänlanta, pitkätukainen ja takkupartainen mies istuu likaisessa tuvassa edessään kasa perunoita. – – Yllään hänellä on nuhaantunut, riekaleinen takki, jonka alta pilkottaa hihansuista ja kauluksesta osa samassa kunnossa olevasta paidasta. Palkeenkielille sieltä täältä revenneet pussihousut lepottavat persuuksien kohdalta miltei polvitaifeissa. – – Katse on arasteleva, miltei pelokas. Ääni hiljainen, sanat tippuvat harvakseen. – Siipelän piha on kuin ryysyrantafilmiä varten pystytetty liian osoittava lavastus."

Ehkäpä Seuran toimittajat valitsivat kuvattavakseen ja kuvailtavakseen tietoisesti juuri livarin, sillä Aatista olisi pitänyt kirjoittaa ihan toiseen sävyyn. Koulukuvassaan hän ei mitenkään poikkea koulutovereistaan. Ja elämäntaval-

taan Aati oli kaukana metsäläisestä. Hänet tunnettiin lähipitäjissäkin niin hyvin, että kun vieraan saatiin kuulla olevan Konginkankaalta, niin ensimmäinen kysymys saattoi olla, että onko Siipinimen Aati tuttu. Kyse oli ehkä enemmänkin maineesta kuin kunniasta, sillä Aati kierteli taksilla juhlimassa muuallakin kuin kotikylässä.

Samana syksynä kirjoitetut lehtijutut näyttävät Siipiniemestä siis aivan erilaisen kuvan. Seuran jutussa tendenssimäisyyttä on sekä livarin kuvassa että varsinkin siinä kuvassa, jonka on tarkoitus todistaa asumisen epäsiisteyttä. Livari on kuvattu lajittelemassa vasta pellosta nostettuja perunoita – välttämätön askar omien tuotteiden varassa elävälle maanviljelijälle. Jutun loppuosasta käy ilmi, että Seuran toimittaja on lukenut Sisä-Suomen lehden artikkelin, kun hän toistaa samoja asioita. Ehkä se on ollut kimmokkeenakin kaupunkitoimittajien lähettämiseen konginkankaalaiselle pientilalle.

Tarina päättyy

Aati oli sanonut usein, että miten hän tulee toimeen, kun livari kuolee. Toisin kuitenkin kävi. Lauri kuoli 8.8.1975 ja Aati vajaata kuukautta myöhemmin 19.9.1975 perunapellolle, josta oli mennyt nostamaan perunoita avuksi rajun juopottelun jälkeiseen hiukomiseen. Eikä mennyt kuin vajaa vuosi, kun livari joutui vuoteenomaksi ja menehtyi muutaman kuukauden päästä 10.12.1976 sairaalassa keuhkosairauteen.

Siipiniemestä Korhosen hävisivät kokonaan, sillä sen peri veljesten kuoleman jälkeen heidän serkkunsa Nestorin tytär Liisa. Hän myi sen sitten vieraille. Siipiniemi on vaihtanut omistajaa myöhemminkin ja on nyt vain kesäpaikkakäytössä.

Arkistolähteet:

- [1] Vuorinen, A. Pellot on karut ja tiet "tiettömät". Keskisuomalainen 1949.
- [2] Kyllijoki, E. ja Manninen, K. Mitä miettii metsäläinen livari Korhonen? Seura 51–52/1968.
- [3] Iisjärven vesireitti on kuin runo ja livari ja Aati kappale mennyttä. Sisä-Suomen lehti 1968 no 98 (3.9.1968).
- [4] Rantala, Anne. Konginkankaan asukkaat rippikirjan 1890–1899 mukaan. Saatavissa osoitteesta <http://www.konginkangas.fi/uploads/pdf/Historiaa/Konginkankaan%20asukkaat%201890-99.pdf>
- [5] Kartta Konginkankaan pitäjältä 3222 06. Maanmittaushallitus 1917. Digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi/digi/slistaus.ka?ay=107077>
- [6] Mooses Korhosen perukirja 18.1.1897. Jyväskylän maakunta-arkisto.
- [7] Eino Korhosen sotilaskantakortti. Arkistolaitos.
- [8] Suomen sodissa menehtyneet 1939–1945 menehtyneet. Arkistolaitos <http://kronos.narc.fi/menehtyneet/index.php?id=524439&raportti=1>
- [9] Lauri Korhosen sotilaskantakortti. Arkistolaitos.

Suuri kiitos jutusta kuuluu Konginkankaan kotiseutuyhdistykselle Kömin killalle, erityisesti sen jäsenille Veli Rytköselle, joka ehdotti jutun kirjoittamista ja toimitti käyttöön perustellisen luettelon Olli Sipinpoika Korhosen s. 1772 jälkeläisistä, sekä Helena Simonaholle ja Hannu Huuskoselle, jotka ovat vaivojaan säästämättä koonneet arkistotietoa ja korvaamattoman arvokasta muistitietoa.

Voi olla, että tapaamme siipiniemeläiset vielä toisen kerran, sillä Mooseksen pojanpojanpoika, Oskarin pojanpoika Eino Korhonen on luvannut kirjata omia muistojaan ja kysellä elossa olevilta sukulaisilta, minkälaisia muistoja heillä on Konginkankaasta, ja kertoa, miten elämä heitä kuljetti muualle.

Näkymä Keiteleelle. Kuvan keskellä on Lintulahden huoltoasema, joka on rakennettu Lintulan talon rantapellolle. Lintulan kuistilta Gallen-Kallelalla oli avara näkymä juuri tälle selälle, sillä talo ei ole rannassa, vaan ylempänä mäentöyräällä Vasemmassa alareunassa näkyy Siipinimeen johtava Höyhenniementie. Kuva: Urpo Minkkinen

---

Marketta Korhotar s. 1663 vielä kerran

Vuoden 2013 Wanhassa Tuomaassa sivulla 6 kerroimme Lauri Wariksen puolisosta Marketta Korhosesta s. 1663, k. 23.11.1749. Sukukirjan tekemisen yhteydessä on käynyt ilmi, että Marketta on syntynyt jonkin verran kuolleiden luetteloon merkitystä iästä laskettua aikaa myöhemmin. Vanhempiensa vihkimis- ja omien lastensa syntymisajoista päätellen hän lienee syntynyt vasta vuonna 1675. Hänen puolisonsa Lauri Laurinpoika Varis oli 1700-luvun alusta isäntänä Korholaksi kutsutussa talossa (Nilakka 6).

Tieto siitä, että kokkolalainen merikapteeni Karl William Hämelin olisi ollut Marketasta polveutuva Korhosten jälkeläinen Laurin ja Marketan pojan Juhon s. 1686 kautta, on myös osoittautunut vääräksi. Juhon jälkeläinen hän kyllä on, mutta ei Marketan, sillä Juho Laurinpoika Varis ei ollut Laurin ja Marketan poika, niin kuin aikaisemmin on arveltu, vaan Laurin nuorin veli. Hänen vanhempansa ovat siis Lauri Heikinpoika Varis ja Barbara Laurintytär Närhi.

HK

Toinen Marketta Korhotar s. 1740

Seppo Kärkkäinen Espoosta kertoo, että Marketta Korhonen s. 1740 vihittiin 25.7.1767 Taavetti Nyrösen s. 1731 kanssa. Avioliitto oli miehen toinen. Taavetti oli sotilasnimeltään Klofelds. Tämän vanhemmat olivat Adam Nyrönen, sotilasnimeltään Åhlgren, Inkeristä ja Valpuri Ristontytär Himottu. Ennen avioitumistaan Marketta oli ollut piikana pappilassa. Hänen vanhemmistaan Risto Korhosesta s. 1700 ja Inkeri Karjalattaresta kerrottiin Wanhassa Tuomaassa 2007 s. 15.

Kirsi Lehto: Lapsuuden kesät

57 runoa lapsuuden muistoista – ihmisistä, elämästä, luonnosta. Vaikka muistot ovat kirjoittajan, niin hän on onnistunut tarkoituksella tai tarkoitamattaan häivyttämään itsensä kerronnan keskiöstä. Kokoelman runkona on aika, ei jatkuvasti etenevänä ja kiireisenä, vaan vuoden ja sukupolvien kierron mukaan yhä uudestaan takaisin palaavana ja alusta aloittavana, rauhallisena ja rauhoittavana.

Kerronta on konkreettista, sidoksissa kodin ja kylän ihmisten arkeen ja juhlaan, elämään ja kuolemaan. Sisarukset, vanhemmat, sedät, tädit, serkut, isovanhemmat, renki Ville, veneentekijä Markkas-Puavo, seppä Rinteen Mikko, kanttor Huttune, Mehtä-Matti. Kotitaloa ei nimetä runoissa eikä "johannossakaan", vaikka sen uuni, lattialaudat ja katonalusorretkin kuvataan tarkkaan. Nimi käy kuitenkin ilmi heti toisesta runosta Levän pappi. Muistot nousevat siis vesantolaisesta elämästä.

Runojen järjestys kertoo kirjoittajan mielenmaiseman tai ehkä koko vanhan maailman tärkeysjärjestyksistä: koti ja sen ihmiset, ruoka ja sauna, karjatalous heinäntekoiheen ja lypsysavuineen, vasta sitten kaukainen muu maailma, jonne johdattaa runo Iso tie. Runon tärkeyttä kuvaa siihen liittyvien runojen määrä ja käytännönläheisyys. Runossa Uuni kuvataan talkkunan valmistus yksityiskohtia myöten. Samoin Leipätaekinan teko antaa sekä reseptin että työohjeet.

Herkkuja-runon lista ei ehkä olisi nykyisen suosikkilistan mukainen, sillä "liuttuperuna voen kansa", "tuoreena jältetty naoris" ja "leipäressu" eivät liene tuttuja edes nimityksinä kaikille nykylapsille. Muistikuvan omasta lapsuudestani herättivät runon Entisajan ruokia säkeet "Yks olj matikka-keitto – – Ja parasta siinä olj maksa." Muistan hyvin, mitä oma isäni sanoi usein tultuaan madesaaliin kanssa talvikatiskalta: "Sian kielj ja matteen maksa ne voelle vertoa vettä".

Vuoden kierron kuvajaiset "kevään

tuoksut", "kesän valo", "syksyn kuulaus" ja "talven hanget" johdattelevat herkempiin mielenliikkeisiin. Ne näkyvät runojen nimissäkin: Kevvään kaeho, Herkkee, Mansikkakukkula ja Tunteista. Lapsen omatkin muistot saavat sijansa muun muassa runoissa Kesä, Lasten elämä ennnenvanhaan ja Kouluunlähtö, mutta eivät ole niissäkään omakohtaisuudestaan huolimatta kirjoittajaa esille nostamassa, vaan pikemminkin yleisinä ajankuvina.

Kirjassa on Alli Huuskosen runsas, osin värillinen piirroskuvitus. Teos on mielenkiintoinen myös siksi, että tekijä on kirjoittanut sen lapsuutensa kielellä savoksi siitä huolimatta, että "entise ajan puhetapa on kuitennii aeka vaekeeta kirjottoo". "Mutta korreilematonta se on – aetoo ja alkuperräestä, eekä näetä asioeta voe kertoo muute ku tällä kielellä", sanoo tekijä Johantokappaleessa. Kirjan sisältö ja kieli ovat siten kaksi hyvää, erillistä mutta samalla yhteen kietoutuvaa syytä ryhtyä lukemaan ja palata omaan, vanhempien tai isovanhempien elämään. Tai tutustua tarkemmin yhteen suuhaaraamme. Tai vain kellua kerronnan kannattelemana ja eläytyä tunnelmakuviin.

Tekijä esiintyi sukujuhlassamme Suonenjoella vuonna 2013 edellisen kokoelmansa runoilla. Hän on syntyjään Korhosiamme. Itse asiassa hyvinkin vahvasti, minkä voi nähdä hänen enonsa Jyrki Korhosen laatimasta esivanhempien kartasta (katso sivulta 55). Korhosten geenit tunkevat mukaan sekä isä- että äitilinjaista monessa sukupolvessa.

Teosta saa 20 euron hintaan suoraan kirjoittajalta klehto@utu.fi. Sitä voi ostaa myös Vestorista Vesannolta tai Tervon, Suonenjoen tai Konneveden kirjakaupoista. Valituista runoista on tehty ääniversio, jossa puhutun savon vivahteet pääsevät oikeuksiinsa. Se on itse asiassa musiikilla tuettu vajaan tunnin mittainen runoesitys, joka voisi sopia yhteisiin tapaamisiin tai juhliin tai vanhusten piireihin ohjelmaksi ja muistojen virittäjäksi. Sitäkin voi kysellä kirjailijalta.

Hannu Korhonen

Vihta-Paavon suku

Lars 1731 Särkisalo -sukukirjan tekijä Martti Korhonen on koonnut toisen selvityksen, tällä kerralla Vihta-Paavon suvusta: Sukututkimus Paavo Matinpoika Korhonen, Vihta-Paavo. Tekijä sanoo yhtenä lähtökohtanaan olleen halun saada tietää, mitä sukua hän on suurelle kansanrunoilijallemme.

Teksti on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kerrotaan Vihta-Paavon ja hänen jälkeläistensä elämäntapaista. Elämäkertatietojen lomaan on sijoitettu paljon yksityiskohtaisia tietoja tavallisen kansan saatavissa olleista kirjoista, kinkereistä, vuoden 1734 rakennuskaaresta, musteiden historiasta, naimakaaresta, perinnönjaosta, kaskepoltosta, Ruotsin vallan aikaisista rahoista ja mittayksiköistä, Suomen sodasta ja Elias Lönnrotin runonkeruumatkoista. Kuvauksia on elävöitetty Paavon ja hänen tyttärensä Anna Reetan runoilla. Huomattava osuus on jälkeläisilläkin, esimerkiksi Paavon tyttären tyttären pojalla näyttelijä ja teatterinjohtaja Kaarlo Halosella.

Sukutaulut alkavat Vihta-Paavon isoisan isästä Paavo Lemetinpoika Korhosesta 1643–1701, joka on viidettä polvea sukumme kantaisästä lukien. Paavon lapsista seurataan pisimmälle hänen runoilijatyttärensä Anna Reetan jälkeläisiä, tästä vielä neljä sukupolvea eteenpäin, joten nuorimmat sukutauluissa mainitut ihmiset ovat syntyneet 1900-luvun puolella. Sukutauluja kirjassa on 92.

Tekstien ja sukutaulujen lisäksi kirjassa on

lähes kolme sataa sukulaistamme käsittävä henkilöhakemisto sekä paikannimi- ja kuvahakemistot. Asiasta kiinnostuneen lukijan lisäperehtymistä helpottavat myös lähdeaineistoon vievät internet-osoitteet. Erikoinen, mutta jatkotutkimusten kannalta hyödyllinen ratkaisu on lähteiden esittely sukutauluittain. Kunkin henkilön kohdalla näkyy siis, mihin lähteisiin tätä koskevat tiedot perustuvat. Mukana on kirkonkirjojen ohella paljon toisen käden lähteitä: Wanhan Tuomaan artikkeleita, Juhani

Korhosen selvitys Rautalammin Korhoset, vuoteen 1850 asti syntyneet ja myös HISKI eli Suomen sukututkimusseuran historiakirjojen tieto-kanta.

Yllättävää on, että Vihta-Paavon lähisuvusta ei ole julkaistu tutkimusta aikaisemmin, vaikka presidenttiamme sekä monien muiden merkkimiesten ja -naisten suvut on selvitetty tarkkaan. Teos paikkaa nyt sen henkilöhistoriallisen aukon kulttuurimme kentässä. Kirjan erityinen ansio on runsas taustoitus. Ilman sitä nykyihmisen on vaikea ymmärtää, millaisissa oloissa Vihta-Paavon ajan ihmiset elivät ja hänen runonsa syntyivät. Tekijä sanoo, että hänellä ei ole aikomusta julkaista kirjaa, mutta ehkä sukuseura voisi olla avuksi tässä. Teosta voi ainakin kysellä tekijältä: Martti Korhonen, Sandelsintie 17 A1, 70910 Vuorela, sähköposti: [martti.korhonen\(at\)pp3.inet.fi](mailto:martti.korhonen(at)pp3.inet.fi), GSM 050 411 7975.

Hannu Korhonen

"Rikas puolalainen Vysinski piti kartanonsa kellarissa pientä mustaa ulkomaalaista miestä. Tällä oli siellä painokone ja tehtävänä painaa herralle väärää rahaa." Näin kertoi Saikarilla syntynyt Kalle Oskarinpoika Korhonen (1905–1983) pojilleen 1950-luvulla. Tuskin Kalle oli itse keksinyt juttua. Eiköhän sitä liene puhuttu kylällä 1900-luvun alkuvuosina.

Tarinan taustalla on varmaankin Lassilan herra, maanviljelysneuvos Birger Westzyntius (1830–1877). Menestyksestään huolimatta hän ei liene ollut kovin suosittu kansan keskuudessa. Tästä kertovat torppariristiriidat (Rautalammin historia s. 477–478) ja lehtikirjoitukset (esimerkiksi Tapio 1870, not 23, 24 ja 39). Herrantie muistuttaa hänestä vieläkin Rautalammillä.

Henkilöhistoriaa sarjakuvan keinoin

Pekka Vepsäläisen sarjakuvajulkaisun Seppä Simonen ja Gustava-tytön kunnia lähtökohtana on rakkaus. Mitä sillä 1800-luvun loppupuolen Vesannon maalaisoloissa sitten tarkoitettiin. Kuitenkin kaksi toisistaan pitävää nuorta ihmistä.

Alfred Simonen oli ison talon poika. Kustaava Nousiainen, lapsen jo saanut piikatyttö, ei kellynyt miniäksi suuren talon mahtavalle rouvalle, vaikka olikin maan kuulun pelimannin sisar. Hän eli elämänsä ja kasvatti lapsensa naimattomana loisena pitäjän taloissa kierrellen. Alfredista tuli seppä, sahanomistaja ja rapajuoppo. Saha paloi ja seppä mierolle. Kummankin elämää seurataan viimeiselle matkalle asti.

Miksi tästä julkaisusta sitten kerrotaan Korhosille? Syitä on kolme. Ensimmäinen on se, että tekijä on Korhosiamme äitinsä puolelta, sillä hänen äidinisänsä oli Ukkolan talon poika Aatto (1877-1932). Toiseksi seppä Simosen isänäiti oli myös Korhosiamme, mitä sarjakuvassa ei kerrota. Maija Matintytär Korhonen s. 1786 oli kansanrunoilija Vihta-Paavo Korhosen sisko. Hän meni Jokelan taloon emännäksi Jussi Simoselle samalle Sonkarinsaaren kylälle.

Kolmas syy on se, että koko tarina alkaa siitä, että loismummo astuu Tienhaaran pihalle ja "kannelle kaevon se istahtaa". Hänelle tarjotaan "einettä leivästä särpimeen." "Pehmeä kalakukko" on Kustaavasta kuitenkin parasta. Aika lienee ihan 1950-luvun alku. Silloin Tienhaarassa oli isäntänä sukuseuramme pitkäaikainen puheenjohtaja Hannes Korhonen. Sarjakuvassa tämä istuukin Tienhaaran pöydän ääressä Kustaavan kanssa rupattelemassa.

Saunakin lämmitetään. Saunominen päättyy ikävästi, sillä Hannes löytää sieltä halvaantuneen vanhuksen, josta ei ole enää kävelijäksi. Tienhaarasta Kustaava lähtee viimeisen kerran "rattaehen piällä", mutta kuolee jo sillä matkalla.

Lukijalle Alfredin ja Kustaavan tarina avaa paljon varsinaista tarinaansa laajempia ajatuksia. Mikä on suku? Samaa sukunimeä kantavat ihmiset? Samoja perintötekijöitä kantavat ihmiset? Sukuselvitykseen kirjatut tunnetut ihmiset nimestä riippumatta? Onko

sukulaisuus tiedon vai tunteen asia? Onko sukuun kuuluminen vain henkilökohtainen identiteettikysymys? Kuuluuko ihminen yksittäiseen erilliseen sukuun tai sukuihin vai sukujen verkostoon, jossa suvut liittyvät toisiinsa erottamattomalla tavalla? Kuinka moneen sukuun voi kuulua? Siirtykö ihminen suvusta toiseen nimen tai jonkin muun ulkoisen seikan vaihtuessa? Ulottuuko sukulaisuus niin pitkälle kuin yksittäisen ihmisen, tutkijan, kertojan, kuulijan mielenkiinto jaksaa kantaa?

Vepsäläinen ei näitä pohdi. Hän vain tuo silmiemme eteen kirkonkirjamerkintöjen ulottumattomiin jäävää elettyä elämää. Hämentävän syvällistä tietämystä ja ymmärtämystä osoittava kulttuuriteko. Tekijä on itse sekä kirjoittanut että kuvittanut tarinan. Hänen osaamiselleen antaa lisäuskottavuutta se, että hän on ammatiltaan vesantolainen historian opettaja.

Julkaisu on ilmestynyt omakustanteena vuonna 2014. Ensimmäinen painos myytiin loppuun loppuun nopeasti. Toista painosta on vielä saatavissa 12 euron hintaan, kun ilmoitat osoitteesi tekijälle. Hänen puhelinnumerosa on 0400 359 825 ja sähköpostiosoitteensa on pekka.vepsalainen@vesanto.fi.

Hannu Korhonen

Savon Antero Vipunen

Savon Antero Vipunen on Pekka Vepsäläisen itselleen 50-vuotislahjaksi kirjoittama runoelma, jota hän nimittää runomuotoiseksi romaaniksi. Lähempänä se kuitenkin on suuria kertovia runoelmia: Rolandin laulua tai Paavo Haavikon teosta Kaksikymmentä ja yksi. Voisipa sitä kutsua Vesannon Kalevalaksikin, sillä mitta on Kalevalan tyylinen ja kieli savonvoittoista.

Lähtökohdat ovat omalta kylältä "Sääksenkallion takaa, Kaijajärven kainalosta" niin kuin tekijä itse määrittelee esipuheen alussa. Myyttisiä paikkoja molemmat kuten Kalevalan tapahtumapaikatkin. Erilliset tilanteet, näytelmän kohtaukset, perustuvat todellisiin tapahtumiin, vaikka tekijä onkin kirjailijan oikeudella koostanut niistä yhtenäisen kokonaisuuden. Kerronta on niin värikästä, että tuotoksen täytyy olla kaunokirjallisuutta. Ei tarua ihmeellisempi totuuskaan voi kaikkia sellaisia juonenkäänteitä luoda.

Kertomus alkaa Venäjän vallan ajalta edellisen vuosisadan alkupuolelta. Tarina on se tavallinen. Kovapäinen, mutta kovaton suomalainen jurrikka, edellisen polven vanha suola, joka janottaa vielä kumpakin osapuolta, sekä isoäitinsä kurittama ja nälässä pitämä talon tyttö, jolta kansalaissota vei isän, mutta joka sai kaksi kilpakosijaa. Monipolvinen juoni asettaa lukijan samaan asemaan kuin muutenkin käy savonkielen kanssa. Vastuu siitä, mitä uskoo monista langoista punotuksi todeksi ja mitä panee kirjailijan mielikuvituksen tiliin, jää lukijalle. Ehkä niin onkin parasta, koska se antaa vapauden nauttia tarinasta todellisuuden rasittamatta.

Runossa sankarin nimi on Antero Vipunen, vaikka todelliset muistot ovat Vepsäläisten ja Korhostemme eli tekijän äidinpuolen suvun. Antero rakentaa Ainolaan uuden pirtin nuorikolleen. Lapsia syntyy niin, että Antero lähtee suorittamaan asevelvollisuuttaan jo neljän lapsen isänä. Tulevat kolmikymmenluvun lama, talvi- ja jatkosota, evakkoperhe Ainolaan sekä sodanjälkeinen koneistuminen ja autoistuminen. Kilpakosijasta tulee opettaja. Anteron poika riijaa evakkotyttöä, joka tuiskee hänelle: "Siivolla ole, siivatta! Koht mie siuda kumahutan, kulakalla

Pekka Vepsäläinen. Kuva Sari Toikkanen.

prätzähtän, niät yht'aekoo joka tšupun!" Viimeisessä runossa Antero on satavuotias ja pihalla on häntä juhlimassa tuhatpäinen jälkeläisten joukko viidestä sukupolvesta.

Savon Antero Vipunen on kirjoitettu runomittaan savonsekaisella yleiskielellä, mutta evakot tuovat siihen uuden ulottuvuuden. Paljon hauskuutta saadaan savon ja karjalan kielten samalta kuulostavista, mutta ihan eri asiaa tarkoittavista sanoista. Tässä tekijä onkin ehkä omimmillaan. Sanat kiehtovat häntä ja niillä hän leikkii mielikseen. Samalla pääsee esiin hänen monipuolinen kielitaitonsa. Länsimaisten kielten ohella hän nimittäin puhuu venäjää ja aunuksenkarjalaa sekä ymmärtää vienankarjalaa, vepsää ja baškiiria.

Teos on omakustanne. Painokset ovat olleet niin pieniä, että toinenkin painos on jo loppuunmyyty. Savonpuolen kirjastoista sitä saattaa saada lainaksi. Teos on kuitenkin saatavissa äänikirjana kolmella CD-levyllä. Lukijana on tekijä itse, äänittäjänä Johannes Korhonen. Lukeminen elävöittää kertomusta ja tekee sen seuraamisen mahdolliseksi sellaisellekin, joka ei näe lukea tai jaksa pidellä kirjaa. Sopinee myös yhdessä kuunneltavaksi pienessä piirissä. Äänikirjaa saa tekijältä 30 euron hintaan, sähköposti pekka.vepsalainen@vesanto.fi, puhelin 0400 359 825.

Hannu Korhonen

Lisää sotasurmia

Hannu Korhonen, Orimattila
Pekka Korhonen, Mänttä

Vuoden 2014 Wanhassa Tuomaassa kerroimme neljästä Tammisaaren vankileirillä kuolleesta Rautalammin Korhosesta. Tässä jutussa kerromme kuudesta muusta vuonna 1918 kuolleesta sukulaisestamme.

Sotasurmatiedostossa mainitaan kaikkiaan 74 vuonna 1918 sotaoloissa kuollutta Korhosta. Mukana on kaatuneita, teloitettuja ja vankileirillä tai sieltä päästyä kuolleita. Tietokannasta ei käy suoraan ilmi, ketkä ovat sukulaisiamme, sillä syntymäpaikkaa ei useinkaan mainita. Syntymäajan perusteella on sitten etsitty vanhan Rautalammin alueella syntyneitä; kaikkia ei ole selvitetty. Kuolleet Rautalammin Korhosest lienevät kaikki punaisia, vaikka tiedetään, että sukulaisiamme osallistui taistelutoimintaan valkoistenkin puolella.

Nämä kuusi nyt kohteena olevaa asuivat muualla kuin Rautalammillä. He olivat sitä "liikaväestöä", joka joutui etsimään työnsä ja elinmahdollisuutensa kotikulmia kauempaa. Muuttokirjoja selailemalla saa sellaisen käsityksen, että rautalampilaisilla oli muutamia suosikkikohteita, joihin muutot suuntautuivat. Kohteiden imu saattoi olla hetkellistä ja vaihtua ajan mittaan tarjolla olevien työpaikkojen mukana. Tampereella oli paljon teollisuutta, Dragsfjärdissä Taalintehtaat, Porvoossa Hamarin saha, Valkealassa Kymin tehtaat ja niin edelleen. Muuttoa suuntautui myös Mäntsälään.

Taavetti Igor

Taavetti Igor Korhonen syntyi 19.8.1888 (sotasurmasivustolla 10.8.1888) Rautalammillä Kämpyniemen torpassa (Vaajasalmi 3, Korhola). Vuonna 1918 hän oli kirjoilla Helsingissä, mutta asui Valkealassa. Oli siis ehkä työssä juuri Kymin tehtailla. Ammatiksi mainitaan lämmittäjä.

Sotasurmatiedoston mukaan hän oli taistellut punaisten puolella sotilaana. Taavetti Igor kuoli ilmeisesti taistelussa saamiinsa haavoihin 26.3.1918 Helsingin kirurgisessa sairaalassa. Hän oli saattanut haavoittua jossakin muualla, sillä Helsingin sairaaloihin tuotiin hoidettavia kauempaakin eikä Helsingissä ollut siihen aikaan mitään erityisiä levottomuuksia, taisteluista puhumattakaan. Sen sijaan taisteltiin sekä Tampereen ympäristössä että Savon eteläosassa.

Taavetti Igor oli sukumme vaajasalmelaista haaraa. Isälinja Wanhassa Tuomaassa aikaisemmin julkaistusta esisistä lähtien on seuraava:

VIII Pekka Pertunpoika Korhonen, s. n.1691, k. 4.6.1783. Vaajasalmen Vanhantalon eli Pekkalan isäntä. Hänet mainitaan vaajasalmeisten sukupuussa, Wanha

Tuomas 2006, s. 12–13. Puoliso 1. Maija Mikontytär Knuutitar, Pieksämäen Kouvusalosta, s. n. 1695, k. 7.3.1745, viisi lasta; 2. Kaisa Martintytär Hyvönen, Mylly, s. 1716, k. 15.1.1790. Kuusi lasta, joista viides Heikki s. 1754.

IX Heikki Pekanpoika Korhonen, s. 13.3.1754, k. 6.7.1832. Talollinen, tilanosakas Vaajasalmen Koskelassa. Pso Maija Rossi s. 1760, k. n. 1803. Seitsemän lasta joista viides Heikki s. 1795.

X Heikki Heikinpoika Korhonen, s. 21.12.1795, k. 22.10.1859. Vaajasalmi. Talollinen Koskelassa. Pso Anna Kaisa Karhutar s. 5.3.1791 Suonenjoella, k. 22.10.1859. Neljä lasta, joista nuorin Johan Petter s. 1831.

XI Johan Petter Heikinpoika Korhonen, s. 31.12.1821. Pso 7.10.1847 Loviisa Ulriika Paananen, s. 23.7.1828, k. 15.6.1866. Asuivat ensin Koskelossa isän luona, mutta isän kuoltua muuttivat 1860 Päättärintaipaleen Mattilaan, jossa Johan Petter on merkitty isännäksi. Vuodesta 1862 Johan Petter oli sahan renkinä (sahatyöläisenä) Kerkonkosken sahalla. Muuttivat kuitenkin jo vuonna 1865 takaisin Waajasalmeen. Kym-

menen lasta, joista seitsemäs August s. 1859; kolme nuorinta kuoli ennen äitiään samana nälkäkeväänä 1866, nuorin vasta kuukauden ikäisenä. Loviisan kuoltua Johan Petter on merkitty kirkonköyhäksi. Haki 1866 muuttokirjan Mikkeliin, mutta muutosta ei näytä tulleen mitään. Otti muuttokirjan Kuopioon 1871, mutta ei tainnut muuttaa nytkään, sillä isä ja kaksi nuorinta poikaa asuivat lastenkirjan mukaan koko 1870-luvun Waajasalmessa.

XII August Heikinpoika Korhonen, s. 12.5.1859, k. 21.3.1937, loinen Kypyniemmen torpassa, Korhola, Waajasalmi 3, myöhemmin mäkitupalainen. Pso 6.11.1887 Lovisa Kustaantytär Korkiakangas, s. 18.8.1863 Perhossa, k. 11.2.1900 Rautalamilla.

lammilla. Piiaksi Rautalamille 1883 Juurikkaniemen Laajaan. Vanhemmat Kustaa Matinpoika Perhon Korkiakankaalta, s. 1821 Alajärvellä, ja Mariana Matintytär, s. 1833 Ylivetelissä. Asuivat Kypyniemmen torpassa (Waajasalmi 3) ja myöhemmin Hukakankaan torpassa (Kerkonjoensuu 4 Jatkola), missä August oli torpparina. Seitsemän lasta: Taavetti Igor s. 1888, Reino (August Reinhold) 1889–1929, Anna Lydia 1892–1894, Kalle 1894–1894, Tolppi (Aadolf) 1895, Anna Sofia 1897 ja Aina Matilda 1900.

August tunnettiin "Riähkä-Aakuna". Lisänimi kuvasi sekä hänen huoletonta, ulkoisesti jopa huolimattonta olemustaan että luonnettaan. Hän oli savolaisista savolaisin kiusoittelija, naurattaja ja lei-

kinlaskija. Aaku on kaksi kertaa naimisissa. Loviisa kuoli 11.2.1900. Jo vähän runsaan vuoden kuluttua hänet vihittiin 24.6.1901 Riikka Laatikon kanssa, s. 1850, k. 1936. Muistitieto kertoo, että hän tuli isäksi vielä 72-vuotiaana, kun hänen poikansa leski synnytti kaksoset vuonna 1932.

Johannes Kaapronpoika

Johan (Johannes) Kaapronpoika Korhonen syntyi 18.11.1861 Vesannolla Vanhalassa, Uuvismäen tilanosalla. Oli kutsunnoissa 1885, hylättiin. Muutti Helsinkiin naimattomana 1894. Ammatiltaan hän oli muurari. Sotavuonna hän oli kirjoilla Tampereella. Sotasurmakortiston mukaan hän oli naimi-

lämmittäjä Taavetti Igor Korhonen s. 19.8.1888 Rautalamilla k. 26.3.1918, Helsingissä	loinen August Korhonen s. 18.3.1859, Waajasalmi k. 21.3.1937	talollinen, sahan renki, kirkonköyhä Johan Petter Korhonen 1821–	talollinen Henrik Korhonen 1795–18 Waajasalmen Koskelasta Anna Kaisa Karhunen 1791–
		Ulrika Loviisa Paananen 1828–18	itsellinen, torppari Kaapro Paananen 1800–18 Waajasalmi, Kattilavirta Loviisa Jääskeläinen 1803–
	Lovisa Kustaantytär Korkiakangas s. 18.8.1863 Perhossa Rautalamille 1883 k. 11.2.1900 <u>Rautalamilla</u>	talollinen Kustaa Matinpoika Perhon Korkiakankaalta s. 23.4.1821 Alajärvellä	talollinen Matti Erkinpoika Alajärven Kurenjoen Turpelasta 1783– ∞ 1809 Maria Juhontytär Honkaniemi 1792–1833
			talollisen poika Matti Erkinp. Pulkkinen Veteli, Timmerbacka ∞ 16.3.1831 Maria Jaakontytär Haukkapuro s. 23.1.1806
		Mariana Matintytär s. 28.9.1833 Ylävetelissä	

sisä, neljä lasta. Tarkempia tietoja perheen perustamisesta ja Tampereelle muutosta ei ole. Tampereen kirkonkirjoja ei ole tutkittu tässä yhteydessä.

Sotasurmakortiston mukaan Johannes kaatui taistelussa 4.4.1918, siis aivan Tampereen taistelujen loppuvaiheessa. Juuri edellisenä päivänä valkoiset olivat aloittaneet neljä päivää kestäneen Tampereen keskustan lopullisen valtaamisen. Sitä on joskus kuvattu "säälimättömäksi kortteli korttelilta käydyksi kaupunkisodaksi".

Jussi on sukumme sonkarinsaarelaista haaraa. Esi-isälinja vanhimmasta Wanhassa Tuomaassa mainitusta esiisästä lähtien:

VI Paavo Paavonpoika Korhonen, s. 1676, k. 24.8.1762, Sonkarinsaaren Vanhalan eli Iso-Korholan isäntä. Pso 3.6.1707 Anna Pekantytär Karhunen s. 1687,

k.12.1. 1775, äidinpuolelta Sonkarinsaaren Raatikalan Raatikaisia. Heillä oli yksitoista lasta, joista vanhin Mikko s. n. 1709. Paavo on kuudetta polvea kantaisästämme Tuomas Pekanpojsta lukien. Hänet on mainittu vuonna 1993 Wanhassa Tuomaassa s. 11 ilmestyneessä sukupuussa.

VII Mikko Korhonen s. noin 1709 (ei kastettujen kirjassa), k. 15.3.1791, Vanhalan isäntä. Pso 1725 Kaarina Laurintr. Halonen Pieksämäen Lietelmäestä, s. 1706. Seitsemän lasta, toiseksi vanhin poika Paavo.

VIII Paavo Korhonen s. 5.6.1729 (rippikirjassa 1731), k. 28.7.1811, Vanhalan isäntä 1761–89. Pso I 1755 Anna Simontr Konttinen 1734–1775, II pso 27.8.1775 Anna Martintr. Pulkkinen. Ensimmäisen puolison kanssa viisi lasta, joista kolmas Simo s.

1759, ja toisen kanssa ainakin yksi.

IX Simo Korhonen s. 6.4.1761, k. 8.3.1809. Pso 8.11.1789 Susanna Mikontr. Huttunen Vesämäestä, s. 1767. Kaksi lasta, joista Mikko s. 1792 vanhempi. Asuivat Vanhalassa, jossa isäntänä oli Simon vanhempi veli Mikko.

X Mikko Korhonen s. 25.11.1792, k. 30.1.1876, Vanhalan torpassa Uuvismäessä. Pso 30.6.1816 Anna-Maija Tuomaantr Huttunen s. 1796, k. 22.1.1860. Kuusi lasta, vanhin Gabriel.

XI Gabriel Korhonen s. 28.7.1817, Vanhalan Uuvismäessä, mainitaan ensin talolliseksi (bonde), mutta vaihtuu rippikirjassa torppariksi 1870-luvulla, k. 30.1.1886. Pso 18.6.1842 tal.tr Loviisa Aatamintr Sikström Arolasta (Sonkarinsaari 12), s. 3.8.1820. Lapsia: Carl

muurari Johannes Korhonen s. 18.11.1861 Rautalammilla k. 14.4.1918 Tampereella	talollinen, sitten torppari <u>Uuvismäessä</u> Gabriel Korhonen s. 28.7.1817 k. 30.1.1886	talollinen Mikko Korhonen 1792– <u>Sonkarinsaaren Isossa-Korholassa eli</u> Vanhalassa	Simo Korhonen 1761–1809 Vanhalassa
		∞ 30.6.1816 Anna Maija Huttunen 1796–1860	∞ 11.10.1789 Susanna Huttunen 1767–1851
		∞ 18.6.1842	talollinen Tuomas Huttunen 1768–1833
	Loviisa Sikström s. 3.8.1820	talollinen Aatami <u>Sikström</u> 1795–1849 Arolassa (<u>Sonkarins. 12</u>)	∞ Susanna Liimatainen 1775–838
			<u>Juho Sikström</u> 1774–1805 <u>Sonkarinsaari 5:stä</u> Maria <u>Juhontr. Karhu</u> 1773– <u>Kiesmäestä</u>
		Anna Korhonen 1794–1855	Elias Korhonen 1752– <u>Huttula (Sonkarins. 4)</u> Anna Huttunen 1761–

1843, Emma Maria 1845, Eva 1848, August 1856, Ida Johanna 1858, Johan 1861. Loviisan äiti on Anna Eliaantr Korhonen (1794–1855) Sonkarinsaaren Huttulasta. Lähitikö Juho palvelukseen jo hyvin pienestä, koska häntä ei enää mainita lastenkirjassa 1869–1878, vaikka tytöt ovat siellä vielä 1870-luvun alkupuolella?

Juho Iisakinpoika

Juho Iisakinpoika Korhonen syntyi 27.4.1872 (sotasurmasivustolla 20.4.1872) Rautalammilla, kuoli vankileiriltä vapauduttuaan 16.7.1918 Haminassa. Asui ja oli kirjoilla Haminassa, työmies. Sotasurmakortiston mukaan Juho oli ollut aseellinen punakaartilainen, naimisissa, mutta lapsista ei ole tietoa. Hänet oli vangittu 4.5.1918, mutta vangitsemispaikasta ei

ole tietoa eikä vankileiristäkään. On voinut olla Haminan pidätysleirissä tai Viipurin vankileirillä.

Juho on koipiniemeläisiä. Hänen isoisänsä Kaapro Tahvonpoika Korhonen on yhdeksättä polvea kantaisästä Tuomas Pekanpoika Korhosesta lukien. Kaapro oli talollisen poika Koipinimestä s.18.10.1812. Torpparina Kydönpäässä, Rautalampi 10, kuoli siellä 2.2.1869. Pso Ulrika Matintytär Pakarinen, s. 12.7.1812, k.10.1.1889. Yksitoista lasta, joista Iisakki s.1842 oli viides. Kaapro mainitaan viime vuoden Wanhan Tuomaan keskiaukeamalla s. 27 olevassa Koipiniemen Korhosten sukupuussa.

Juhon isä Iisakki Kaapronpoika Korhonen syntyi Koipiniemessä 1.8.1842, kuoli 2.11.1916. Pso Karoliina Marjanen s.16.2.

1846. Heidät vihittiin 2.10.1870. Silloin Iisakki oli renkinä Salmentauksessa, Rautalampi 6, ja myöhemmin Koipiniemen Kustulassa, Kuuslahti 9. Vakinaista elinkeinoa ei löytynyt. Vuosina 1872–1875 Iisakki oli renkinä Pienlahdessa, Rautalampi 10, ja sitten Kerkonkosken sahalla. 1880-luvun alusta lähtien he ovat loisina eli itsellisinä Rautalampi 5:ssä. Karoliina kuolee siellä 22.1.1905 itsellisen vaimona, joten Iisakki lienee ollut vielä silloin elossa. Ainakin kaksi lasta, joista Juho nuorempi s. 27.4.1872

Ville, Kalle ja Aukusti Jalmari

Ville Villenpoika Korhonen syntyi 10.1.1871 Rautalammilla pappilan torpassa Kauppilassa, oli sahatyömiehenä Lappeessa Rutolan (ai-

työmies Juho Korhonen s. 20.4.1872 Rautalammilla k. 16.7.1918 Haminassa	torppari Iisakki Korhonen s.1.8.1842 Lampuoti Kallioahossa (Rautalampi 5)	torppari Kaapro Korhonen 1812–1869 Kydönpäässä (Rastila, Rautalampi 5)	talollinen Tahvo Korhonen 1782–1818 Koipiniemessä
		∞ 1833 Ulrika Pakarinen 1812–1889	Anna Katariina Huuskonen 1787– Sonkarinsaarestai
			talollinen Matti Pakarinen 1768–1833 Rastilassa (R-pi 5)
	∞		∞ Kaisa Pirkkalainen 1775–838
		ei tietoa (lapsi avioton)	
		Karoliina Marjanen s.16.2.1846 Sumiaisissa	Johan Marjanen

kaisemmin Ruttoisten) sahalla, kuoli sotasurmakortiston mukaan vahingonlaukaukseen Lappeenrannassa 15.3.1918. Pso Rautalammilla 10.5.1896 Ida Villentytär Liimatainen s. 20.9.1879. Muuttivat Lappeen pitäjään 8.5.1901.

Perheessä oli viisi lasta. Heistä vanhin, Idan avioton, Johannes s. 1890 palasi Rautalammille 1909. Yhteisistä lapsista kaksi vanhempaa olivat syntyneet Rautalammilla: Lyyli Pauliina 1896 ja August Hjalmar 15.2.1900. Kaksi nuorempaa syntyivät Lappeen Rutolan kylässä: Toivo Armas 1903 ja Impi Elina 1909.

Ruttoinen (Rutola) tarjosi 1900-luvun alussa elannon runsaalle tuhannelle työntekijälle ja heidän perheilleen. Vanhan sahan tilalle oli vuosina 1899–1900 rakennettu uusi ja isompi. Saha tuhoutui tulipalossa 1911, mutta seu-

raavallakin sahalla oli työssä 100–150 työntekijää. Sahaa suurempi työnantaja oli kuitenkin Rutolan ylivientilaitos, jonka tehtävänä oli siirtää puuta rullarataa ja uittoränniä pitkin Saimaalta Kymijoen vesistöön vesistöjä erotavan kapean vain 50-metrin kannaksen poikki. Uitto työllisti enimmillään tuhatkunta ihmistä vuodessa. Kannaksen kautta kulkee nykyään Lappeenrannasta Mikkeliin vievä 13-tie.

Aluksi turvatusta toimeentulosta huolimatta kotipaikan valinta osoittautui kohtalokkaaksi. Rutolan sahatyöläiset olivat muodostaneet ammattiosaston yhteyteen Rutolan punakaartin, joka oli Lappeenrannan punakaartirykmentin osa. He olivat aseistautuneita, mutta he eivät liene osallistuneet taisteluihin. Kaikki työläiset eivät edes kannattaneet vallankumousta senkään takia, että

esivallan kunnioituksella oli vahvat perinteet. Tämä heikensi punakaartin toimintatarmoa, erityisesti intoa osallistua taistelutoimintaan.

Rutola sai olla rauhassa niin kauan kuin oma kaarti hoiti vartiointitehtäviä. Helmikuun puolivälissä 1918 paikkakunnalle määrättiin kotkalainen punakaartiosasto, joka aloitti ryöstöt ja takavarikoinnit, kerrotaan kirjassa Koston kevät 1918 (WSOY 1999). Rutolan kaarti määrättiin Lemille vartiopalvelukseen. Siellä he kiersivät myös kokoamassa elintarvikkeita punakaartien taisteluosastojen tarpeisiin samoin kuin kotkalaiset Rutolassa. Samoin toimivat valkoisetkin, vaikka siis nimittivät punaisten elintarvikehankintaa ryöstelyksi.

Sahan toiminta oli keskeytynyt helmikuun alussa, kun Rutolan vallankumousskomitea otti sahan haltuunsa.

työmies Ville Korhonen s. 10.1.1871 Rautalammilla k. 15.3.1918 Lappeenrannassa	renki, itsellinen Ville Korhonen s. 17.7.1838 <u>Kärkkäälässä</u> ∞ 11.10.1868	torppari Juho Korhonen 1806– <u>Pikilässä,</u> <u>Kärkkäälä 34</u> ∞ 8.1.1831	torppari Olli Korhonen 1772–18 <u>Kärkkäälässä</u> ∞ 1800 Maija Äijäläinen
		Anna Maija Liimatainen 1808–18 <u>Kärkkäälän Timolasta</u>	torppari Kustaa Liimatainen 1774–1829 <u>Timolan Eteläistorpassa</u> ∞ 1831 Anna Matilainen 1785–
	Ester Huuskonen s. 30.5.1840 Hanhitaipaleelta k. Rautalammilla	torppari, itsellinen Juho Huuskonen s. 1802 Sikamäessä Hanhitaipaleen torppa Huuskonen no 16	itsellinen Juho Huuskonen Varislahti (<u>Säkinm. 3</u>) ∞ Eeva Riipinen
		Maija Minkkinen 1806–1841	torppari Salomon Minkkinen 1773–1829 <u>Hanhitaip. torppa 32</u> ∞ Kaisa Hämäläinen 1777–1833

Toiminnan keskeytyminen ei ollut mitenkään uutta Rutolassa, sillä sahalla oli lakkoiltu jo edellisen vuoden huhtikuussa maaliskuun valankumouksen jälkimainingeissa. Komiteassa oli vain neljä jäsentä, yhtenä heistä sahatyömies Vilho Korhonen.

Koston kevät -kirjassa komitean jäsenenä ollut työmies Ville Korhonen on mainittu syntyneeksi 1879. Sotasurmakortistossa tämän Villen kerrotaan kuitenkin olleen kirjoilla Viipurin maalauskunnassa ja kaatuneen 25.4. Hän ei siis olisi ollenkaan ollut rutolalaisia, mikä panee epäilemään sekaannusta. Meidän Villemmehän oli kuitenkin sahatyömies Rutolasta.

Olisiko vallankumouskomitean jäsen ollut kuitenkin meidän Villemme? Sotasurmakortisto ei nimittäin tunne toista Lappeessa kirjoilla olevaa Ville Korhosta. Sekaannukseen olisi saattanut johtaa se, että Villemme tuli ammuksi jo maaliskuun puolessa välissä. Ehkäpä hän on jäänyt tämän takia kokonaan huomaamatta Koston kevät kirjan kirjoittajilta ja vallankumouskomitean jäsenyys on sitten yhdistetty toiseen samannimiseen, semminkin kun kirjan tarkastelu kohdistuu erityisesti huhti-toukuun tapahtumiin.

Maaliskuussa tehtaat ja sahat käynnistettiin uudelleen kansanvaltuuskunnan käskystä, niin myös Rutolassa. Sotaonni kääntyi kuitenkin pian. Valkoiset saivat ratkaisevia voittoja huhtikuun alussa Tampereella ja Raudussa sekä kuun lopulla Savitaipaleella. Kun valkoiset saivat joukkonsa järjestetyiksi huhtikuun loppupuolella, he saivat yllätteen lopullisesti.

Punaiset alkoivat perääntyä Savitaipaleelta ja Joutsenosta Viipurin suuntaan. Valkoiset vangitsivat punaisia edetseen kohti Lappeenrantaa. Monet ammuttiin tavattaessa sen kummemmin tutkimatta.

Huhtikuun 29. päivän vastaisena yönä vangittiin 45 koteihinsa palannutta Rutolan kylän miestä. Heistä 38 ammuttiin Lappeenrannassa runsasta viikkoa myöhemmin rukoussunnuntaina 5.5.1918. Samassa paikassa teloitettiin Rutolan miesten lisäksi 350 muuta punavankia. Siitä miten Ruttoisten 25 punaleskeä ja 62 orvoksi jäänyttä lasta selvisivät taistelustaan pilkkaa, nälkää ja tauteja vastaan kertoo kirja Naisten talvi (Otava 2002).

Ville Villenpoika ei ollut näiden vangittujen ja teloitettujen rutolalaisten joukossa, sillä hän oli siis tullut ammuksi jo runsasta kuukautta aikaisemmin. Kuollessaan Ville oli leskimies. Miten mahtoi orvoiksi jääneille lapsille käydä? Lyylihan tosin oli jo yli kahdenkymmenen, mutta nuorin Impi ei ollut vielä täyttänyt kymmentäkään.

Aukusti Jalmari oli yksi niistä muutamasta rutolalaisesta, joita ei teloitettu. Kohdalo tavoitti hänet kuitenkin paria kuukautta myöhemmin. Hän kuoli 14.7.1918 sairautteen vankileirillä Viipurissa. Asui ja oli kirjoilla Lappeessa. Hän oli ollut laivapoikana, ehkä ylivientilaitoksen uittotöissä tai jollakin Saimaan hinaajista.

Aukusti Jalmarin setä Kalle Villenpoika Korhonen s. 24.3.1877 Rautalammilla, kuoli 24.7.1918 haavoittuneena Viipurissa. Hän oli tukki-työläinen, asui ja oli kirjoilla

Kotkassa, jonne oli muuttanut irtolaisena Rautalammilta 25.8.1902, kirjattu Kotkassa naimattomana 5.9.1902.

Ville s. 1871 ja Kalle s. 1877 Korhonen ovat Rautalamin pappilan muonarengin ja myöhemmän itsellisen Ville Korhosen s. 1838 poikia ja Aukusti Jalmari s. 1900 nuoremman Villen poika. Kaikki kolme kuolivat samana sotavuonna 1918. Vanhasta Villestä ja hänen puolisoistaan Esteristä kerrottiin vuoden 2014 Wanha Tuomas -lehdessä s. 49–50. Hän on kymmenettä polvea Tuomas Pekanpojasta lukien. Sukujohto on seuraava:

VIII Olli Korhonen s. 24.8.1772 (sukupuuta WT 2011 s. 14), torppari Murtomäessä (Kärkkäälä 17) ja Palojoensuu (Kärkkäälä 10). Puoliso I 4.6.1797 Anna Röntynen Matoniemestä ja II 1800 Maria Heikintr Äijäläinen. Yksi lapsi Annan ja kuusi lasta Marian kanssa, näistä kolmas Juho s. 1806.

IX Juho Korhonen s. 6.8.1806, torppari Pikilässä (Kärkkäälä 34 Niemiaho). Puoliso 8.1.1831 Anna Maria Gabrielintr Liimatainen. Viisi lasta, joista toinen Vilhelm s. 1838. Juho mainitaan Armas Korhosen sukupuussa, Wanha Tuomas 2011 s. 15.

X Ville Korhonen, s. 19.7.1838. Muonarenki pappilassa, työssä Koskenpään tulitikkutehtaalla, itsellinen Sahalassa, pso Ester Huuskonen 30.3.1840. Heistä kerrotaan Wanhassa Tuomaassa 2014 s. 49-50. Viisi lasta, joista toinen Ville s. 1871 ja neljäs Kalle s. 1877.

Kerkonjoensuun torpat

Ilkka Korhonen, Helsinki

Koipiniemen Korhosten sukuperää koskevasta jutussa (Wanha Tuomas 2014 s. 18–20) jäi usea Ruokoniemen torppia koskeva kysymys arvailujen varaan, kun lähteenä oli käytetty vain kirkonkirjatietoja. Tarkempia vastauksia saadaan kuitenkin tutkimalla muita arkistoja huolellisesti ja monipuolisesti.

Ruokoniemi 1

Ensimmäisen torpan Ruokoniemeen perustivat Reko Ristonpoika Korhonen ja hänen poikansa Risto 1730-luvun alussa. Risto meni naimisiin 1733, joten hän varmaan vei onnellisena nuorikkonsa ihka uuteen torppaansa. Henkikirjaan torppa merkittiin ensi kerran vuonna 1736.

Ruokoniemi 2

Toinen torppa merkittiin henkikirjaan 1737. Sen ensimmäiset asukkaat olivat todennäköisesti Pieksämäeltä kotoisin olleet Matti Samulinpoika Kainulainen ja Anna Paavontytär Rytkönen. He olivat menneet naimisiin Rautalammillä 10. kesäkuuta vuonna 1733. Pariskunnan toiseksi vanhimman lapsen, vuonna 1736 syntyneen Laurin syntymäpaikaksi on merkitty Ruokoniemi, Torppa lienee siis rakennettu samoihin aikoihin kuin edel-

linenkin, nuorenparin ensimmäiseksi siis sekin.

Matti ja Anna mainitaan rippikirjassa 1748–54 koko jakson ajan, mutta ilman lapsia. Lapsia heille kuitenkin syntyi Rautalammillä jo vuodesta 1734 alkaen. Henkikirjan mukaan torppa oli "tyhjä" 1750–1752. Vuonna 1753 sen haltijaksi ilmestyi SAY:n mukaan Juho Matinpöika, ilman puolisoa tai muuta perhettä. Tämä oli ilmeisesti Matin vanhin poika Juho, s. 1734. Häntä tosin ei mainita 1748–1754 rippikirjassa ainakaan vanhempiensa luona Ruokoniemen torpassa. Vuosikymmenen lopulla, naimisiin mentyään, Juho Kainulainen siirtyi Lassilan, siis vänrikin virkatalon lampuodiksi. Lassilaan muutti Juhon kanssa koko perhe, siis Matti ja Anna ja muut lapset.

Näin torppa jäi vapaaksi, ja siihen muutti Juho Mikonpoika Korhonen. Henkikirjan mukaan tämä tapahtui vuonna 1759. Rippikirjassa 1748–1754 Juho mainitaan vanhempiensa luona Kerkonjoensuussa vuonna 1753, toisin sanoen hän pääsi ripille vasta tuolloin.

Joka tapauksessa Juho asui Ruokoniemessä 8.6.1759, jolloin hänen esikoisensa Kaisa syntyi kuollen parin viikon kuluttua. Kaisavauvan äiti Kaisa Jäntti kuoli jo tytärtään ennen, lapsivuoteeseen 13.6. Juho ja Kaisa ovat näin ollen menneet vihille viimeistään

vuonna 1758, joten ehkä Juho on päässyt torppariksi jo tuohon vuoteen mennessä.

Entäs Juhon vanhemmat Mikko Laurinpoika ja Kaisa Ikäheimonen? Heidät vihittiin vuonna 1728, ja pariskunta jäi asustamaan Juurikaniemen kotitaloon. Kun Mikon isä Lauri kuoli, talon sai haltuunsa veljeksistä Olli, eikä Mikko enää veljensä komentoa nähtävästi halunnut jäädä, kun hänelle sitä paitsi ei paljon isänperintöä varmaan herunut. Hän ja Kaisa muuttivat Kerkonjoensuuhun Sorrin talon nurkkia kuluttamaan. En tiedä, liittyikö tämä muutto jotenkin siihen, että Kaisan veli Juho Juhonp. Ikäheimonen muutti vähän myöhemmin Vaajasalmelta Kerkonjoensuun 4:ään yhtiömieheksi saaden sitä kautta itselleen puolet tilasta.

Juhon isä Mikko Laurinpoika Korhonen asui kuollessaan 1756 edelleen Kerkonjoensuussa, ehkäpä lankomiehensä taloon muuttaneena. Kaisa-puoliso koko lapsikatraan kanssa muutti Juho-pojan luo joko heti Mikon kuoltua tai viimeistään, kun Juho oli hankkinut emännän taloonsa. Kaisan kuolemaa ei todellakaan löydy luettelosta, vaikka sitäkin koetin etsiä suurennuslasin kanssa. Viimeinen merkintä hänestä löytyy päivämäärällä 8.6.1783, joten hän on kuollut tämän jälkeen mutta ennen vuotta 1795.

Ruokolahti

Torpan perusti, kuten Hannu Korhonenkin mainitsee, Rieti Mikonpoika. Hän astui avioon varsin nuorena miehenä vuonna 1765, ja kas kummaa, hänetkin mainitaan torpparina henkikirjassa kolmen vapaavuoden perästä. Siis hänkin pystyi tarjoamaan morsiamelleen oman kodin heti häiden jälkeen, joten nämä Mikon jälkeläiset olivat pystyvää joukkoa, joka ei jäänyt muiden nurkkiin loisimaan. Talolliseksikin Rieti sitten vielä ponnisti.

Ruokoniemi 3

Tämä torppa sijaisi alusta alkaen Vaajasalmen kylän puolella, niin Ruokoniemi-nimen alla kuin sekin mainitaan. Lauri Laurinpoika Rytkönen tuli jostain ja nai Anna Jäntin

Lassilasta vuonna 1734. Pariskunta asettui ensin Pieksämäen puolelle, jossa syntyi ainakin kahdeksan lasta.

Vaajasalmella oli 1750-luvun lopulla useampi torppa, joten ilmeisesti perhe muutti sitten valmiiseen torppaan. SAY:n mukaan Lauri mainitaan torpparina ensi kerran vuonna 1765 torpassa, jonka edellinen asukas oli emäntä Marketta, jollaista en rippikirjasta onnistunut löytämään. Rippikirjan mukaan hän olisi ollut torpparina jo 1761.

Vaajasalmen Perttu Korhosen s. 1700 poika Juho meni 15. heinäkuuta 1764 naimisiin Marketta Laurint. Rytkösen – edellä mainittujen tyttären – kanssa. Ehkä tämä naimakauppa oli jotenkin tekemisissä sen kanssa, että Rytköset saivat torpan talon mailta.

Käsikivet olivat oman aikansa kotitarvemylly, tärkeä työväline etenkin torpissa. Kotona jauhaminen toi säästöä, sillä silloin jäi pois myllärillem palkkioksi annettava osuus jauhoista eli myllytulli. Samalla nimellä perittiin 1600-luvulla, Ruotsissa aina 1800-luvulle asti, veroa jauhattavaksi tuodusta viljasta.

Kun ensimmäinen ahos oli puitu riihessä ja lämpimät jyvät olivat saatu talteen, otettiin käsikivet käyttöön. Kädellä pantiin jyviä kiven keskellä olevaan silmään. Pyöritettiin kiveä. Jauho valui kivien välistä jauholaatikkoon. Kun jauhoa oli kertynyt jonkin verran, jauhaja huilatessaan kokosi jauhot jauhokoussikalla jauholaatikon nurkassa olevan reiän kautta jauhovakkaan.

Jauhot seulottiin vielä, koska joukossa oli kokonaisia ja puolikkaita jyviä. Vilja oli arvokasta eikä sitä

ollut tarjolla runsaasti. Uudispuuro oli varmaan ensimmäinen jauhatus. Samaa työtapaa noudattaen jauhettiin myös talkkunajauhot.

Martti Korhonen, Kuopio

Kuva Leppävirran museosta museon luvalla.

Korhosisia Keski-Suomen opistossa

Hannu Korhonen, Orimattila

Kansanopistoilla on ollut ja on edelleenkin merkittävä kulttuuritehtävä. Erityisesti tämä korostui 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa ennen oppivelvollisuuslain säätämistä. Ensimmäisten 60 vuoden aikana Keski-Suomen opistossa opiskeli kuudettakymmentä Korhostamme. Opiston pitkäaikainen johtajatar "mamma" Impi Sirkka oli äitinsä puolelta myös meidän sukuamme.

Keski-Suomen opisto on vanhimpia kansanopistojamme. Se aloitti toimintansa Äänekoskella 1894. Valmistelutyössä olivat olleet keskeisellä sijalla Hämäläis-Osakunta ja Keski-Suomen Maamiesseura. Sijoituspaikka ratkesi, kun kaksi äänekoskelaista maanviljelijää lahjoittivat opistolle tontin ja opistorakennuksen. Tilat kävivät pian ahtaiksi ja laajeneva teollisuus alkoi piirittää opistoaluetta. Opisto siirrettiin Suolahteen 1912, jonne rautatien ansiosta oli paremmat liikenne yhteydet ja mistä myös oli saatu tontti lahjoituksena.

Vuonna 1920 opiston johtajaksi tuli kansakoulunopettaja Otto Vilho Sirkka (ent. Snellman). Hän oli jo kokenut opistomies, sillä hän oli ollut toistakymmentä vuotta kansanopistonjohtajana ensin Tuusulassa ja sitten Hartolassa. Sukumme kannalta kiinnostavaksi Sirkan tekee se, että hänen puolisonsa Impi, o. s. Viljatie (ent. Wiljander), oli äitinsä puolelta Korhosisia. Sukulaisuus ei ehkä olisi sellaisenaan riittänyt perusteeksi tämän jutun kirjoittamiselle, ellei Impi itse olisi pitänyt Korhosiin kuulumista identiteetilleen niin tärkeänä, että hän mainitsee sen heti muistelmakirjansa Vallilan vaari (Kuopio 1957) ensimmäisellä sivulla. Hän oli mukana sukuseuramme ensimmäisessä sukujuhlissa Vesannolla vuonna 1951.

Impi Wiljander syntyi Helsingissä 30.9. 1884. Hän pääsi ylioppilaaksi Helsingin Suomalaisesta Yhteiskoulusta 1904, opiskeli yliopistossa historiaa, äidinkieltä ja kansanrunoutta ja muutti nimensä sinä aikana Viljatieksi muun perheen mukana. Opiskeluaikana hän opetti muun muassa matematiikkaa Sörnäisten yhteiskoulussa ja osallistui aktiivisesti opiskelijoiden järjestötoimintaan. Suomenmielisyys, yhtenäisen kansakunnan aate vai-

Impi Viljamder ylioppilaana vuonna 1904. Kuva Hanna-Leena Paakkolanvaaran arkistosta.

kuttivat häneen niin voimakkaasti, että helsinkiläisyydestään huolimatta hän ei halunnut liittyä uusmaalaiseen osakuntaan, vaan liittyi savo-karjalaiseen osakuntaan äidinpuolen savolaiset juurensa tiedostaen.

Opistotyötä

Kesken opintojen hän haki kansanopistonjohtajattaren paikkaa Tuusulasta, sai sen 1907 ja meni vuonna 1910 naimisiin samana vuonna 1907 opiston johtajana aloittaneen O. W. Sirkan (1869–1949) kanssa. Muistelmakirjassaan Impi kertoo, että pontimena opintojen keskeyttämiseen oli opiskeluvuosina syntynyt tietoisuus ja koettu henkilökohtainen vastuu kansallisesta heräämisestä. Kutsumus veti työhön kansan pariin eikä akatemisiin opintoihin. Aikomuksena oli palata jonkin ajan kulluttua yliopisto-opintoihin, mutta kansanopistotyö elämäntoverin rinnalla vei nuoren vaimon kokonaan. Innostus ja rakkaus nuorison parissa tehtävään työhön säilyi Impissä läpi elämän.

Impin johtajattaren ura alkoi niin varhain, että kun Tarja Lång teki tällä vuosituhannella väitöskirjatutkimuksen naisrehtoreista ja kansanopistonjohtajattarista, Impi ei päässyt mukaan, koska Lång aloitti aineistonsa keräämisen vasta vuodesta 1924. – Perheessä oli neljä lasta. Kaksi kuoli pieninä ja Hillu ylioppilaskeväänään 18-vuotiaana. Aikuisikään eli vain poika Ilpo. Vuonna 1915 Sirkat siirtyivät Hartolaan käynnistämään uudestaan Maila Talvion alkuunpanemaa, mutta jostain syystä pian lopetettua kansanopistoa.

Suolahteen Sirkat tulivat vuonna 1920, O.W. opiston johtajaksi ja Impi johtajattareksi. Paikan valintaan lieenee vaikuttanut eniten se, että O. W. oli äitinsä puolelta laukaalaisia

ja käynyt myös koulunsa Jyväskylässä. Muutto Hartolasta kuvaa hyvin itsenäisyyden alkuajan liikenneoloja. Autoja ei ollut. Tavarat pakattiin kymmeneen hevoskuormaan. Laivaranta oli kolmenkymmenen kilometrin päässä Päijänteen rannassa. Jyväskylästä päästiin Suolahteen sentään junalla.

Suolahden opisto oli luonnonkauniilla paikalla Suojärven rannalla. Päärakennus oli kuitenkin kahdeksan vuoden ja neljän johtajan aikana päässyt rapistumaan varojen puutteessa. Paikkailtu pärekatto oli kuin tilkkutäkki, ei maalinjälkeä ovissa eikä ikkunoissa ja ikkunoita rikki. Opiston talouden hoitaminen olikin maailmansotien välisenä aikana vähintään yhtä suurella osalla johtajaparin elämässä kuin itse opetustyö. Valtionapu ei riittänyt, vaan kannatusmaksuja ja lahjoituksia suorastaan kerjättiin maakunnasta. Maanviljelys ja puutarhanhoito eivät olleet vain opiston tietopuolista opetusta, vaan välttämätön keino rahoittaa opiston toimintaa. Samaa tarkoitusta palvelivat kesäkurssit ja täysihoidolan pitäminen kesäisin. Opisto oli muutenkin hyvin omavarainen; olipa sillä jonkin aikaa oma sähkölaitoskin.

Opistotyön runsaudesta huolimatta Sirkkojen toimeliaisuus ulottui paljon oman opiston seinien ulkopuolelle. Opisto järjesti iltamia ympäri maakuntaa, ei vain sivistystaroituksessa, vaan myös proosallisesti varainkeruun nimissä. Sirkat, erityisesti Impi, olivat suosittuja puhujia. Heidän erilaista tyyliään kuvattiin niin, että "kun Otto puhuu ja itkee,

Yrjö Blomstedtin suunnittelema koulutalo valmistui Suolahden Vallilaan 1912. Se on edelleen opiston käytössä. (Kuva Keski-Suomen opiston luvalla.)

kuulijat nauravat, kun Impi puhuu ja nauraa, kuulijat itkevät". Impin mukaansatempaavuudesta ovat vakuuttavana esimerkkinä Keski-Suomen naistenpäivät. Niitä pidettiin vapaaehtois pohjalta ilman mitään järjestösidonnaisuuksia vuosittain helmikuun toisena lauantaina ja sunnuntaina puolen vuosisadan ajan vuodesta 1924 vuoteen 1974. Impi oli mukana kahta viimeistä kertaa lukuunottamatta. Tavallisesti hänellä oli avajais- tai päättäjäispuhe.

Erityisen aktiivisesti Sirkat olivat mukana nuorisoseuratyössä. O. W. suunnitteli kirjailija Elsa Heporaudan kanssa monia juhlakulkueita kesäjuhliin. Vuonna 1924 Impi valittiin Keski-Suomen Nuorisoseurojen Liiton esimieheksi tohtori F. A. Heporaudan jälkeen. Siinä tehtävässä hän toimi aina vuoteen 1941 asti. Valtakunnallistakin tunnustusta Impi sai, kun hänen kutsuttiin vuonna 1947 Suomen Nuorisliiton kunniajäseneksi ja vuonna 1956 Suomen kansanopistoyhdistyksen kunniajäseneksi. Annettiin Impille epävirallinen kunnianimikin "Keski-Suomen äiti".

Impi oli Keski-Suomessa paljon keskeisempi vaikuttaja kuin miehensä. Hän toimi Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisosastossa, raittiusjärjestössä, marittatoiminnassa, Punaisessa Ristissä, Hartolan kunnanvaltuustossa sekä Äänekosken ja Suolahden kirkkovaltuustossa. Hän oli edustajana vuosien 1948 ja 1951 kirkolliskokouksissa. Muun toimeliaisuuden ohella hän suomensi kymmenkunta kirjaa norjan ja tanskan kielestä.

Opiston käyneiden sivistyspohja ei jäänyt opistolla pidettyjen oppituntien ja maataloustöiden varaan. Ohjelmaan kuului myös opintoretkeä, esimerkiksi jokavuotinen Helsingin matka. Eivätkä ne olleet anniltaankaan tavanomaisia luokkaretkeä. Käytiin kansallisteatterissa ja elokuvissa, jotka eivät kumpikaan olleet vielä tuolloin maaseudulla mitään tavanomaista kansanhuvia. Kohteena olivat myös Suomenlinna ja presidentin linnakin, jossa saatettiin tavata presidentti ja jota esitteli opistolaisille muiden muassa rouva Kaisa Kallio. – Kulttuuriyhteydet säilyivät sotien jälkeiseenkin aikaan asti, sillä esimerkiksi vuonna 1959 Ilmari Kianto kiittää Impiä lahjaksi saamastaan Vallilan vaari -kirjasta.

Harras uskonnollisuus oli ominaista sekä Sirkkojen perhe- että julkiselle elämälle. Kuvaava esimerkki on puolison ja pojan Impille

Impi oli puhujana Kuusaan nuorisoseuran juhannusjuhlilla vuonna 1957.

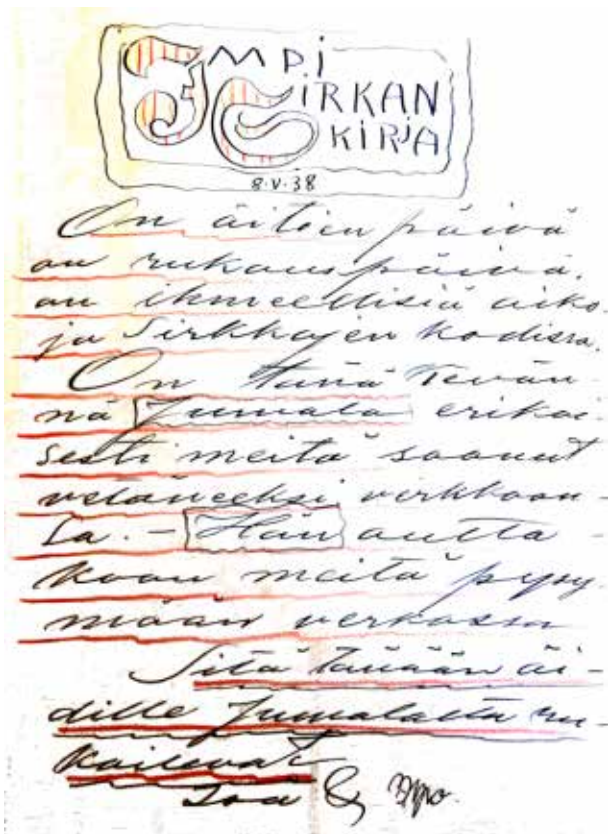
antama äitienpäivalahja: J. F. Newtonin Parhaita amerikkalaisia saarnoja. Sama asennoituminen henkii myös kirjan omistuskirjoituksesta, josta näkyvät myös O.W.:n taiteelliset taipumukset. Niiden merkkejä on edelleen näkyvissä myös opiston vanhan pää-

Ilmari Kiannon kiitoskirjeensä 4.2.1959 mukaan liittämä nimikortti.

Päiväkahvit Suolahden opistolla 1932. Pöydän takana vasemmalta Impi, O. W. Sirkka ja Eeva Viljatie, o.s. Korhonen. Kuva Pertti Sirkan arkistosta Sydneystä.

Puiso ja poika antoivat Impille lahjaksi saarnakirjan äitienpivänä. Kirja on Keski-Suomen opiston kirjastossa Suolahdessa.

rakennuksen juhlasalin seinämaalauksissa.

Opisto oli sisäoppilaitos, jossa opiskelijat asuivat opistoaikanaan. Mitään viikonloppuvapaitakaan ei ollut. Olot pyrittiin järjestämään kodinomaisiksi senkin takia, että monet opiskelijat olivat pitempään poissa kodistaan ensimmäistä kertaa elämässään. Kasvatuksella oli suuri paino, vaikka opiskelijoista valtaosa oli jo aikuisiässä, 20–30-vuotiaita. Ruokoukset ja iltahartaudet kuuluivat asiaan. Kotiseutu- ja isänmaanrakkauden herättäminen olivat keskeisiä päämääriä. Muutenkin herätteiden antaminen ja kannustaminen sivistysharrastuksiin olivat tärkeämmällä sijalla kuin tietojen jakaminen.

O. W. järjesti opiskelijoille laululeikkejä, kilpailuja ja kaikenlaista liikuntaa oppituntien ulkopuolellakin, sillä niiden avulla nuorten uskottiin jättävän tanssipaidat ja huonon seuran. Pidettiin kesäisin erityisiä urheilu- ja leikkikurssejakin. Kuri oli kova. Siitä vastasi ehkä enemmän Impi. Kuvaava esimerkki on, että kun hän erään kerran sai päähänsä, että myös opiskelijat viettävät pääsiäisen opistolla, ja kun koti-ikävää poteva tyttö erehtyi kysymään, että eikö tosiaan saa mennä kotona

Sirkat Suolahdessa O. W.:n kuusikymmenvuotispäivänä vuonna 1929. Kuva Hanna-Leena Paakkolanvaaran arkistosta.

käymään, niin Impin kerrotaan sanoneen: "Mene vain, mutta älä tule sitten enää takaisin".

Vuonna 1939 Impi otti johtajan tehtävät kokonaan vastuulleen, kun hänen miehensä tunsu voimiansa vähenevän ja halusi siirtyä siivuun. Opiston toiminta keskeytyi talvisodan alettua runsaaksi kahdeksi vuodeksi. Sinä aikana opisto oli sotasairaala. Opistotoiminta jatkui jo 1942, mutta osa tiloista oli suojeluskuntapiirin ja sotilasapteekin käytössä vu-

teen 1945 asti. Sotien jälkeen toiminta alkoi vilkastua. Järjestettiin myös kesäkurssuja ja aloitettiin kansankorkeakoulu vuonna 1948. Impi Sirkka jäi eläkkeelle vuonna 1952, mutta senkin jälkeen hän osallistui monen vuoden ajan opiston toimintaan oppituntejakin pitämällä. Hän kuoli Suolahdessa 25.7.1973.

Sirkkojen jälkeen Keski-Suomen Opisto sai uuden, lähes yhtä pitkäaikaisen johtajaparin: Eero ja Eine Rautavirran. Heistä ehkä enemmän joskus toiste.

Qvarter.	Tomt.		Gata.		Husling, kyrkl. egnde- eller bofastegruktens grunder etc.		Personers namn och födelseår samt orsaken till	befrielse från mantalsspenningar, m. m.
	Nr.	Askt.	Namn.	Nr.	Art.	Datum.		
66. Paradiisigata 2.			Kyrkogata 2. Wladimirsg. 10.				H. Wahtmästaren Anton Wiljan- der. 54. h. Eva 59. B. 0-2 p. Erika Johantytär Nevanen. 69.	

Wahtimestari Wiljanderin perhe merkittiin Helsingin kaupungin henkikirjaan vuonna 1900.

Impin suku

Impin isä Anton Wiljander syntyi 17.8. 1854 Valkealassa ja kuoli 1923 Helsingissä. Hietaniemen hautausmaalla olevaan hautakiveen on kaiverrettu ammatiksi "Lyseon vahtimestari". Tällä tarkoitetaan varmaankin Helsingin suomalaista reaalilyseota, sillä perhe asui vuoden 1900 henkikirjan mukaan vanhan kirkon puistoa vastapäätä samassa osoitteessa Kirkkotori 3 (Antinkatu, nyk. Lönnrotinkatu) / Vladimirinkatu 10 (nyk. Kälviäkatu) kuin reaalilyseo. Ei siis liene huono arvaus ajatella, että Anton olisi ollut reaalilyseon vahtimestari, joissakin lähteissä ylivahtimestariksi mainittu.

Selvittämättä on vielä, toimiko Anton myös vastapäätä sijaitsevan Helsingin vanhan kirkon suntiona. Se olisi ollut luontevaa, sillä hän oli "Valkealan suntion David Viljanderin poika. Tämän isä taas oli ollut Pietarissa hopeaseppänä. Isän äiti Anna Sofia Gröhn, mylärin tytär Elimäeltä. Äiti Eeva Korhonen, synt. Vesannolla 3/7 1859, asuivat Niinivedenpäässä Niemen talossa ja lähtivät nälkävuonna 1867 nälkää pakoon. Tämän isä Matti Korhonen ja vaimo Susanna Korhonen, ensimmäinen serkku, ja saivat maksaa sukura-haa siitä, että saisivat mennä naimisiin. Matti oli ajamassa hirsä Vesannon kirkon rakenta-

Eeva Viljatie, Impi Sirkka ja Impin tytär Hilja Suolahdessa.

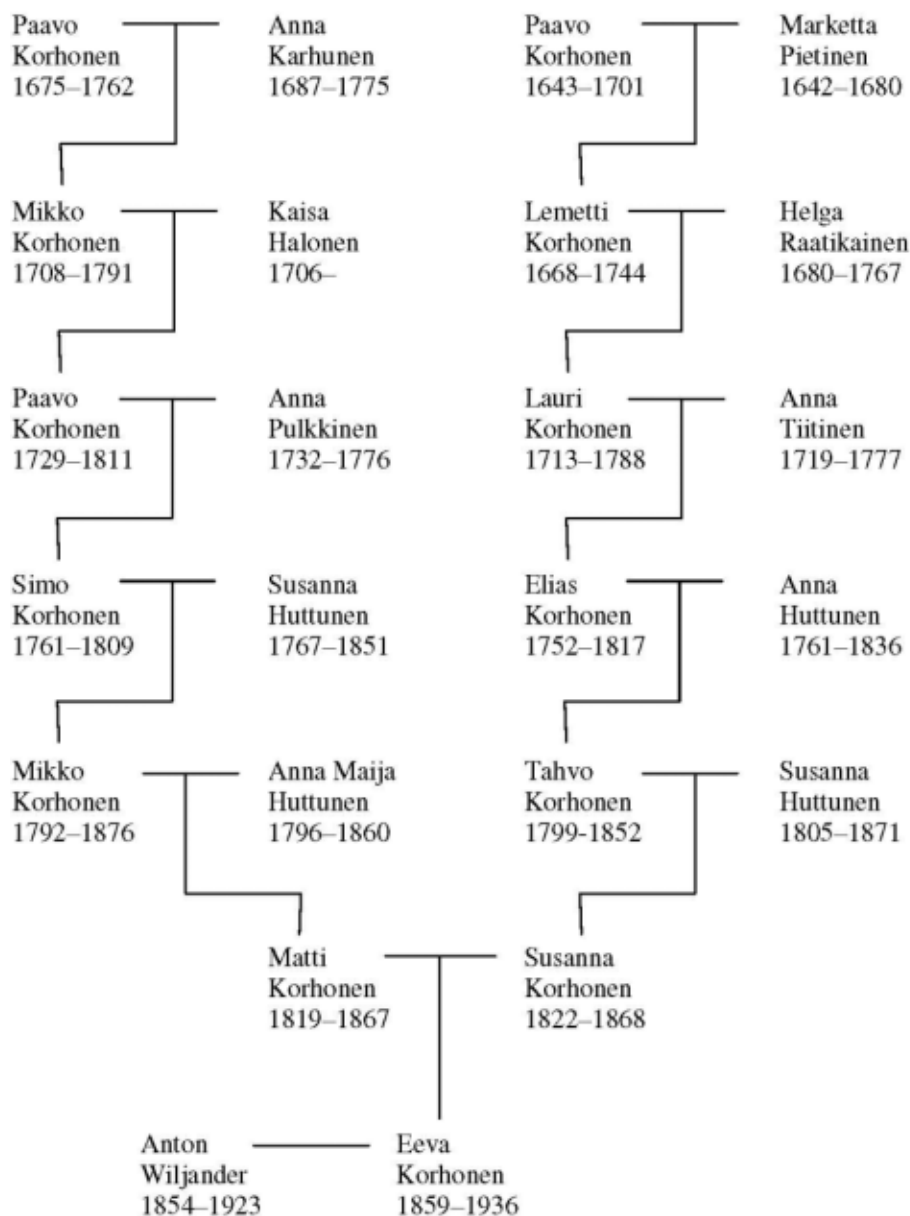
Impin lapsuudenympäristö Helsingissä.

miseksi."

Tarinan on kertonut Impi itse Suolahdessa 25.6.1951 ja muistiin merkinnyt Kiinan-Kalle Korhonen. Valkealan historiassa sanotaan, että David Wiljander oli myös pitäjänsuutari. – Anton ei päässyt opettajan, "kiertokouluttajan" virkaan eikä edes suntion toimeen isänsä jälkeen Valkealaan, vaikka halujakin ehkä olisi ollut, sillä kirkkoherra Sarlinilla oli siihen katsottuna oma suosikkinsa, niin kuin Anton kertoo opettaja Väinö Vaaralle vuonna 1919 lähettämässään muistelmassa "Kiertokoulu ja suntia".

Anton ei liene ollut kovin tyytyväinen Sarlinin toimiin, vaikka hän vakuuttaa, että mitään kaunaa ei jäänyt. Hän sanoo kirjeessään, että "ei myöskään minulla ole pahoittelemista siinä, etten Sarlinille kelvannut, sillä olen täällä [Helsingissä] hyvin kelvannut moneenkin luottamustoimeen, sen verran kun vakinaiset toimeni ovat myöden antaneet".

Perheessä oli kaikkiaan kuusi lasta, joista neljä kuoli pieninä "kurkunpuristustautiin": Impi (1881–1884), Oiva (1883–1883), Karl

kotona oli enää viisi. Ehkä he eivät todellisuudessa muuttaneet mihinkään, vaan heidät vain kirjattiin toisen seurakunnan kirjiin, sillä talonnumero on sama sekä Rautalammilla että Vesannolla: Vesämäki 11. Vesannon rippikirjassa perhettä ei näy Vesämäessä eikä Eevaa Vesannon eikä Rautalamminkaan kastettujen luettelossa.

Vanhemmat eivät päässeet pakoon nälkävuosia, vaikka Impi niin kertoi edellä olevassa muisteluksessa, vaan kuolivat vajaan vuoden sisällä, Matti 26.10.1867 ja Susanna 13.7.1868. Lapsista Juho s. 1850 oli päässyt ripille ja muuttanut rengiksi Uuvismäen torppaan (Sonkarinsaari 1) jo ennen vanhempien kuolemaa. Hän meni naimisiin Loviisa Tiitisen kanssa, joka kuitenkin kuoli jo seuraavana vuonna 1867.

Vanhin veli Aapeli s. 1843 oli muuttanut Rautalammilta Vesannolle vuonna 1863 rengiksi Akselinharjun torppaan (Sonkarinsaari 4) isoäitinsä Susanna Huttusen ja tämän toisen miehen Aatu Jääskeläisen luokse ja sieltä 1866 Lappeenrantaan, mistä päätyi

puutarhuriksi Valkealaan Kalle Korhosen kirjaamien tietojen mukaan. Valkealan rippikirjoissa Aapeli näkyy vuodesta 1868 ja on merkitty siltavoudiksi. Vuonna 1891 Viipurin läänin kuvernööri nimitti nuoremman konstaa-pelin siltavouti Abel Korhosen maapoliisiksi Valkealan piiriin (Wiipurin Sanomat 29.12.1891).

Vanhempien kuoltua Eeva muutti (muuttokirja 1869) sinne kasvatiksi viimeistään kymmenvuotiaana juuri Aapeli-veljensä luokse, ja jäi sille tielleen. Veli Kalle s. 1855 kuoli Kronstadtissa 1867. Isoäidin perhe otti sitten Otto-veljen s. 1863 kasvatiksi Akselinharjun torppaan. Vuonna 1875 Otto siirtyi Ukkolaan Kalle Korhosen ja Maria Sikströmin luokse, kun isoisäpuoli muutti pois Akselinharjusta.

Impin äidin Eeva Korhosen korhossukuiset esi-isät.

(1887-1888) ja Toivo (1892-1892). Myös Hilja kuoli lapsuusiässä (1889-1910). Vain yksi lapsista, nuorempi Impi, sai siis elää aikuisikään asti.

Samassa Paratiisilinnun korttelissa kuin Suomalainen Reaalilyseo, nykyinen Ressu, mutta Yrjönkadun puolella, oli Suomalainen Yhteiskoulu. Reaalilyseoon Impillä ei ollut asiaa, sillä se oli poikakoulu, mutta yhteiskoulu avasi Impille opintien.

Impin äidin Eevan vanhemmat olivat rautalampilaiset Matti Korhonen s. 8.11.1819 ja Susanna Korhonen s. 7.8. 1822. Vesannon lastenkirjan mukaan perhe asui nälkävuosina Leppäahon torpassa (Vesämäki 11). Sinne he olivat saaneet muuttokirjan Rautalammilta 1864. Perheessä oli kaikkiaan yksitoista lasta, mutta muuttokirjan mukaan muuton aikana

Isoäiti Susanna oli kuollut jo vuonna 1871.

Matin vanhemmat olivat Iso-Korholan (Sonkarinsaari 1) isännän veljen poika Mikko Simonpoika Korhonen s. 1792 ja hänen puolisonsa Anna Maija Tuomaantytär Huttunen s. 1796. Heidät mainitaan myös tämän lehden jutussa "Lisää sotasurmia". Eevan serkku Johannes Kaapronpoika Korhonen sai nimittäin surmansa vuoden 1918 tapahtumissa. Susannan vanhemmat olivat Huttulan (Vesämäki 5, uusi no 11) vävy ja myöhempi isäntä Tahvo Eliaanpoika Korhonen s. 1799 ja hänen vaimonsa Susanna Tahvontytär Huttunen s. 1805. Matin ja Susannan perhe asui siis juuri tämän talon torpassa.

Impin muistelu isovanhempiensa lähisukulaisuudesta ei siis pidä paikkaansa kirkonkirjatietojen perusteella. Niin kuin usein on laita, muistitiedossa on kuitenkin jotain totuudenjyvää. Luvan saaminen ei ehkä koskenutkaan Mattia ja Susannaa, vaan Susannan äitiä Susanna Huttusta s. 30.5.1805. Hän oli nimittäin vihittäessä 21.10.1820 vain 15-vuotias. Ei sulhanenkaan Tahvo Korhonen mikään ikäloppu ollut, kuitenkin 21-vuotiaana kuusi vuotta morsiantaan vanhempi.

Impin äiti Eeva asui viimeiset vuotensa Sirkkojen luona Suolahdessa, kuoli 1936. Sukujuuriltaan hän oli hyvin vahvasti Korhonen, sillä hänessä yhdistyi kaksi Korhosten sukulinjaa, Korhosia siis sekä isän että äidin puolelta. Molemmat linjat kuuluvat sukumme sonkarinsaarelaiseen haaraan. Matin esi-isät ovat asuneet Sonkarinsaaren Vanhalassa ja Susannan Ukkolassa. Minisukupuu näyttää tällaiselta (kuva edellisellä sivulla).

Korhosia oppilaina

Jo ensimmäisenä toimintavuotena 1894–1895 opistoon ilmoittautui 53 oppilasta, heistä 21 tyttöjä. Heidän joukossaan oli kolme meidän Korhostamme, kaikki Viitasaarelta. Edla Gunnilla Korhonen s. 5.7.1870 oli talontytär Niskalasta (Suovanlahti 5), vht Isak Korhonen ja Anna Liisa Moisio. Hänestä tuli sitten Kennälän talon emäntä, pso Otto Huuskonen (Keitelelohja 11). Kaksi muuta olivat veljekset Juho ja Emil Henrik Korhonen, edellinen s. 4.5.1873 ja jälkimmäinen 2.5.1876, vht talollisen poika Abel Korhonen ja Justina Närhi Silosta (Suovanlahti 7). Molemmista tuli

maanviljelijöitä kotikylälleen, Juho kuoli vähän yli 30-vuotiaana, mutta Emil Henrik eli pitkään ja toimi aktiivisesti yhdistysten, rahalaitosten ja meijerin hallinnossa.

Kaksi muutakin Korhosta tuli vielä 1800-luvun puolella. Matilda Korhonen s. 29.1.1878, talollisen tytär Koipiniemestä (Kuuslahti 9), oli opistossa kurssilla 1896–1897. Hänen vanhemmistaan Roope Korhosta ja Liisa Kuneliuksesta kerrottiin Wanhassa Tuomaassa viime vuonna (s. 16 taulu 30). Hän meni naimisiin Konnevedeltä olleen talollisen Eemeli Harlinin, myöh. Hakkaraisen kanssa. Heille syntyi kolme tytärtä, jotka asuivat naimattomina kotitalossaan. Heitä kutsuttiin talon mukaan "Heinäpellon tytöiksi".

Vuonna 1897–1898 opistossa oli vesantolainen torpparinpoika Kalle Emil Korhonen s. 28.1.1879. Hänen vanhempansa olivat Juho Korhonen ja Eeva Kuhmonen Saarelan talon Kallioselän torpasta (Juurikkaniemi 4). Hänelle opisto oli vain lähtölaukaus sivistyksen polulle, sillä hän valmistui kansakoulunopettajaksi Jyväskylän seminaarista 1903 ja jatkoi opintoja vielä kesäyliopistossa. Suurimman osan opettajanurastaan hän teki Messukylässä ja Tampereella. Hän oli aktiivinen kunnallis- ja yhdistysmies nuorisoseurassa, kotiteollisuusyhdistyksessä ja laulajien järjestöissä.

Vuonna 1902–1903 opistoon tuli taas kaksi Korhosta, molemmat Silosta. Uuno Eliel Korhonen s. 25.3.1883 oli ensimmäisenä toimintavuotena opistossa olleiden Juhon ja Emilin nuorempi veli, Einar Optatus Korhonen s. 4.6.1882 taas heidän serkkunsa, vht Otto Korhonen ja Justina Evelina Kokkinen. Uno Elielin kaksoveli Hugo Verner kävi opiston seuraavana vuonna. Vuonna 1907–1908 opistossa oli heidän sisarensa Anna Adina Korhonen s. 11.11.1887.

Opisto olikin silolaisille tärkeä koulutusväylä, sillä Uuno Elielin sisar Edla Aliina s. 12.1.1887 oli opistossa vuonna 1906–1907. Opiston kävivät myös Uuno Elielin kaksi tytärtä: Maija-Liisa Korhonen s. 18.2.1920 vuonna 1936–1937 ja Leena Kaija Korhonen s. 9.3.1928. Silon talosta kerrottiin muuten Wanhassa Tuomaassa vuonna 1995 s. 6.

Opiston 60-vuotismatrikkelissa Keski-Suomen Opisto 1894–1954 (toim. Eevi Solanne, Kuopio 1954) mainitaan 28 muuta Rautalammin Korhosta, jotka kävivät opiston Sirkkojen aikana.

Vuosi	Nimi	Syntymäaika	Kotipaikka
1920–1921	Rauha	21.5.1899	Junttila, Suovanlahti, Viitasaari
1922–1923	Ida	22.10.1902	Keskinen, Konginkangas
1923–1924	Toini	3.8.1909	Saikaa, Haapaniemi, Viitasaari
1926–1927	Helka	22.8.1903	Silo, Suovanlahti, Viitasaari
1930–1931	Eino	4.12.1912	Rantala, Pasala, Viitasaari
1933–1934	Anni	21.5.1910	Salmenharju, Lahdenkylä, Konnevesi
	Katri	19.1.1914	Päivölä, Suovanlahti, Viitasaari
1934–1935	Aune Elvi	2.2.1915	Rautalampi
1936–1937	Maija-Liisa	18.2.1920	Silo, Suovanlahti, Viitasaari
1937–1938	Bertta	8.10.1918	Uotila, Kärkkäälä, Hankasalmi
	Hilma Kerttu	2.7.1916	Jokela, Ristijärvi, Hankasalmi
	Ida	28.5.1919	Salmenharju, Konnevesi
1940–1941	Ilmi Lyydia	28.8.1921	Pietilä, Kärkkäälä, Konnevesi
	Martta Regina	6.6.1921	Saikaa, Haapaniemi, Viitasaari
1942–1943	Heli Mirjam	24.2.1924	Vehnälä, Vesämäki, Vesanto
	Kirsti Kaarina	28.10.1926	Päivölä, Suovanlahti, Viitasaari
	Marjatta	28.10.1926	Rajala, Saarikas, Sumiainen
	Samuli	1924	Hepola, Vesanto
	Ulla Maria	24.3.1926	Laukaa
1943–1944	Eeva-Liisa	29.12.1927	Kerkonjoensuu, Rautalampi
	Ida		
	Kerttu	21.6.1926	Vaajasalmi, Rautalampi
	Mirjam Ihanelma	syysk. 1920	Toivakka
	Vuokko Päivätär	8.1.1921	Rantala, Pasala, Viitasaari
1945–1946	Reino Tapio	9.7.1926	Vehnälä, Vesämäki, Vesanto
1946–1947	Aino Kyllikki	28.5.1930	Konnevesi
1947–1948	Eila Irene	3.10.1930	Suontaus, Kivisalmi, Konnevesi
1949–1950	Leena	23.2.1932	Kankaanpää, Mäkäranieniemi, Konnevesi

Keski-Suomen opisto täytti 120 vuotta viime vuonna. Opiston nykyinen rehtori Hannu Salvi sanoo, että vaikka opiskelijoiden koulupohja on erilainen kuin sata vuotta sitten, opiston keskeinen tehtävä on luonteeltaan sama. Opisto antaa nuorille mahdollisuuden etsiä ja kokeilla omia siipiään sekä löytää niitä vahvuuksia itsestään, joille rakentaa tulevaa opintopolkuaan. Keski-Suomen Opisto on tänään keskittynyt ammatilliseen nuorisotyöntekijöiden kouluttamiseen, mutta samalla se on edelleen yhteisö, jossa nuori saa turvassa etsiä itseään.

Kiitokset tämän jutun aikaansaamisesta kuuluvat Impin pojantyttylälle Hanna-Leena Paakkolanvaaralle, joka auttoi solmi-
maan yhteyksiä, toimitti valokuvia ja
muisteluita, Hanna-Leenan serkulle Pertti
Sirkalle, joka toimitti kuvan Austaraliasta
saakka, Keski-Suomen Opiston rehtorille
Hannu Salville, joka antoi käyttöön opiston
90-vuotishistoriikin, 60-vuotismatrikkelin ja
julkaisemattomia muistelutekstejä, sekä eri-
tyisesti opiston pitkäaikaiselle opettajalle Ei-
ne Rautavirrälle, jonka yhteydenoton

perusteella juttuidea syntyi ja joka auliisti
monella tavalla edisti jutun aineiston kokoa-
mista omien muistelujensa ohella. Tälle olisi
kuulunut paikka yhtenä jutun päähenkilöistä,
sillä hänen äidinäitinsä Maija Aatuntytär
Korhonen oli meidän Korhosiamme. Hän kui-
tenkin kielsi ehdottomasti itsensä esittelyn
samassa jutussa Impi Sirkan kanssa. Toivot-
tavasti mieli muuttuu ja saamme jatko-osan
tälle jutulle tai tulevat sukupolvet paikkaavat
tämän Korhosten kulttuurihistoriaan nyt jää-
neen aukon.

Oppineita Korhosia

Kaikkien aikojen ensimmäinen Wanha Tuomas –julkaisu ilmestyi keväällä 1993. Kannessa hymyili kymmenvuotias koululainen Juuso Tuomas Korhonen, joka Kiinan-Kallen ainoana pojanpojanpoikana oli saanut tämän kunnian. Noin 20 vuotta oli kulunut tästä tapahtumasta, kun Juuso pääsi jälleen WT:n sivulle, tällä kertaa omilla ansioillaan.

Väitöskirja liittyy erilaisten pintojen kastuvuuteen ja veden pintajännitykseen. Matti Meikäläiselle tämä on havaittavissa esimerkiksi vedenpitävissä hengittävässä vaatteissa, jotka tehdään vettähylykivistä kalvoista, sekä saippuan puhdistavassa vaikutuksessa, joka perustuu osin veden pintajännityksen heikentämiseen.

Juuso selvitti työssään tämän ilmiön käyttämistä uusiin, vaativampiin toimintoihin. Hänen tutkimuksensa johtikin nopeasti käytännön sovelluksiin, kuten nopeasti toimivaan kosteusanturiin. Tutkimuksen toinen merkittävä sovellus on öljynimetyspelletti, joka kykenee imemään öljyä suoraan veden pinnalta ilman, että vettä joutuu lainkaan pellettiin.

Maallikko kuunteli väitöstilaisuutta huuli pyöreänä, mutta Juuso hoiti hommansa hienosti ja tohtorin hattu tuli palkinnoksi.

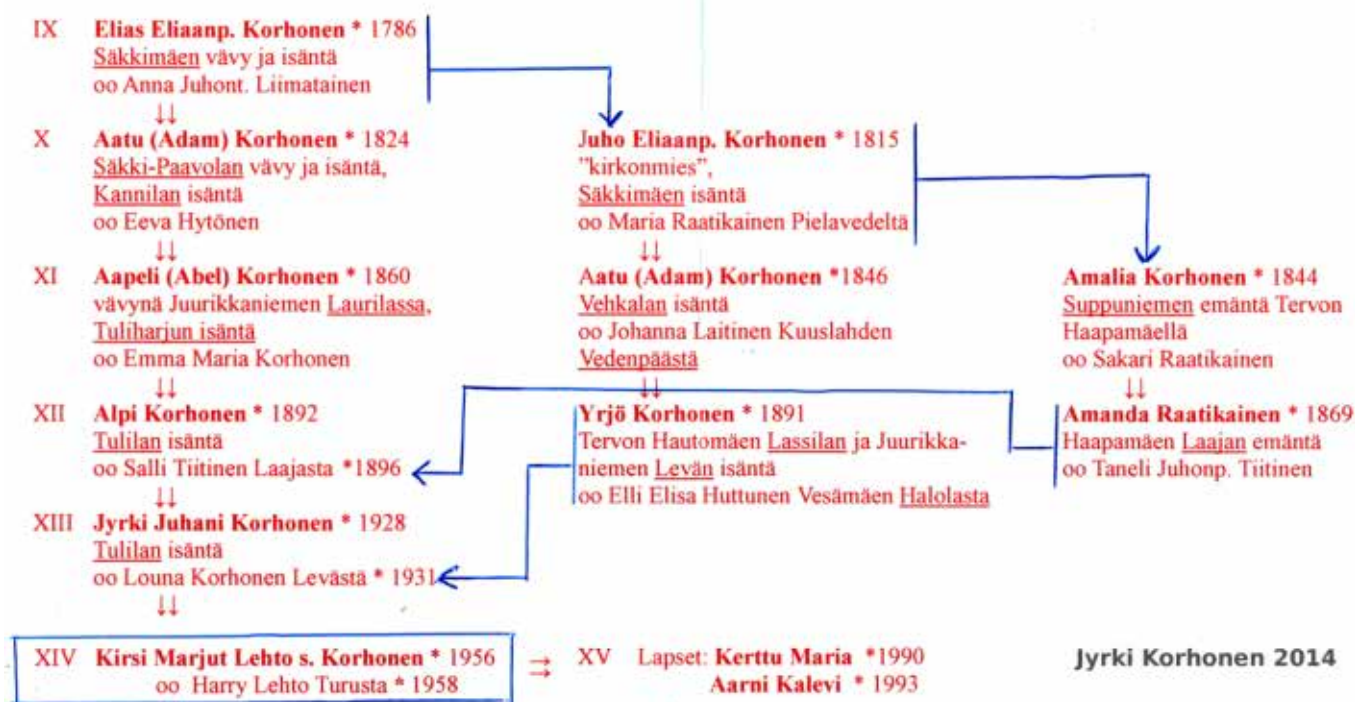
Sukuseura onnittelee!

Syksyllä 2013 dipl. ins. Juuso T. Korhonen puolusti Aalto-yliopiston Teknillisessä korkeakoulussa teknillisen fysiikan alaan liittyvää väitöskirjaansa, jonka englanninkielinen nimi on Studies of Wettability. Suomeksi nimi ja siihen liittyvä alaotsikko on käännetty muotoon Kastuvuustutkimuksia: Peruskäsitteistä ja kuitumaisista nanorakenteista sovelluksiin. Vastaväittäjä oli skotlantilainen, Massachusettsin Teknillisen korkeakoulun professori Gareth McKinley. Kustoksena toimi akatemiaprofessori Olli Ikkala.

Kirsi Lehdon (os. Korhonen) korhosgeenit

Liittyy sivun 28 runokirjaesittelyyn.

Talousneuvos Toivo Korhonen

Toivo asustaa Hankasalmen Venekoskella Keski-Suomen kotiseutulaulussa mainitun Kuuhankaveden rannalla, erittäin kauniilla harjanteella olevalla sukutilallaan. Tilaa ympäröivät laajat peltoaukeat. Niitä halkoo Niemisjärveltä Hankasalmelle johtava tie. Hankasalmen keskusta on matkaa kertyy tietä pitkin noin viisi kilometriä ja järven yli parisen kilometriä. Tässä jutusteluamme, jonka kävimme yhteisen automatkamme aikana Jyväskylästä Hankasalmelle.

– Äitini Aino Elina, s. 1903, o. s. Laitinen. Äitini isoisä oli ostanut Uusitalo-tilan noin 1850. Isäni Yrjö August s. 1905 tuli vävyksi taloon Ristiniemestä ja oli isäntänä vuoteen 1967 asti, kunnes tilasta vastuu lankesi minulle. Muutos ei ollut suuri, koska olin jo käytännössä hoitanut tilaa isän ollessa hyvin aktiivinen luottamustoimissa Hankasalmella. Opintokin jäivät keski-kouluun ja maamies-kouluun 1951, kun käytännön tilanhoito veti puoleensa, Toivo muistelee.

– Tuotantosuuntana meillä oli sikatalous. Kasvattimme myös lihakarjaa. Raivasin neljäkymmentä hehtaaria lisää peltoa viljelypinta-alan kasvettua näin 110 hehtaariin. Metsää on 80 hehtaaria. Tilalle on paraikaa astumassa isännäksi Korhosten neljäs sukupolvi, Juha-poikani poika Atte. Tila on suuntautunut poikien johdolla luomutuotantoon.

– Meitä on kolme sisarusta: veli Rauno s. 1937 asuu Naantalissa ja sisko Anna-Liisa s. 1929 asuu naapurissamme. Vaimoni Leenan, o. s. Hartikka, kanssa saimme neljä poikaa: Juhan, Markun, Timon ja Petrin. Tätä nykyä vaimoni on hoidossa palvelukodissa kirkonkylällä, Toivo kertoilee lähisukulaisistaan.

Toivo on jatkanut isänsä jäljillä myös luottamustoimissa. Tässä muutamia tärkeimpiä tehtäviä eri vuosikymmeniltä: Hankasalmen kunnan hallituksessa, kirkkovaltuustossa varapuheenjohtajana sekä jäsen edelleen, liikenne-, koulutus-, raittius- ja terveyslautakunnassa, Lähivakuutusyhdistyk-

sessä, Keskustapuolueen paikallisessa ja Keski-Suomen piirissä, Ok Keskimään hallintoneuvostossa, Karjaportin hallintoneuvostossa, MTK:n valtuuskunnassa, Hankkijan piirineuvostossa, Keski-Suomen Op johto-kunnassa sekä Lions club Hankasalmen toiminnassa. Ansioistaan hänelle onkin myönnetty talousneuvoksen arvo. Toivo oli suku-neuvostomme jäsen 2004–2010.

– Vaimo oli ymmärtäväinen ja hoiti perheen ja juoksevia asioita kun hoidin em. tehtäviä. Nyt seurailen politiikkaa ja käyn veteraanikuorossa, kalastelen ja luen kirjallisuutta, mutta ajattelin pyytää Atte-isännältä, että pääsisin vielä ensi kesänä ”kesätöihin” viljelyksille, Toivo tuumailee.

Kun lähdän ja puristamme kättä, uskon että hyväkuntoiselta 81-vuotiaalta Toivolta vielä traktorityöt onnistuvat.

Seppo Korhonen

Jäsentietopalsta on nyt minikokoinen lehden tietosisällön ylettömän paisumisen vuoksi. Jäsenmaksuasioita hoitaa seuran uusi rahastonhoitaja Juhani Korhonen Suonenjoelta. Jäsenmaksulomakkeet tulevat keväällä Wanha Tuomas-lehden mukana jäsenille, vuosimaksu on 20 euroa ja ainaisjäsenmaksu 400 euroa.

Sukuseuran kotisivujen uusi osoite on www.rautalamminkorhoset.fi. Sieltä löytyy monenlaista mielenkiintoista sukuunne liittyvää tietoa. Kotisivuilla on myös yhteydenottolomake.

Seuraavana kesänä 2016 onkin sitten jo vuorossa sukukokous ja sukujuhla Vesannolla. Sen yhteydessä on tarkoitus julkaista ensimmäinen osa Korhosten sukukirjaa.

Omalta osaltani suuri onnellisten muutosten vuosi on takana. Olen mennyt kihloihin, muutanut uuteen kotiin ja työtehtävätkin ovat vaihtuneet.

Mitä parhainta vuoden jatkoa kaikille toivotellen

Pirjo Korhonen, sihteeri